

Nhiều tác giả - Tình thơ MÙA XUÂN

Tình thơ

Mùa Xuân

Chuyên đề Văn học Nghệ thuật
Nhiều tác giả

*

Nhiều tác giả - Tình thơ MÙA XUÂN

Nhiều tác giả - Tình thơ MÙA XUÂN

Tình thơ
Mùa Xuân

*

CHUYÊN ĐỀ VĂN HỌC NGHỆ THUẬT

NHIỀU TÁC GIẢ

NHÀ XUẤT BẢN ...
2024

Nhiều tác giả - Tình thơ MÙA XUÂN

MỤC LỤC

Lời thưa

TRANG VĂN

35. Quà tặng .....Xuân Hồng
. Niềm vui màu trắng
40. Vùng trời tuổi thơ.....Phương Bối
. Tình khúc
45. Thịt mỡ dưa hành.....Nguyễn Bá Hòa
53. Người tỳ hon
trong gian nhà bạt.....Trần Trung Sáng

TRANG THƠ

12. Khai bút đầu xuân.....Dương Xuân Định
. Uống trà đầu xuân
. Xuân ý
. Tết
. Bồng bênh
. Miền đất Đông Giang
. Sài Gòn trong tôi
. Bâng khuâng
. Bổ sung bài địa lý cho con
. Sắc đời, sắc thơ
22. Là nơi ta gặp ..... Cẩm Lệ
. Thí dụ

27. Ngọn gió xuân .....Phạm Đình Đề
  . Bên dòng Cẩm Lệ
  . Nàng Bân
  . Mừng Đảng mừng Xuân
  . Tình khúc giao mùa
  . Thủy Sơn Đà Nẵng phố
  . Thăng Long phố
33. Nỗi nhớ.....Nguyễn Văn
  . Lục bát tình
  . Chuồn chuồn kim
  . Chiều Cẩm Giang
74. Tiếng chim mùa giáp hạt .....Tăng Tấn Tài
  . Giai điệu xuân
  . Giấc mơ mùa hoa cau nở
  . Cuối đông mùa trở gió
  . Tí tách lửa cười
  . Trong xanh mùa chim én
  . Nhấn gửi mùa xuân
  . Chớm đông
  . Xuân về se ngọn gió đông
  . Nếu có thể
- 90 . Bốn mùa cửa lớp.....Hồ Sĩ Bình
  . Đường tàu hoa dại
  . Gửi phố núi ngày xa
  . Cỏ thi
  . Đọc lại
  . Màu hoa sóng dội
  . Cỏ hồng
  . Khúc du miên
  . Bài hát chỉ nghe lại một lần
  . Lại nhớ rừng

103. Trường cũ.....Hùng Bằng Long
  . Phó thương
  . Bão
  . Tình khúc tháng Mười
  . Chiều Hòa Phước
  . Có một mùa hoa cải
  . Tháng Giêng
  . Giao mùa
113. Giữ lại thân yêu.....Xuân Hồng
  . Chia tay
115. Đón nắng.....Lưu Văn Niên
  . Qua miền quê mẹ
  . Nghe từng giọt nhớ
  . Nơi ấy anh về
  . Anh về trải lụa
  . Trăng khuyết hồn thơ
  . Buổi sáng mùa xuân
  . Giấc mộng chiều xuân
  . Hoàng hôn thẫn thức
  . Thuyền trôi bến nhớ
131. Đường vào cổng làng.....Ngô Nguyên Xuân
  . Hoa mắc cỡ
  . Lờn thưa
  . Có một khoảng trời
  . Về ngang trường cũ
  . Tạm biệt mùa hè
  . Một đóa hướng dương
  . Quê ngoại
  . Hoa đại dương
  . Bóng núi cô đơn

146. Những con chim.....Nguyễn Hữu Ngại
- . Trăn trở
  - . Cây và sâu
  - . Vô võ quê xa
  - . Tình nhớ
  - . Tấm lòng
  - . Gặp hạn
153. Người về cuối đông.....Vỹ Nguyên
- . Giao mùa
  - . Tháng Chạp
  - . Quê và em
  - . Mẹ và mùa xuân
  - . Xao động mùa xuân
  - . Tiếng chim vọng sáng
  - . Gọi tên dòng sông
  - . Đôi điều với mùa xuân
  - . Viếng Mẹ
165. Xuân ngọt ..... Đặng Bảo Tiến Minh
- . Cứ ngẩn ngơ
  - . Vô đề 1
  - . Ai mong
  - . Vô đề 2
  - . Vô đề 3
  - . Đâu rồi
  - . Chẳng biết
  - . Nói
  - . Bắt cầu
169. Về mái trường xưa.....Võ Văn Ngọc
- . Cô giáo vùng cao
  - . Tháp hương mộ bạn
  - . Đêm mưa Huế
  - . Sinh nhật bảy hai
  - . Hẹn mặt; Hờn anh; Nhớ
  - . Nhớ Sài Gòn; Nhớ người xưa
  - . Lời tỏ tình vu vơ

TRANG NGHIÊN CỨU

62. Do cái vằn lưng?.....Cẩm Lệ
69. Ký ức về Cha.....KTS Phan Trường Sơn
178. Góp phần giữ lửa bài chòi.....Hồ Thanh Hải
183. Dân ca bài chòi ..... Hồ Thanh Hải
    . Quảng Nam- mảnh đất anh hùng
    . Đà Nẵng thành phố anh hùng
    . Thăng Bình - mảnh đất yêu thương
195. Hình tượng con rắn
    trong tác phẩm mỹ thuật.....Trần Trung Sáng
199. Nghệ thuật điêu khắc gỗ Cơ Tu –
    một góc nhìn.....Võ Văn Hòe

TRANG ÂM NHẠC

212. Độc quyền – Nhạc: Nguyễn Văn Tý
    Thơ: Dương Xuân Định

TRANG MỸ THUẬT

- . Công đoạn đầu..... Nguyễn Văn Tài
. Tuổi hoàng hôn
. Xưa và Nay .....Nguyễn Phan
. Ly rượu trần gian

Lời thưa

*M*ừng đón xuân Ất Ty 2025, các tác giả hoạt động trong lĩnh vực văn học nghệ thuật tổ chức thực hiện ấn phẩm Chuyên đề văn học nghệ thuật Tình thơ MÙA XUÂN thể hiện sự yêu thích văn học nghệ thuật của các tác giả, gửi đến bạn đọc gần xa chào mừng xuân mới.

Bạn đọc sẽ gặp trong ấn phẩm này những ký ức về sinh hoạt văn hóa văn nghệ gắn với đời người, với tình yêu và sự nghiệp xây dựng và phát triển cuộc sống; đồng thời phản ánh cảnh đẹp của quê hương đất nước; những khởi sắc trong phát triển kinh tế, xã hội phục vụ dân sinh; những hoài bão xây dựng cuộc sống ấm no, hạnh phúc.

Bạn đọc sẽ gặp những giá trị hiện thực qua các tác phẩm văn học nghệ thuật, gạn lọc qua thời gian của các tác giả mang đậm bản sắc khu vực, vùng miền được sáng tạo, mong được tỏa sáng trong đời sống tinh thần của những người yêu thích các loại hình văn học nghệ thuật dân tộc. Những giá trị sáng tạo đó, các tác giả xin được trao đổi với bạn đọc qua ấn phẩm **Tình thơ MÙA XUÂN**.

Bạn đọc cũng sẽ gặp những bài văn, thơ, nhạc, họa thể hiện cảm xúc thông qua mối quan hệ với thiên nhiên, con người, tình yêu và sự nghiệp; với nét đẹp của cuộc sống thường ngày thể hiện lý tưởng thẩm mỹ, hướng đến chân thiện mỹ qua các sáng tạo văn học nghệ thuật.

Nhân hội xuân Ất Ty 2025, các tác giả phát hành ấn phẩm Tình thơ MÙA XUÂN, thể hiện sự kế thừa phát triển không ngừng của văn hóa văn nghệ đậm đà bản sắc dân tộc từ cổ truyền đến đương đại.

Trong quá trình thực hiện ấn phẩm, chắc không tránh khỏi những thiếu sót, rất mong nhận được những ý kiến đóng góp của quý độc giả để lần sau Tình thơ MÙA XUÂN có dịp thể hiện tốt hơn.

Trân trọng cảm ơn.

Tình thơ MÙA XUÂN

Dương Xuân Dinh

KHAI BÚT ĐẦU XUÂN

Đầu xuân khai bút viết thơ xuân
Xin chúc quê hương đẹp bội phần
Đuốc Tuệ soi đường chân vững bước
Hương Đồi tỏa lối ngát hồn xuân.

DXĐ

UỐNG TRÀ ĐẦU NĂM

Tâm tịnh, thân an tự thưởng trà
Đón xuân tươi nở khắp muôn hoa
Ý thơ len lối đầu ngọn bút
Mong phúc quanh năm đến khắp nhà.

DXĐ

XUÂN Ý

Một

Tháng Giêng dâng mật ngọt
Và hương hoa cho đời
Môi em như rượu cúc
Đắm say hoài đời tôi.

Hai

Qua những ngày đông giá
Tháng Giêng về phân vân
Phải chi thời gian chậm
Để ta còn mùa xuân.

DXĐ

TẾT

Buổi chiều cuối năm ta ra phố
Ngỡ đời như đẹp bởi giai nhân
Áo xanh, vàng, đỏ nên thơ quá
Xuân thắm quê hương đẹp bội phần

Đêm khuya xông đất ta ra biển
Giao thừa một phút với thiên nhiên
Hái lộc chọn đôi hòn sỏi nhỏ
Tròn xoe như mắt của vợ hiền

Sáng mừng Một tết ta dậy sớm
Uống chén trà thơm gột rửa lòng
Nam, bắc, tây, đông vui bốn hướng
Nhà thầy, nhà bạn có ai mong?

Buổi trưa nhất định ta đi khắp
Ngang ngõ nhà thân của mọi người
Chả lẽ đầu năm đi chúc tết
Có người vớ vẫn đọc thơ chơi

Đêm ngồi không hẹn và không đợi
Bốn ly đầy rượu một mình thôi
Ngỡ như rượu cúc say xuân mới
Và chén quỳnh tương của một đời.

DXĐ

BÔNG BÈNH SA PA

Sa Pa bình bông mây trắng
Khung trời kỳ ảo mộng mơ
Những bộ áo khăn rực rỡ
Chiếc gùi xinh xắn nên thơ

Đi như trôi dạt trong mây
Những khóm cây rừng rêu phủ
Đổ quỳn bạt ngàn tỏa ngát
Cho ta cái lạnh sa mù

Đi trong hương thơm thảo quả
Từ bờ suối đến khe sâu
Phong lan kiêu sa, hoang dã
Biết bao mơ ước nhiệm màu

Thung lũng bao la rộng mở
Những hàng thông đứng nghiêm trang
Cây xanh tươi như hy vọng
Ngỡ như lạc giữa thiên đàng.

Nhiều tác giả - Tình thơ MÙA XUÂN

Trước cảnh chợ vừa đông đúc
Hòa cùng nô nức tiếng cười
Mái thánh đường như trầm mặc
Cũng chen vào những vui tươi

Sa Pa như là dải lụa
Hàm Rồng như tấm bình phong
Một thoáng trên cao nhìn xuống
Cảnh quan đẹp đến nao lòng

Mây, nắng, núi, trời, dốc, bản
Bao nhiêu kỷ niệm gọi về
Thúc giục ta về chốn ấy
Ta về như một đam mê.

Sa Pa, 1997

DXĐ

MIỀN ĐẤT ĐÔNG GIANG

Sáng nay cùng bạn đến Đông Giang
Thăm lại Trường Sơn, thoáng ngõ ngang
Qua những địa danh nghe thân thiết
Đô thị ngày mai cảnh Suối Vàng

Khe Lim, cây cỏ thật bình an
Gợi nhớ năm xưa những bẽ bàng
Bao nếp nhà sàn ngăn bước giặc
Đồng bào, một dạ vẫn hiền lương

Cổng trời, hang động, đàn chim hót
Suối hát reo vui tựa tiếng đàn
Cầu treo lơ lửng trong nắng sớm
Cô gái Cơ Tu đẹp dịu dàng

Tạm biệt, ta về nơi phố thị
Hẹn ngày tái ngộ đất Đông Giang.
Đông Giang, 17/3/2024

DXĐ

SÀI GÒN TRONG TÔI

Có một Sài Gòn rất thơ trong tôi
Màu nắng non tươi xao xuyến hồn người
Những cơn mưa chiều ướt mềm phố xá
Những hàng me xanh che mát lúa đôi

Có một Sài Gòn đáng yêu trong tôi
Góc phố thân quen mơ ước, bồi hồi
Những con đường rộn ràng nhịp sống
Cổng trường xưa, màu áo trắng một thời

Có một Sài Gòn kiêu hãnh trong tôi
Những cái tên đẹp mãi ngàn đời
Phú Nhuận, Bảy Hiền, Bàn Cờ, Rạch
Chiếc
Khánh Hội, Chợ Cầu, Bến Nghé, Lò Vôi

Có một Sài Gòn kiêu hãnh trong tôi
Những cái tên sống mãi ngàn đời
Phú Thọ Hòa, Nhà Bè, Nhà Rồng, Rừng
Sác
Bến Dược, Tham Lương, Bà Điểm sáng
ngời

Có một Sài Gòn ngát hương trong tôi
Hoa nắng, hoa mưa, hoa đất, hoa người
Nơi tôi trải qua một thời trai trẻ
Nơi tôi cùng em đi suốt cuộc đời.

Sài Gòn, 1966-1995

DXĐ

BÂNG KHUÂNG

*M*ột chút hồng của nắng
Một chút xanh của mây
Thêm em - tà áo trắng
Cho lòng anh ngát say

Một chút màu của lá
Một chút hương của hoa
Môi em cười - đẹp quá
Gợi mùa thu tím xa

Cho nhau ngàn nỗi nhớ
Gửi vào bao giấc mơ
Nắng lụa vàng muôn thưở
Anh thương em đợi chờ.

Bài thơ tình anh viết
Theo thời gian đầy vơi
Nhưng, nét nhìn tha thiết
Sẽ theo anh trọn đời.

DXĐ

BỔ SUNG BÀI ĐỊA LÝ CHO CON

(cho Minh Triết, Thế Nguyên)

Khi con học địa lý - phần trái đất
Những chí tuyến, địa cực nam - bắc bán cầu
Con có nhớ về điều gần gũi nhất
Quê hương mình nằm ở nơi đâu ?
Khi con định nghĩa tài nguyên và đường xích đạo
Con hiểu gì không, nỗi đau ? những dân tộc da
màu ?
Khi mật độ dân cư mỗi ngày thêm dày đặc
Nhân loại của hành tinh này có biết thương nhau?
**

Nhưng thôi,
Con còn nhỏ ba chỉ cần con hiểu :
Có ai chọn cho mình cha mẹ đâu.

DXĐ

SẮC ĐỜI, SẮC THƠ

Thơ ẩn chứa trong mình bao màu sắc
Vàng ánh nắng lung linh, xanh cỏ lá ven đường
Nhưng đâu yêu cái đẹp trong những tranh lụa thể
Xin đừng đưa thơ đến với cái trần trụi
Thơ cùng nhạc, tuyệt vời, đôi hồn phối
Nhưng khi em hát lên đâu câu hát ngọt ngào.
Anh chỉ thấy quanh mình bao tiếng hát
Thơ đã bay rồi, chỉ đọng chút xuyên xao.
Thơ hay tiếng lòng, hay tâm hồn người viết?
Lòng ra sao, thì thơ thể em ơi!
Quyện lẫn trong thơ nét u hoài, nuối tiếc,
Lẫn những yêu thương, những tha thiết muôn đời
Thơ - cơn gió nhẹ, qua hồn tôi buổi sáng,
Reo những cung đàn đầm ấm thắm tháng năm xa.
Thơ thực mà hư giữa muôn dòng cảm nghĩ
Tinh tế vô cùng, thơ giải mã lòng ta.
Có thể một áng mây bay, một cánh buồm cô đơn,
một đôi mắt xa xăm, một cung đàn đêm vắng.
Ngay khúc quân hành cũng thôi thúc vãn thơ
Có thể là em, như cô Tấm bất ngờ
Vụt hiện bên anh cùng hương thơm quả thị
Nhưng không thể thiếu một trái tim ân cần, cảm
nghĩ.
Có mộng, thiếu tình ai chuốt được lời thơ!
DXĐ

CẨM LỆ

LÀ NƠI TA GẶP

Ta đến đây

Nơi phát nguyên dòng sông chảy về Đà Nẵng

Nơi mây trắng Bà Nà vắt ngang núi Chúa

Nơi cây thông già gánh sương gió thẳng lưng

Ông Gấm ơi, có phải đèo truong

Mà đến đây bờ ngõ lần đầu

Suối Mơ có tự bao giờ

Trườn mình ôm tảng đá

Con gái con trai

Ủa vào suối mát

Nước trong sóng sánh trần ai

Mặt trời trên đầu đỏ dọi

Em khỏa chân nước động rung rinh

Làm sao anh có thể nào quên

Nhiều tác giả - Tình thơ MÙA XUÂN

Em đeo chiếc vòng mã não
Mảnh mai mình hạc bên đời
Mắt long lanh gói vùng trời xanh biếc
Anh vào rồi để đâu ra được

Chiếc khăn tay của ai
Mùi nước hoa làm vấn vương dòng suối
Nước suối trong bỗng chập tiếng cười
Và em hát bài ca suối Mơ

Em đưa anh lên núi Chúa
Con dốc ngược ngược anh biết thờ
Đêm về anh cứ nhớ
Màu tím địa lan trên đỉnh Bà Nà

Đêm ngồi hát với em bài tình ca
Thức quá canh ba kể chuyện Bà Nà
Khói rừng phừng phực mùi khoai nướng
Quanh ngọn lửa hồng quơ quơ bàn tay

Nhiều tác giả - Tình thơ MÙA XUÂN

Giọng hát ai sà vào giấc ngủ
Hợp âm chùng đu đưa trong đêm
Chợt giật mình cơn gió nào bay
Tóc em ngã ngang vai thơm mùi biển

Gấm hoa ơi ta gặp gỡ
Con chào mào lao nhanh xuống núi
Hoa lan tím tím nép bên triền
Em trốn anh phía gốc hoa chuông
Bà Nà luôn là mùa xuân

Ta đến đây
Ít thôi mà thành kỉ niệm
Từng gương mặt lạ
Mỗi mảnh đời riêng
Từng ngôi nhà nép sau cành lá
Mỗi góc núi ta qua
cứ bịn rịn chân mình.

4.2000
CL

THÍ DỤ

*T*hí dụ

Mai em không về
Thí dụ
Mai em không đến
Mới ra giếng có điều gì trống vắng
Chim vịt kêu chiều trời ngả nghiêng say
Anh ngẩn ngơ nhìn vạt nắng nhỏ trên tay
Long lanh rớt soi bóng mình ảo ảnh
Mấy mùa xuân đi qua
Nhớ hai đầu gối lại
Mưa nắng đổi mùa anh và em
Những ngày trở gió trời hanh
Vũ trụ dùng dằng phân vân hai nửa
Bấm bàn tay em đếm lại mình
Giọt mưa nào là hạt nhớ hạt thương

Thí dụ
Mai em không về
Thí dụ
Mai không là em nữa
Ai có nhớ ai?

Trời tháng Giêng sáng sánh mùa con gái
Trong ngày vui chúng mình chờ đỏ mắt
Kim đồng hồ đi chậm hơn, chậm hơn
Ngày sẽ lâu về
Đêm sẽ lâu tan
Anh chắc ngần ngại
          thiếu những chiều rắng đỏ
Bâng khuâng vật nằng rớt ai đèn

Thí dụ
Sao không là anh và em
Thí dụ
Sao không là tất cả
Gõ cửa tìm nhau những chiều mưa bụi
Ai dìu ai qua vách hở mưa chan

Dấu thế nào
Anh và em ngày mai thành cổ tích
Giữa trời xuân nắng ngập
Nhìn em đi
          nhức ruột tháng Giêng hồng.
                          Tháng Giêng 1997
                          CL

Phạm Đình Đề

NGỌN GIÓ XUÂN

Héo may cuối vụ đông về
Nụ mầm xuân nở bên hè nhà ai.

Lung linh trong giọt sương mai
Có tia nắng sớm nghiêng dài trên sông.

Chiều vương nắng ấm trên đồng
Từng đàn én nhỏ tránh đông trở về.

Cành mai chớm nụ bên hè
Mẹ già trông ngóng con về đón xuân.

Nghe trong lời gió thì thầm
Cổ lòng thổn thức đón mừng Xuân sang.

PĐĐ

BÊN DÒNG CẨM LỆ

*M*ặt trời ửng đỏ đằng đông
Bóng soi sáng toả ánh hồng lung linh

Đảo nổi tỉnh giấc soi mình
Nhà cao lộng lẫy in hình đáy sông.

Thuyền bơi con sóng lượn vòng
Trên dòng nước bạc bành bồng nắng mai.

Chiều buông nổi nhịp cầu dài
Dòng người hối hả lại qua đôi bờ.

Sáng, chiều nổi trọn vắn thơ
Hoà dòng Cẩm Lệ lững lờ êm trôi.
PĐĐ

NÀNG BÂN

*N*gã chiều hạt nắng tàn rơi
Xuân chưa rời ngõ tiết thời đổ mưa
Rì rào hoà tiếng lá khua.
Ngóng lồng cửa sổ gió lùa hàng cây.

Ngoài xa mờ xám mây bay
Nàng Bân se lạnh hoà mây theo cùng
Áo len kịp mặc cho chồng
Để chào Xuân muện ấm nồng bàn tay.

Để tình duyên mãi đắm say
Nàng Bân lưu tích heo may tiết hàn.
PĐĐ

MỪNG ĐẢNG MỪNG XUÂN

*X*uân về trên khắp non sông
Trăm hoa khoe sắc, cờ hồng tung bay
Nắng vàng sưởi ấm cỏ cây
Cờ hồng phất phới mừng ngày Đảng ta.

Đất trời cho lá cho hoa
Đảng cho cuộc sống nhà nhà ấm no
Hoa xuân hoà với sắc cờ
Mừng xuân, mừng Đảng vẫn thơ dâng đời!
PĐĐ

TÌNH KHÚC GIAO MÙA

Hoa trong khúc nhạc mùa đông
Lời ca chan chứa tình nồng đắm say
Vườn khuya sương hạt rơi đầy
Lúa đôi xây tổ càng ngây ngất tình.

Tàn sương nắng rọi bình minh
Xuân vừa chạm ngõ hữu tình nước non
Bài ca âm hưởng véo von
Cửa bầy chim nhỏ ngoài vườn đón Xuân.

Người đi muôn nẻo xa gần
Về nơi quê mẹ hợp Xuân gia đình
Mai đào khoe sắc lung linh
Hai miền Nam Bắc vẹn tình nước non.

PĐĐ

THỦY SƠN ĐÀ NĂNG PHỐ

*A*i khơi con nước sông Hàn
Sơn Trà ai đắp, Ngũ Hành ai xây.

Bốn mùa, mưa nắng, đêm ngày
Sông Hàn con nước vui đầy êm trôi
Cầu dài nối nhịp bờ vui
Phố phường rộng mở đẹp tươi đôi bờ.

Sơn Trà cảnh sắc như mơ
Núi cao soi bóng ven bờ biển xanh
Tiếng chim ríu rít trên cành
Khí đàn trong nắng gió lành đùa chơi.

Ngũ Hành vót ngọn đá vôi
Động hang kết nối đất trời, âm dương
Đền chùa trầm mặc khói hương
Đá hàng mỹ nghệ tinh tường đẹp xinh.

Biển bờ sơn thủy hữu tình
Bốn mùa nắng rọi bình minh tươi hồng
Giữa lòng đất mẹ miền Trung
Đà thành danh toả khắp vùng gần xa.
PĐĐ

THĂNG LONG PHỐ

Chiều ngang qua phố Thăng Long
Nhà cao nghiêng bóng xuống dòng sông xanh
La Hường rau bải ngọt lành
Vườn hoa tươi sắc lung linh nắng vàng.

Âm thực nổi dậy nhà hàng
Cá tôm tươi sống, rượu làng Thăng Long
Gió lành hơi thở dòng sông
Cảnh quan tươi sắc thông dong phố chiều.

PĐĐ

Nhiều tác giả - Tình thơ MÙA XUÂN

Nguy Văn

Tặng Thu Mây

NỖI NHỚ

Nỗi nhớ như tóc mình
Đêm có trắng màn sương
Nét tranh ta vẫn vậy
Giấy và màu thời gian !
2016

LỤC BÁT TÌNH

*M*ời em rót cạn chiêm bao
Hương trà vô tận thắm vào đời nhau

Mời nhau nồng chén tình si
Ngẩn ngơ câu hát xuân thì nợ duyên

Với tay ngàn kiếp lặng thinh
Dấu chân kể lại chuyện tình đôi ta !
NV 2022

CHUỒN CHUỒN KIM

Chuồn chuồn kim thanh tao
Viết bài thơ trên lá
Nét nghiêng tình như đã
Dáng liêu xiêu tím buồn

Em mùa sen cỏ tích
Tóc huyền xưa trắng ngần
Ta ru đời quá khứ
Vẽ lên màu hoàng hôn.

Chuồn chuồn kim thanh tao
Lung linh trời ngũ sắc !

NV 2013

CHIỀU CẨM GIANG

Cẩm Giang mùa thu chiều mắt biếc
Phố mới, dòng sông khúc lãng du
Ngày ấy, bây chừ lưu luyến thế
Êm đềm lặng lẽ bóng chiều xưa
NV 2024

Xuân Hồng

QUÀ TẶNG

Chiều 20 tháng 11. Trời mưa rả rích cả ngày nhưng suốt từ trưa đến giờ học trò vẫn cứ vào ra. Trên bàn đã chật đầy hoa tươi. Tiễn học trò ra đến cổng mà cô giáo Phương vẫn chưa khô nước mắt. Bài hát “Bụi Phấn” vẫn như âm vang mãi trong căn phòng nhỏ. Các em học sinh cũ lớp Phương chủ nhiệm cách đây mười năm vừa ngồi quây quần bên cô và hát tặng cô những lời hát tự trái tim:

“Em yêu phút giây này
Thầy em tóc như bạc thêm
Bạc thêm vì bụi phấn
Để cho em bài học hay...”

Lời hát quen thuộc vang lên vừa tha thiết vừa buồn lắng đọng. Nhiều em vừa hát vừa rung rung. Cô giáo Phương không kìm nổi những giọt nước mắt lăn dài. Đã mười năm,

năm nào cũng vậy, các em đều hẹn nhau cùng về đông đủ tại nhà cô vào ngày Nhà Giáo Việt Nam. Có em đang học đại học, có em đã vào đời với nhiều nghề nghiệp: sửa xe máy, thợ xây dựng, thợ may, ... Cô trò cùng nhau tâm tình, nhắc lại kỉ niệm xưa...

Cô giáo Phương đang còn lằng lằng trong cảm xúc ngọt ngào thì Hồng Chuyên đến. Em ngượng ngập xách một túi nylon khá to đặt nhẹ lên bàn. Phương ngò ngợ trong lòng: Chuyên không phải học trò cô dạy chính khóa, em là học sinh đội tuyển giỏi văn được cô bồi dưỡng. Nhà Chuyên nghèo. Thế mà em lại bày vẽ qua cấp chi đây?

Trong khi Chuyên lấy khăn lau khô những giọt nước mưa đọng trên khuôn mặt, cô giáo Phương ngắm nhìn em. Khuôn mặt trắng trẻo, thông minh, đôi mắt xanh trong thường mênh mang một nỗi buồn. Phương thường gọi em là “Cô bé mắt xanh”. Cô quý cô học trò của mình không chỉ vì em học giỏi văn mà là một cô bé có tâm hồn trong sáng, rộng mở và vô cùng nhạy cảm. Em đã từng gục đầu vào vai cô nức nở vì chuyện gia đình. Phương đã dỗ dành, động viên em. Và em đã vượt lên nỗi buồn, tiếp tục vươn lên trong học tập.

Chuyên không tránh ánh mắt cô giáo mà nhìn lại cô chăm chú như quan sát. Lát sau, em ngập ngừng:

-Em chúc mừng cô nhân ngày Nhà giáo Việt Nam. Thưa cô, cô bớt cảm chưa?

-Cảm ơn em. Cô cũng còn hơi mệt. Cảm cúm kéo dài nhiều ngày quá!

Chuyên hai tay nâng gói quà đặt trước mặt cô giáo:

-Thưa cô, em thấy cô cảm lâu ngày mà chưa khỏe. Mẹ em vừa rồi cũng bị cảm như cô. Mẹ em đã tìm lá xông và đã khỏi bệnh. Em hỏi mẹ em và tìm hái những lá thuốc này biếu cô.

Chuyên mở túi nylon. Phương cảm động nhìn những lá sả, lá hương nhu, tía tô,...còn đọng những giọt nước long lanh. Còn có cả một gói hành hương và muối sống. Em thật tinh tế và chu đáo!

Cô học trò lấy từ những lá thuốc ra một tờ giấy trao cho cô giáo:

-Thưa cô, sợ cô không có nhà em đã ghi kỹ cách nấu lá xông...

-Cô cảm ơn em nhiều. Em làm cô bất ngờ quá. Đây là món quà ý nghĩa mà cô được tặng vào ngày Nhà Giáo Việt Nam...

Một ngày lễ ý nghĩa đã đi qua. Những bó hoa tươi, tiếng hát nghĩa tình, nắm lá xông...của các học trò yêu quý vẫn còn ghi dấu mãi trong lòng cô giáo...

XH

NIỀM VUI MÀU TRẮNG

Và thế là, từ bụi thềm của mái trường Sư phạm, em bước chân vào ngưỡng cửa cuộc đời. Và thời gian, thời gian thong thả trôi. Thời gian màu xanh xanh đã nhuộm tóc em dần điểm trắng. Từng mùa xuân nối nhau đi xa để lại tuổi bốn mươi em tâm sự bộn bề, để lại em hai mươi năm cầm phấn, gõ nhịp đời trên tấm bảng đen. Những nhịp buồn, những nhịp vui, những hạnh phúc nhọc nhằn. Những tiếng nói chứng nhân của một thời xuân trẻ, những yêu thương và cả những muộn phiền!...

Và tất cả, tất cả vị đời em lắng sâu nơi trái tim em đọng lại thành chất giảng. Để ngữ ngôn em cháy bỏng theo những bài ca cách mạng, và lời giảng Kiều sâu lắng rung rung. Dấu nghìn xưa

không hư huyễn nhạt nhòa, cùng với ngàn sau cứ sáng lên trong lời em truyền cảm. Đất nước và cha ông, vẫn vẫn và truyền thuyết, tự trái tim em nở thành những chùm hoa, theo bụi phấn trắng mỗi ngày, bay đọng lại nơi tâm hồn tuổi trẻ...

Và cuộc đời em cứ vậy, đã gắn liền với màu trắng trinh nguyên. Tự buổi em dọn mình bằng những bước đi nho nhỏ, thừa tuổi em trắng áo học trò. Hai mươi năm nghề, phấn em dùng vẫn trắng. Những lời em vẫn trong trẻo ngọt ngào, vẫn thông thả rót lên những trang giấy trắng mở sẵn ra hôi hôi đợi chờ. Nhìn những ánh mắt ngây thơ, hồn nhiên mở tâm hồn hoa niên nghe em truyền chất giảng, em lại cảm nhận từ phấn trắng trinh nguyên ngan ngát hương đời.

Em gọi đó là niềm vui màu trắng. Và nỗi nhọc nhằn ngày tháng lại qua...

XH

Phương Bối

VÙNG TRỜI TUỔI THƠ

Một sáng mùa xuân. Nắng xuân thả những tia nắng ấm áp lên những đóa mai vàng rực. Một làn gió nhẹ thổi qua, vài cánh mai mỏng manh thong thả đáp mình xuống gốc cây. Tôi thả hồn miên man trôi về miền ký ức. Một vùng trời tuổi thơ với ngôi chùa, giếng nước, hồ sen...

Tôi lớn lên ở quê cha miền biển. Nhưng mỗi hè về tôi lại được tắm mình trong niềm vui của cô bé vùng quê. Nhà ngoại ở gần một ngôi chùa nhỏ, đơn sơ, ba chữ “Liên Trì Tự” nằm dưới đóa hoa sen nở xòe như vẫn đang hiển hiện trước mắt tôi. Trước mặt chùa là một bầu sen xanh mát. Nhớ ngoại kể, chiếc bầu này là do người Chăm đào lấy đất sét để nung gạch ở lò gạch bên khu đất Cẩm cách đó không xa. Mùa hè, hoa nở trắng ngát, hương thơm hòa vào làn gió mát rượi phả hương một vùng, ủ hương vào

tâm hồn thơ đại của tôi. Thứ bảy, chủ nhật, đi về chơi, tôi thường vùi vãnh đi công ra tận giữa hồ để hái hoa hoặc các gương sen đã già hạt. Tách gương sen, bóc lớp vỏ cứng, bỏ tim sen xanh lục giữa hạt sen trắng ngà, nhâm nhi vị ngây ngây, bùi bùi, giòn ngọt thật là thú vị.

Chiều chiều, hoa dũ dẽ nồng nàn gọi bước chân tôi. Tôi cùng cô chị hàng xóm theo mùi hương dán mắt vào những chùm cây đại. Tiếng cười reo vui giòn tan khi nhìn thấy những bông hoa sáu cánh cứng cáp, màu vàng nhạt, ẩn mình trong khóm lá xanh. Chúng tôi nhẹ nhàng ngắt hoa, đặt vào chiếc đĩa nhỏ rồi mang vào chùa trang trọng dâng lên cúng Phật. Thịnh thoảng, có được chùm trái dũ dẽ chín vàng, lễ vật của chúng tôi có thêm nải chuối.

Rồi giếng làng. Thực ra nó vốn có tên là giếng Huân. Đó là chiếc ao nhỏ, nước trong vắt, ngọt lịm nằm cạnh con đường làng nên dân làng thường xuyên đến gánh nước và xem như giếng làng. Buổi sáng, ánh mặt trời đỏ hồng chiếu xuống làn nước trong veo, lấp lánh như mỉm cười với những cô cậu nhỏ ngồi trên bờ mãi mê ngắm đàn cá nhỏ tung tăng. Thịnh thoảng, chúng tôi men sang bờ bên kia lội xuống làn nước mát rượi nghịch ngợm và không ít lần bị la mắng. Buổi tối, nhất là những đêm trăng sáng, trai gái rủ nhau gánh nước, chuyện trò râm ran.

Tối tối, cô bé nhỏ nhắn, tóc ngắn, da
ngăm ngăm lại nắm tay ông ngoại lên dốc bà
An để đến quán hàng xén đón bà ngoại về.
Con dốc ngắn mà cao, đất đỏ trơn trượt làm
cô bé nhiều lần suýt té. Ông ngoại một tay
bung chiếc đèn dầu hột vịt, một tay đỡ
cháu... Ông ngoại phụ bà dọn quán xong, một
tay bung chiếc đèn dầu soi đường, một tay
bung chiếc traps nhỏ dẫn hai bà cháu trở về...

Thấm thoắt đã gần 60 năm. Ông bà ngoại
hiền từ nhìn cháu mỗi lần về thắp hương. Cô
chị hàng xóm tóc đã muối tiêu. Cảnh cũ đổi
thay. Ngôi chùa nhỏ năm xưa bây giờ đã xây
dựng khang trang và mang tên dân dã: chùa
Bàu Sen. Con đường làng rợp bóng tre nay đã
được mở rộng, dẫn ra đường Trần Ngọc
Sương mới mở. Bàu Sen, giếng làng, dốc bà
An chỉ còn trong hoài niệm ...

Ngắm chậu mai trắng nhỏ xinh trước hiên
nhà đang nở những bông hoa trắng muốt, chợt
nhớ về những câu thơ của người bạn đời
thương yêu:

*Em mang màu trắng liêu trai ấy
Tiết tháo của người trải gió sương
Cho hoa xinh xấn rung cánh mỏng
Cao quý tỏa thơm mùi trầm hương.*

Thơ LHH

PB

TÌNH KHÚC

Trong buổi mai dịu dàng có nắng
vàng nhẹ rắc trên lá, trên hoa, em viết
cho người yêu dấu những lời nhớ, lời
thương...

Từng phiến lá xanh non nhẹ rung
theo làn gió sớm. Qua song cửa, trên
giàn lá xanh, những chú bướm trắng
xinh xinh đang vờn quanh những cánh
hoa nõn nà, e ấp. Và em đang nghe
trong gió xuân muôn vạn lời thâm thi,
trong không gian bàng bạc bóng người
thương. Nắng mai hồng cũng tím màu
nhưng nhớ...

Chiều chưa tắt nắng, ánh tà dương
còn rải nhẹ núi đồi. Gió khơi thổi về
nồng hơi biển mặn. Nghe nhớ nghe
thương vỡ hoai vào gành đá tương tư.
Tiếng còi tàu từ xa vừa vọng lại. Nghe
rộn nghe ràn rỏi chờ mong. Hỡi trái
tim yêu dấu của ta ơi, có nghĩa gì đâu

khi chuyến tàu về không mang bóng người thương! Ô, mà lạ thay âm hưởng tiếng còi tàu, khiến yêu thương quay về ngày đưa tiễn, có tia mắt thiết tha đọng đầy muôn ngàn lời nồng nàn luyện nhớ... Và lòng ai vươn theo gió mây gói đưa lên tóc rối...

Sông Ngân xa mờ, dường như thấp thoáng bóng hình Chúc Nữ - Ngưu Lang. Dẫu mỗi năm một lần hội ngộ, vẫn vạm vỡ hơn xa cách nghìn trùng...

Thôi một phút vào mơ, ngăn tim lại trở dậy nhịp buồn thương. Gió lay khóm lá, tiếng rì rào vang vang như bước chân ai. Em sẽ thầm đọc lại những lời ngọt ngào tình tự để ru mình về những ngày xưa đầu ái:

“Nhớ tròn đêm rộn hoa mai
Phát phơ trước gió ngõ là tình quân”.

PB

Nguyễn Bá Hòa

THỊT MỠ DƯA HÀNH

Truyện ngắn

Năm nào bà Chênh cũng làm món dưa hành ăn Tết. Nhà bà chỉ cần một hũ nhỏ là đủ. Dưa hành ăn với các món có thịt mỡ sẽ hạn chế được chất béo, bớt ngán, dễ ăn. Nặng không lớn nhưng bà vẫn mang rô củ hành ra phơi, chỉ cần vài tiếng đồng hồ là dưa hành giòn hơn ngon hơn. Bà vào bếp súc cái bình bằng thủy tinh, tìm chai giấm, cắt thêm một ít cà rốt, một ít ớt đỏ. Xong việc quay ra định đảo rô hành cho nắng đều thì bất ngờ rô hành biến đi đâu mất. Nhà chỉ có ông và bà thôi, nội mấy đứa nhỏ năm nay về thăm quê rồi ở lại ăn Tết với mấy chú. Con cháu mai một mới về. Có trộm chẳng? Sân nhà bà không có gì quý giá nhưng so với rô hành thì nhiều thứ cũng có giá trị hơn nhiều,

nào là chậu mai vàng đang đơm nụ, mấy chậu phong lan đã trở vòi cho hoa, còn hai chiếc xe đạp thể thao của ông của bà nữa, sao không lấy mà lấy rõ hành chứ! Chọc phá nhà bà chẳng? Trẻ con xóm này ngoan lắm, có bao giờ bày trò như vậy đâu! Bà ra ngõ, đi lên đi xuống một vòng, chỉ có ông Chên đang cắt tia hàng rào chèn tàu.

- Hôm qua cắt tia xong rồi mà, nhà nhiều việc ông vào giúp tôi một tay đi nào!

Ông không trả lời, lấy cái mũ vắt trên cây đội lên đầu rồi đi vào nhà. Đạo này ông ít nói hơn, dăm chiêu hơn, thế cũng tốt, bà Chên nghĩ thầm như vậy.

- Ông có thấy rõ hành tôi phơi trước sân không?

- Không! Ai ăn thứ đó mà làm cho mệt!

- Mấy năm trước ông thích món này mà! Lúc nào cũng thịnh mỡ dưa hành mới ra ngày Tết, sao chừ...

- Năm trước khác, năm ni khác!

Ông dần từng chữ khiến bà cụt hứng im lặng, liếc nhìn ông một cái rồi bỏ đi làm việc quên mất phải nhờ ông giúp việc gì đó.

Ở cái xã này, ông là một trong những người đủ đầy nhất, có sức khỏe, có bằng cấp, có công trạng và địa vị. Cái đủ đầy ai cũng mong ước, mong có. Có sức khỏe để còn cụng ly, đi đây đi đó, trở thành con người năng động có quan hệ rộng rãi. Có bằng cấp để ngồi cùng mâm với

những người gọi là trí thức để xên xang khi trò chuyện. Có công trạng để ăn để nói, lúc nào cũng dương dương tự đắc việc mình đã làm đang làm và rồi sẽ làm. Có địa vị dù không cao lắm cũng là đầu mối của những thứ cần có khác những mối quan hệ cần thiết khác trong cuộc sống hiện tại. Cái đủ đầy khiến ông trở thành người ưa nói, chuyện gì cũng góp miếng, từ chuyện khoa học đến chuyện văn chương, từ chuyện chiến tranh đến chuyện hòa bình, từ chuyện dưới đất đến chuyện trên trời, mà như kinh nghiệm người đời, hễ nói nhiều thì sai nhiều. Chính sự thể hiện thái quá thành ra phô trương, khoe mẽ, trịch thượng, hồ đồ, đôi lúc hỗn láo với người trên coi khinh kẻ dưới. Cái đủ đầy biến một người đã nghỉ hưu thành ra con nít, ưa được khen được tặng bóc. Muốn thể hiện phải ăn to nói lớn, chữ đông chữ tây, góp ý người này phê phán kẻ kia, nào là bọn tham ô móc ngoặc, nào là đồ vô liêm sỉ, nào là thứ dốt đặc, nào là bọn cơ hội... Cũng có người sợ ông, sợ cái thẳng thừng nói toẹt không kiêng nể không cần bằng chứng, ai mà không có khuyết điểm chứ. Cũng có người chẳng biết sợ ai thì ông chẳng là cái gì để phải e dè. Cũng có người chỉ cười chẳng bận tâm chuyện ông nói việc ông làm. Nói thể chứ đôi lúc ông cũng dễ thương, tỏ ra khiêm tốn nhã nhặn, nhưng cũng chừng vài phút thôi rồi quên mất, bởi cái cục tự

hào to đùng trong ông đã tan chảy thấm vào máu mắt rồi, dễ gì...

Chỉ một điều lạ, trong con mắt một số người, chính ông đã sở hữu tất cả những cái mà mỗi ngày ông ra rá lên án và chửi rủa. Ông sống tự đắc hiêu thắng nghênh ngang cho đến một ngày...

Hai vợ chồng ông bước vào quán cà phê Ven Phố như thường lệ đưa tay chào mọi người rồi đi hẳn vào phía trong. Chiếc bàn vợ chồng ông thường ngồi đã có hai cậu thanh niên chiếm chỗ. Ông nhịu mày khó chịu nhưng lại tỏ ra nhẹ nhàng.

- Chỗ này cô chú thường ngồi nhưng không sao hai cháu cứ ngồi, cô chú ngồi chỗ khác cũng được.

Hình như hai cậu nhỏ không nghe ông nói nên chẳng trả lời chú mắt vào màn hình chiếc laptop. Đang cùng vợ thủ thi chuyện gì đó thì nghe một cậu thanh niên nói rõ to.

- *Thịt mỡ dưa hành đi miếng một.*

Ông khó chịu lớn tiếng nói vọng sang.

- Các cháu lấy đâu ra câu ấy, phải là, *thịt mỡ dưa hành câu đối đỏ, cây nêu tràng pháo bánh chưng xanh.*

Một cậu nhìn ông mỉm cười.

- Bọn cháu cũng có biết câu đó, nhưng chắc chú chưa biết hai câu đối này:

Thịt mỡ dưa hành đi miếng một

Lọng vàng quân kiệu kéo từng đôi.

Bọn nhỏ dám bảo ông không biết, ừ, mà hai câu đó nghe lạ quá! Cục tự cao tự đại cố hữu xưa nay nổi lên khiến ông bức tức.

- Này, đứa nào dám nói chú không biết!

- Không biết thì nhận không biết có sao đâu!

Trời đất, hai thằng nhóc con dám nói với ông đến như thế ư, cái lỗ mãng trong ông trởi đây.

- Này, tau mà không biết thì còn ai biết nữa, bọn bây con nhà ai mà hỗn láo vậy?

Cũng chẳng vừa chi, một cậu bốp chát.

- Sao nặng lời vậy chú? Chú biết cụ Nguyễn Đăng Huân không?

- Hấn là ai tau không cần biết, mấy đứa bây biết tau là ai không?

Cậu thanh niên khép cái nắp laptop nghe cái bốp rồi bức tức.

- Nguyễn Đăng Huân đỗ Hoàng Giáp khoa Kỷ Sửu niên hiệu Minh Mạng thứ 10 đó.

Nghe bọn nhỏ nói thế ông khựng lại, nhưng vẫn cố chống chế.

- Thì đã sao nào?

- Chú lại không biết nữa rồi! Hồi 14 tuổi cụ đến nhà ngoại chơi, ông cậu thấy cụ chăm chỉ ăn nên trêu: *Thịt mỡ dưa hành đi miếng một*, cụ đối lại là: *Lọng vàng quân kiệu kéo từng đôi*. Cụ không chỉ đối chuẩn mà nội dung còn thể hiện khí phách ngay từ lúc còn nhỏ.

Như sực nhớ ra, ông vỗ trán rồi nói.

- Phải rồi, cụ Nguyễn Đăng Huân, là bậc khoa bảng nổi tiếng học giỏi từ nhỏ, cụ quê mình chứ đâu!

Hai cậu thanh niên bật cười khiến ông hơi nhồn nhột.

- Cụ quê làng Hương Ngải, huyện Thạch Thất, tỉnh Sơn Tây, nay là ngoại thành Hà Nội.

Ông cứng miệng không dám nói thêm gì, đưa ly cà phê lên định nhấp môi đã nghe bọn nhỏ bồi thêm mấy câu nữa.

- Chú không biết gì mà nhiều chuyện quá làm bọn cháu không tập trung học được! Chào cô chú!

Mặt ông phùng phùng đỏ, tai ông cũng đỏ phùng phùng. Quê với bọn nhỏ thì ít mà xấu hổ với vợ thì nhiều. Vợ ông không nói gì chỉ nhìn ông thương hại. Ông đứng dậy ra về, bà chạy theo cũng chẳng nói gì. Từ thái độ ngênh ngãng sau buổi cà phê hóa thành ngênh ngãng.

Ông bắt đầu ghét cay ghét đắng thịt mỡ với dưa hành, cũng chẳng sao, nhưng việc đổ rổ hành của bà thì quá quái. Bà phát hiện củ hành rơi vãi dưới hàng rào chè tàu, nơi ông giả vờ đứng cắt tỉa khi này. Lẽ ra phải giận dữ, nặng lời vì bực tức, nhưng bà khác ông, không ăn to nói lớn mà nhỏ nhẹ tế nhị, biết nghĩ trước nghĩ sau. Bà nhận ra cái ngênh ngãng của ông xuất phát từ đâu, thế là bà quyết định chữa bệnh cho ông.

Ăn cơm tối xong, bà đưa ông tờ giấy nhỏ chỉ chút chữ khi ông vừa đứng dậy định lên nhà trên. Ông hát hàm hỏi:

- Cái gì đây?

- Thì ông cứ đọc đã!

Có khi là thư của mấy đứa con ông gọi báo không về ăn Tết, cũng có khi là thư của chú nó báo tin mẹ ông đau ốm gì chẳng!? Nghĩ vậy ông vội vàng mang cái kính vào rồi ngồi phịch xuống ghế. Những con chữ to dần rồi lấp đầy mắt ông. Nào là: *Thịt mỡ dưa hành nhâm nhi Tết/ Quân the áo thụng nhơn như Xuân*. Nào là: *Thịt mỡ thiếu dưa hành nên Tết thiếu/ Hoàng mai đầy nụ biếc cừ Xuân đầy*. Còn nữa: *Thịt mỡ dưa hành hai món Tết/ Đào phai mai thắm một nhành Xuân*. Lại nữa: *Không thịt mỡ chẳng dưa hành chưa phải Tết/ Có bánh chưng thêm bánh tét đã là Xuân...*

Câu nào cũng thịt mỡ với dưa hành, hai cái thứ đã khiến ông đau đốn nhục nhã ê chề, sao bà lại đưa ông đọc mấy thứ này chứ? Không thèm đọc nữa, ông trợn mắt nhìn bà, hét lớn.

- Bà chọc tức tôi hả? Bà lấy đâu ra mấy thứ vợ vắn đó? Bà muốn gì?

Giọng bà Chên nhẹ tênh khiến ông hạ hỏa ngay.

- Thì lấy trên mạng, trên đó thiếu gì, chỉ tại mình không đọc nên không biết thôi! Ông chịu khó đọc rồi ra đối đáp với thiên hạ, kẻo như lần trước...

Ông gạt phăng:

- Đối với đáp làm chi, hơn thua làm chi!

Thấy ông bộ dạng có vẻ không còn hùng hổ nữa, bà lại tiếp:

- Nói ít lại lắng nghe nhiều hơn thì chẳng thua ai bao giờ!

Ông ngồi trầm ngâm một lát rồi nói, giọng cũng nhẹ tênh.

- Chẳng cần thua với hơn làm gì cho nó khô! Bữa ni là ngày mấy âm lịch rồi?

- Lại lẩn thẩn! Ông Táo về trời được hai ngày rồi, bữa ni là hai mươi lăm tháng Chạp.

- Còn kịp, ngày mai bà mua hành về làm dưa đi!

Mùi trầm hương đầu đó thoang thoảng, ông gấp tờ giấy bỏ vào túi áo rồi đi lên nhà trên, bà cười vui vẻ đi theo ông, bỗng nhiên bà lại thót lên:

Thịt mỡ dưa hành đôi bạn Tết

Ông quay lại nhìn bà, thông thả đọc:

Giác trầm nhang lọng một mùi Xuân

Định ôm bà, chắc là muốn cảm ơn thôi, ai ngờ có tiếng còi xe ngoài cổng khiến ông bà giật mình chạy ra. Vợ chồng thẳng con trai và hai đứa cháu nội đã về.

NBH

Trần Trung Sáng

NGƯỜI TÍ HON TRONG GIAN NHÀ BẠT

Truyện ngắn

Những năm đầu thập niên 60, khi vào khoảng sáu, bảy tuổi, lần đầu tiên tôi biết đến thế giới nhộn nhịp của một Hội chợ chào đón mùa xuân. Nơi ấy là một khu đất rộng lớn thường ngày bỏ trống giữa thành phố, một bên nối liền với Khu giải trí thường dành cho những sân khấu cải lương bình dân và một bên nối một đoạn đường ngắn được vây chắn bởi những vách tường đầy sắc màu sặc sỡ.

Sau khi mua vé vào cửa, ba tôi dẫn tôi ngang qua rất nhiều gian nhà bạt tụ tập đông đúc người tham gia thi thố những trò chơi vui nhộn. Phía trung tâm Hội chợ, một chú hề với bộ trang phục ngộ nghĩnh cầm mi-cờ-rô cười nói huyền thiên. Dường như chú hề điều khiển cả trò chơi lô tô trúng thưởng, nên ở đây thỉnh

thoảng rộ lên những tiếng hò hét, cười nói mừng vui... Tôi cũng rất ấn tượng khi nhìn thấy một người lái mô tô chạy trên một sợi giây lơ lửng giữa không trung nhà khói đen ngòm. Hoặc khi bước vào một ô cửa để ngang qua một nơi có tên là “chín tầng địa ngục”, tại đây, dường như lối đi vận hành lắp đặt theo kiểu thang cuốn hiện nay, nên người khách cứ đứng yên mà vẫn được dẫn ngang qua những cảnh tượng rùng rợn bằng mô hình của các bọn quý sú, đầu trâu mặt ngựa đang xử tội những đứa con bất hiếu, những tên giết người cướp của, những kẻ độc ác gây ra lắm tội lỗi khi còn ở thế gian... Xong hết mấy phần này thì tôi bắt đầu cảm thấy thật sự mỏi chân, căng thẳng, mất hứng thú, cứ nằng nặc đòi ba dẫn về. Ba tôi bảo: “Ráng chút nữa đi, coi cho hết kéo uống đồng tiền”.

Đột nhiên, chừng một đôi, ba tôi dừng lại trước một nhà bạt nhỏ nói: “Coi kìa. Một người tí hon. Con đã thấy bao giờ chưa?”. Tôi sững sờ giương mắt nhìn vào phía trước, một sinh vật nhỏ bé y hệt một con người đi qua đi lại trên chiếc bàn vuông, bốn phía giăng giây giống như một sàn đấu võ đài mi-ni. Anh ta cao hơn chiếc chai coca-cola một tí. Tôi không nghĩ anh là một người lùn. Bởi trông anh thật mảnh khảnh, nếu không muốn nói là hơi cao so với đáng người. Chắc hẳn anh là một người tí hon – một giống người tí hon đến từ một xứ sở nào

đó mà tôi thường nghe trong những câu chuyện cổ tích...

Công việc biểu diễn của người tí hon là đi qua đi lại, nhào lộn trên chiếc sàn gỗ, thỉnh thoảng lại thò người ra khỏi dây văng, phùng má, trợn mắt với những đứa trẻ con... Chỉ có vậy, mà hầu như bọn trẻ đã ghé đến nơi này, chẳng đứa nào muốn rời xa. Tôi định đưa tay vào cầm bàn tay nhỏ xíu của người tí hon một chút để nghe cảm giác ra sao, nhưng người quản lý đứng bên ngăn cản, không cho bất cứ ai bước vào quá gần. Họ cũng không cho anh ta chuyện trò với khán giả. Ai ủng hộ thì cứ ném tiền vào chiếc mũ để một góc trên sàn gỗ. Ai tò mò, thắc mắc muốn hỏi điều gì, thì cứ hỏi người quản lý, ông ta sẽ giải thích. Ông ta nói người tí hon lúc này đã 18 tuổi. Đoàn xiếc hiện nay mua lại anh từ một đoàn xiếc nhỏ, nên không biết anh có gốc gác, quê quán từ đâu. Anh là một người thông minh, vui tính và khỏe mạnh...

Từ sau lần đó, về nhà, tôi cứ bị ám ảnh mãi hình bóng người tí hon. Tôi băn khoăn muốn biết, anh đến từ đâu? Hằng ngày ngoài giờ biểu diễn, làm trò... anh sẽ làm gì? Anh học hành, bầu bạn với những ai? Và liên tiếp mỗi buổi xế chiều, tôi đều tìm cách dè xèn sao cho có đủ khoản tiền để mua một tấm vé vào cổng Hội chợ mùa xuân, chủ yếu để nhìn ngắm người tí hon.

Một lần, may mắn làm sao, nhờ đến sớm, tôi bước vào gian biểu diễn của người tí hon khi anh ta chỉ ngồi một mình, xung quanh không một ai, kể cả người quản lý. Anh ta đang lục lọi những thứ đồ đạc linh tinh gì đó trong chiếc túi cũng rất bé bỏng, chắc là để chuẩn bị cho phần biểu diễn sắp đến. Tôi mừng rỡ bước đến thật gần chào anh: “Anh tí hon!”. Anh nhìn tôi, nheo mắt chào lại bằng nụ cười tươi tắn. Tôi nói: “Anh cho tôi cầm tay chút”. Anh đưa bàn tay cho tôi. Ôi thật là lạ lùng! Bàn tay anh mềm mại, nhỏ nhắn, thiên thần hơn bất kỳ bàn tay một đứa trẻ con nhỏ nhít nào tôi từng biết.

Tôi mạnh dạn hỏi:

- Anh tên chi?”.

Anh đáp lí nhí, nhưng cũng đủ nghe:

- Tí. Tí hon đó!
- Anh từ đâu đến đây?
- Tôi không biết. Tôi đi theo họ.
- Chắc anh đi nhiều nơi lắm hở?
- Nhiều lắm! Đến cả Lào, Cao Mên, Miến Điện...
- Anh có ba mẹ, anh chị em không?
- Tôi không biết.
- Năm sau, anh có trở lại đây không?
- (...)

Người tí hon chưa kịp trả lời, thì đột nhiên người quản lý thường khi bước đến. Ông ta ồn ào: “Các cháu nhỏ đi chơi đi... Để chúng tôi

chuẩn bị. Một lát nữa rồi quay lại nhé!...”. Người tí hon lúi vào bên trong. Tôi lo lắng, không biết ít hồi anh có bị người quản lý quở trách chi không. Tôi đi khỏi một khúc, quay lại vẫy tay, vẫn thấy người tí hon đứng nhìn theo.

Rồi mùa xuân năm ấy trôi qua thật nhanh. Mùa xuân năm sau và nhiều mùa xuân sau nữa lại qua... Dù biết bao biến đổi nhất định của thời cuộc, trên mảnh đất khu giải trí năm xưa cũng vẫn tiếp tục dành cho việc tổ chức Hội chợ vào những mùa xuân. Tôi không ngớt háo hức âm thầm ngóng đợi gặp lại người tí hon...

Mỗi năm, có rất nhiều đoàn xiếc, đoàn nghệ thuật xuất hiện đem đến Hội chợ mùa xuân nhiều trò chơi mới lạ, nhưng không đoàn nào đem trở lại người tí hon của tôi. Ký ức tuổi thơ rồi cũng dần nhạt phai. Tôi không còn hy vọng. Mỗi lần nghĩ lại người tí hon, tôi tưởng tượng, sau đó chắc anh trải qua những cuộc phiêu lưu ly kỳ như chuyện cổ tích: anh bị một tên cướp bắt cắp khỏi đoàn xiếc. Tên cướp bỏ anh ngồi trên chiếc nón rộng vành đi vào một khu rừng. Anh bắt ngờ bu được lên một nhánh cây sum sê lẫn trốn và tẩu thoát. Một chú chim kết bạn cùng anh, đưa anh đi khắp mọi nơi chốn trên thế gian. Cuối cùng, một cách rất tình cờ, chú chim đưa anh về ngôi làng tí hon bí ẩn trên trái đất, ngay chính ngôi nhà anh từng được sinh ra và gặp lại cha mẹ, anh em của mình...

Nhờ hình dung một kết cục như vậy, nên tôi thấy an lòng, không lo nghĩ nhiều về người tí hon.

***

Hồi năm ngoái, trong một chuyến ngao du ở Bangkok, Thái Lan, mấy người bạn tôi rủ rê, phải dành hẳn một buổi chiều tối tham quan khu mua sắm Asiatique, bên cạnh dòng sông Chao Phraya. Bởi nơi đây, không chỉ là địa điểm du lịch, vui chơi giải trí nhộn nhịp, mà nó còn có nhiều điểm gân gũ, tương đồng với cảnh quan ven sông Hàn thành phố Đà Nẵng trong những năm gần đây.

Thật vậy, trên đường đến Asiatique, từ xa đã nhìn thấy chiếc Vòng quay mặt trời tương tự chiếc Vòng quay ở công viên châu Á Đà Nẵng nhìn từ mọi hướng. Nghe nói, khu chợ này được lấy cảm hứng thiết kế từ những ngày đầu giao thương ven sông của Bangkok trong suốt triều đại Vua Rama V năm 1868 – 1910. Chỉ có điểm khác biệt đáng nói, là nó giống như một bến tàu truyền thống với hàng ngàn kho lưu trữ hàng hóa, trong đó có một số kiến trúc hơn 100 năm tuổi vẫn còn lưu giữ cho đến ngày nay. Còn sông Hàn quê ta, tuy đẹp lung linh, nhưng quá non trẻ, cầu trúc ham hố và các dự án quy hoạch chưa được xác lập rõ ràng.

Khách tham quan Asiatique, ngoài việc ghé vào các gian hàng mua sắm quà lưu niệm, hoặc

thường thức âm thực ở các nhà hàng, còn lại đa phần dạo chơi, tụ tập chụp ảnh bên những chiếc xe điện chạy trên đường ray, những mỏ neo, xe đẩy..., hoặc những người bôi kín lớp sơn màu đồng, đứng giả làm tượng các nhân vật trong các tác phẩm văn học nổi tiếng.

Có thể nói, khu tham quan nơi đây là một khu giải trí có tỉ lệ lớn hơn nhiều lần với mô hình Hội chợ mùa xuân mà tôi từng thấy từ thời thơ ấu ở thập niên sáu mươi. Bởi vậy, nghĩ lại không biết ngày ấy ai là bầu sô, mà đã có đầu óc tổ chức rất phong phú vào thời điểm khoa học công nghệ còn khá lạc hậu. Sau khi dạo quanh một vòng chán chê, tôi đề nghị mọi người cùng đoàn dừng lại ở một gian nhà bạt biểu diễn con rối.

Đó là một gian hàng nhỏ, không đông khán giả lắm nên quan sát rất thuận lợi. Đập vào mắt chúng tôi, là mấy chú rối áo quần sắc sảo đang ngồi bên đàn nhạc, đàn hát những bài ca tiếng Anh quen thuộc vô cùng sinh động. Phía sau, có chũm chũc chú rối kích cỡ khác nhau ngồi xen lẫn trên một chiếc bục gỗ, chưa rõ thể hiện vai trò gì. Phía sau nữa, bên trong bức màn, có lẽ là những người điều khiển con rối.

Sau khi vừa chấm dứt một bài hát, chúng tôi nhìn thấy, một chú rối từ phía sau cầm chiếc mũ đứng dậy bước về hướng khán giả. Tôi sửng sốt, không tin vào mắt mình. Đó không phải là một chú rối. Đó là một người tí hon!

Mọi người đứng cạnh tôi cũng đều lao xao! Thích quá! Nó là một người tí hon. Nó không phải con rối. Thường tiền nó đi. Người tí hon hớn hỡ đi vòng quanh nhặt những tờ bạc bị ném rơi trên sàn cho vào mũ. Tôi nhìn kỹ anh ta, lại càng lạ lùng hơn. Trông anh ta giống hết anh chàng Tí, người tí hon trong ký ức tuổi thơ của tôi. Nếu thật vậy sao mấy chục năm rồi mà không thấy anh ta già? Hoặc là người tí hon không già? Hoặc đây là một người tí hon lưu lạc khác?

Ngay khi người tí hon ngang qua phía trước mặt, không kịp hãm được bản khoăn, tôi khom người xuống gọi: “Tí. Anh Tí?”. Và tôi chỉ vào người mình: “Việt Nam. Việt Nam. Biết không?”. Lúc đó, người tí hon dừng hẳn lại. Tôi cảm nhận như anh gật đầu nhẹ nhẹ. Tôi đưa tay ra, ngỡ ý muốn anh đến gần để hỏi thêm đôi điều nữa, nhưng có một ai đó kéo tôi về phía sau với một câu nói bằng tiếng Thái. Chắc là người của ban tổ chức nhắc nhở, tôi đành phải tuân theo.

Tiếng nhạc lại trỗi lên. Mấy chú rối nhạc công lại dạo đàn chuẩn bị một bài ca mới. Người tí hon, cầm mũ chạy vào phía sau màn, rồi nhanh chóng trở về vị trí cũ cùng những chú rối khác ngồi trên bục gỗ.

Tiết mục của ban nhạc rôi lần này là một bài hợp ca. Tất cả những chú rôi phía sau cùng hát hòa bè đồng đưa người theo điệu nhạc. Cả người tí hon cũng làm y hệt như vậy. Lúc này không thể phân biệt được anh ta là người hay rôi.

Trước khi cùng mấy người bạn bỏ đi sang gian hàng khác, tôi đưa tay hướng về người tí hon vẫy nhẹ. Tôi không thấy anh ta có một động thái nào khác với những chú rôi kề cận, ngoại trừ ánh mắt nhìn lại tôi. Tôi tin chắc như vậy. Bởi, ánh mắt ấy thật xa xôi, đầy u uẩn, và có lẽ đến nhiều năm sau nữa, nó khiến tôi nhớ mãi, không quên./.

TTS

CẨM LỆ

DO CÁI VẦN LƯNG ?

Tại sao trong các loại thể thơ: lục bát, Đường luật, tự do, song thất lục bát...thì thể loại thơ Đường lại nhanh chóng vắng mặt trên văn đàn nhanh như vậy mà ca dao lục bát lại sống lâu dài và thường xuyên xuất hiện trên văn đàn, cả khi những nhà thơ không chuyên hoặc những nghệ nhân trong làng xã vẫn thường sử dụng thể loại này như một công cụ truyền đạt thông tin trong những buổi hát huê tình, hò khoan đối đáp?

Từ vấn đề trên có thể nhìn thấy rằng ca dao lục bát tại xứ Quảng đã có thể tồn tại và đi theo cùng sự phát triển lịch sử - văn hóa một vùng đất như hiện nay là nhờ vào việc vươn ra, mạnh dạn bút phá quy ước cũ. Một số nhà chuyên môn tìm hiểu ca dao đất Quảng cho rằng đây là biểu hiện của sự phóng khoáng trong cách tư duy phản ánh hiện thực của người dân vùng đất này. Chính đó mà ca dao lục bát và cả khi có

nhiều câu ca dao có biến thể vẫn được mệnh danh là thơ ca dân tộc, là thể loại mà bất cứ giai đoạn lịch sử văn học nào cũng thường xuyên và đôi khi cần phải sử dụng để truyền đạt thông tin đến với mọi người. Thơ lục bát/ca dao cho dù được mệnh danh như vậy nhưng không phải là chuyện đương nhiên phải vậy, trái lại phải nghĩ rằng, do đâu mà thể loại thơ lục bát có khả năng đi cùng và tồn tại lâu dài với lịch sử - văn hóa dân tộc từ xưa đến nay. Cũng phải ghi nhận rằng thơ Đường luật (nhiều loại) đã một thời làm nên sóng gió trên văn đàn bởi tính hàn lâm bác học, còn bởi tính khái quát cao của thể loại mang đến và còn bởi cách gieo vần, đặt chữ của thể loại đã cho phép tạo nên những vần thơ có khả năng thể hiện tính “tĩnh”, “sang trọng” của loại thể và do đó nhiều nhà thơ đã tung hoành ngọn bút của mình một thời và dĩ nhiên đã làm lay động không chỉ trong giới văn nghệ sĩ mà còn thấm sâu đến các tầng lớp bạn đọc. Có điều dễ nhìn thấy là trải qua mấy thế kỉ, thể loại thơ Đường với thể thức thực hiện của nó có lẽ đã tự thỏa mãn với cách gieo vần luân phiên bằng - trắc mà không nghĩ đến sự cách tân hình thức luân phiên ấy. Do đó, thể loại đã không tự hóa thân để đi theo cùng thời đại được mà “nửa đường” phải nhường bước cho các thể loại thơ anh em khác vươn lên thể hiện khả năng biểu đạt của mình, bấy giờ thơ Đường giữ vai trò lịch sử của mình. Lẽ ra trong mỗi giai đoạn tiến

hóa của lịch sử - văn hóa, bản thân thể loại luật Đường phải tự đổi mới, tự thân vận động để tiến lên giữ vai trò tích cực trên văn đàn, phù hợp với sự phát triển của hiện thực thì tiếc thay thể loại dù cựa quậy đến mấy cũng không thể thoát ra được luật bằng - trắc đã quy định sẵn. Nhà thơ nào muốn thành công, thành danh phải vận dụng đúng phép luật thơ, nếu không không là nhà thơ nữa. Xem trong văn học trung, cận đại Việt Nam sẽ rõ điều này.

Lẽ ra bản thân thể loại thơ Đường phải tự cách tân bằng cách nào đó tùy thuộc vào sự phản ánh hiện thực khách quan, nhưng chắc chắn phải phá vỡ tiết tấu ngôn ngữ, luân chuyển các biểu tượng biểu hiện và đặc biệt phải biết “dịch chuyển thanh và vần điệu” sao cho phù hợp với tâm lý người đọc vào mỗi thời kỳ phát triển. Nói cách khác là thay đổi cách biểu đạt và cách chứa đựng nội dung sao cho thích nghi được và đồng thời đáp ứng điều mà người đọc mong muốn tìm thấy trong những vần thơ với đầy đủ các yếu tố “thất tình” của con người một cách sinh động, chi tiết và cụ thể nhất. Thơ Đường không vượt qua hình thức thay đổi cách biểu hiện và không thể miêu tả chi tiết cái mà con người đương đại trông mong nên khi điếm danh đã thấy trống vắng trên văn đàn đương đại mà một thời thể loại này từng gây sóng gió trong thi ca.

Khảo sát câu ca dao lục bát, điều có thể nhìn thấy rõ ràng để tồn tại cùng với quá trình phát triển lịch sử - văn hóa dân tộc, vùng miền, ca dao luôn có sự biến đổi, thích nghi, đôi khi biến động để đi cùng năm tháng, nếu không cũng sẽ mất vai trò và bị giữ lại để trở thành “người đưa đường” trong văn đàn thi ca vùng miền. Để biến hóa, câu thơ lục bát/ca dao tự dung nạp, hay cần phải tạo ra yếu tố ngôn ngữ dư (phá luật), đặc biệt tạo ra khả năng lựa chọn ngôn ngữ để biểu đạt mà không (đôi khi) phải giữ lại luật, thể hiện ở vần lưng - một cái vần khó chịu trong thơ lục bát. Để hiệp vần với câu lục, đến lượt câu bát không thể sử dụng phương thức kết hợp ngôn ngữ mà phải thực hiện thao tác lựa chọn. Chính đó, ca dao đất Quảng đôi khi phải tự phá vỡ niêm luật để “đi theo” và đồng thời tạo nên sự hi sinh về luật để đạt được khía cạnh biểu đạt, cái có thể biểu đạt khi cuộc sống người Quảng đang dập dờn lao nhanh về phía trước, câu ca dao theo đó phải thích ứng, phải tự cắt bỏ bớt niêm luật (khi cần thiết). Chính vì có khả năng dịch chuyển thanh, vần tại cái vần lưng khó chịu kia mà câu ca dao người Quảng thể hiện được tính hiện thực, cái cần hiện thực cụ thể để văn đàn đưa tay thường xuyên tiếp nhận “đi cùng năm tháng” với quần chúng nhân dân trong quá trình phát triển văn hóa - lịch sử của mình.

- Tay anh cầm cân câu trắc, ống câu trúc

lời câu thau

Muốn câu con cá biển chớ con cá bầu thiếu chi.

Hoặc:

- Tai nghe trống chiến, trống châu

Xếp ba miếng đậu phụng, lộn đầu lộn đuôi.

Theo đó, có thể thấy theo từng giai đoạn phát triển văn học, ca dao lục bát đất Quảng chung sống cùng văn hóa bản địa luôn “biết người biết ta”, biến hóa tài tình, khi yếu tố dư xuất hiện, lúc cần cũng có thể dịch chuyển vắn lụng để đạt nguyện vọng biểu đạt cái cụ thể, hiện thực khách quan và đồng thời phục vụ kịp thời tâm lý người dân trên vùng đất “chưa mưa đà thấm” được hài lòng, toại nguyện.

- Ai kia mười lăm năm lỡ biết bao lần,

Chỉ em đây mười lăm năm mới lỡ chỉ một lần.

Nhưng rứa mà không lỡ,

Để làm gương cho khách hồng trần thử xem.

- Ai người ham chuộng giàu sang

Còn tôi cuộc sống có cơm đủ rồi

Đói cơm, áo rách sá gì

Miền sao lý tưởng cao sang cho người.

Và từ đó, ca dao lục bát đất Quảng luôn tìm được cách thể hiện riêng không chỉ làm hài lòng con người nơi đây mà còn giữ được cho mình một khả năng biểu đạt không bao giờ bị sử dụng đến cạn kiệt khả năng thích ứng để có thể sẽ phải lặp lại chính bản thân câu thơ lục bát hoặc do bị “cạn” nên dễ rơi vào vùng lờm của văn đàn, tức thì có nguy cơ bị bỏ quên ngay

trên mảnh đất ca dao dân ca đất Quảng. Chính chỗ đó, cho thấy rằng ca dao lục bát ra đời tại vùng đất “chưa mưa đà thấm” đôi khi biến tấu thành những câu dài ngắn khác nhau không tuân thủ niêm luật lục bát như bản thân lục bát vậy mà vẫn phục vụ được bao người, vẫn thấy hài lòng, vẫn có cái nhìn bao dung khi thể loại cựa quậy vuron ra ngoài niêm luật.

- Ba đời bẫy họ nhà khoai
Dù ngọt dù bùi cũng thể lặn tẩn.
- Bớ cô gánh nước trồng cây
Tôi xin một miếng tưới dây tơ hồng
Dây tơ hồng không trồng mà mọc
Gái chưa chồng tôi chọc tôi chơi ¹.

- Cao bờ thì tát gàu giai
Gàu sòng chỉ tát được nơi thấp bờ.
- Cây xanh thì lá cũng xanh
Anh giỏi trồng lúa, em rành trồng bông
Mai ngày lúa chín đầy đồng
Bông nở trắng đồng, thi thử ai hơn ²

Khi ca dao cần sự thể hiện chi tiết tâm tư, nguyện vọng mà nhất là biểu đạt tâm trạng thương yêu, hờn giận trong tình yêu đôi lứa,

---

¹ Có bản ghi: Bớ cô gánh nước giếng mây – Cho tôi một miếng tưới cây ngô đồng – Cây ngô đồng không trồng mà mọc – Cô mô chưa chồng tôi chọc tôi chơi.

² Có dị bản: Em giỏi cấy lúa, anh rành trồng bông và Bông nở trắng vồng thi thử ai hơn.

hoặc mối quan hệ xã hội đan xen nhiều chiều, lục bát có thể mở rộng vòng tay, khoan dung biến thể ngay trong cấu trúc để làm hài lòng những nghệ nhân đang cần một thể loại nói rộng câu chữ, niêm luật, vần điệu để ứng xử ngay khi cần thiết mà không phải chọn lựa niêm luật, vần... nào cả. Câu thơ lục bát do đó có thể kéo dài câu chữ ra để đáp ứng nhu cầu sử dụng bằng cách luân phiên thay đổi biểu tượng biểu hiện, ngôn ngữ, âm thanh, vần và tính hiện thực của cuộc sống là có thể phản ánh cái rất cụ thể, khi cần. Cái mà bất kỳ người đọc nào cũng cảm nhận được theo cách riêng của họ mà không cần phải thuyết minh ngay trong câu chữ được dùng. Và thế là ca dao đất Quảng đã mượn lục bát để làm được công việc rất cụ thể là thể hiện tâm trạng con người trong những hoàn cảnh khác nhau, dưới nhiều góc độ khác nhau./.

CL

KTS. PHAN TRƯỜNG SƠN

*Ký ức về Cha ...
quan niệm về cái “đẹp”*

“*Họa sĩ Nguyễn Phan, những năm tháng và sắc màu hoài niệm*” là tập sách chân dung mỹ thuật, viết về họa sĩ – nhà điêu khắc Nguyễn Phan do NXB Hội Nhà Văn ấn hành ra mắt vào mùa Xuân năm nay. Kiến trúc sư Phan Trường Sơn tổ chức thực hiện. Nhà văn Trần Trung Sáng tổ chức bản thảo. Sách dày trên 150 trang, khổ: 25 x 25 cm,... gồm nhiều bài viết tham gia của nhà văn Cung Tích Biền, nhà thơ Tần Hoài Dạ Vũ, nhà thơ Dương Xuân Định, nhà nghiên cứu Gérard Chapuis (Pháp), các họa sĩ Đặng Mậu Tựu, Hoàng Đăng, Duy Ninh, Nguyễn Thượng Hỷ, Nguyễn Trung Kỳ, Thân Trọng Dũng...

Địp này, chúng tôi xin trân trọng giới thiệu bài viết của KTS Phan Trường Sơn – con trai của họa sĩ Nguyễn Phan – viết về người cha.

Những gợi ý, ủng hộ của Ba đã “mở lối” cho con theo ngành kiến trúc

Vào những năm học cấp 2, khoảng từ 1979 đến 1982, sau giờ học con thường hay đi theo Ba, lúc thì lên khu triển lãm 88 Hùng vương Đà Nẵng, lúc thì đến các cửa hàng dược phẩm, bách hóa tổng hợp trong thành phố mà Ba đang làm trang trí. Vào thời điểm đó, Ba nhận làm trang trí cho rất nhiều cửa hàng quốc doanh loại này, ngoài thành phố Đà Nẵng, còn lên tới Điện Bàn, Duy Xuyên, Đại Lộc, Thăng Bình, Tam Kỳ, Tiên Phước... Vì cuộc sống, mưu sinh, Ba phải đi làm suốt nên ít có thời gian ở nhà. Đến khoảng tháng 3-4/1985, là khoảng thời gian làm hồ sơ thi đại học, Ba về nhà và hỏi: “Con thi trường nào?” thì con trả lời là: “Con thi Bách khoa Đà Nẵng!”. Ba nói: “Nếu con thi Bách khoa thì Ba đâu giúp được gì nhiều”. Trước đó... không có Ba thì con đã nói và hỏi Mẹ: “Con thích và muốn thi trường kiến trúc!”, Mẹ liền nói: “Thi Bách khoa ở Đà Nẵng thôi con ạ, nhà mình làm gì có tiền mà vào Sài Gòn học!?” Thế là ao ước học kiến trúc của con cũng thôi luôn! Sau đó Ba nói tiếp: “Con nên thi Mỹ thuật ở Huế hay Kiến trúc Sài Gòn thì Ba còn có thể hướng dẫn cho con được!”. Con như được mở cờ trong bụng, thế là chọn thi Kiến trúc Sài Gòn, vì không muốn học Mỹ thuật như Ba, làm họa sỹ con thấy đời sống sao bấp bênh quá...! Vậy là có một cuộc tranh luận giữa Ba và Mẹ về chuyện tài chính đi học của

con, cuối cùng ba nói: “Chuyện tiền nong đi thi và học ở Sài Gòn của thằng Sơn, tui sẽ lo”.

Quyết tâm đi thi và học kiến trúc cũng gặp không ít gian nan, lận đận... từ các lần đi thi cho đến việc đậu rồi đi học. Đến ngày đi học, không biết ở đâu Ba có một chỉ vàng để có tiền lo cho con đi học? Ba bán rồi mua vé tàu lửa và một cái rương vali bằng thiếc cho con, gửi con đi Sài Gòn với nhạc sĩ Châu Kỳ, (Bác ở Sài Gòn ghé thăm ba), mà không đưa con đi vì sợ tốn tiền.

Những quan niệm, trao đổi của Ba về “thẩm mỹ” đã làm cho con nhận ra tầm quan trọng của “cái đẹp - nghệ thuật” và đam mê theo đuổi Kiến trúc.

Hết năm học thứ 1 Đại học Kiến trúc TP HCM, chủ yếu học cơ sở kiến trúc, nhập môn! Nghỉ hè về nhà, trao đổi với Ba về kiến trúc thì con luôn bảo vệ, khẳng định 4 yếu tố quan trọng của công trình kiến trúc, được dạy, được các đàn anh (patron) chỉ bảo, thậm chí được các KTS đã ra trường nhắc nhở, và gần như thuộc lòng: thứ 1 CÔNG NĂNG (chức năng sử dụng), thứ 2 KẾT CẤU (tính bền vững), thứ 3 KINH TẾ (chi phí xây dựng) và cuối cùng thứ 4 mới đến THẨM MỸ (cái đẹp). Ba chỉ nói “Cái đẹp – Thẩm mỹ” mới là quan trọng nhất. Cái gì cũng có thể thay đổi, nhưng chỉ có cái “đẹp” mới còn mãi, con trai ạ”; Cứ nghĩ chắc ba là hoạ sĩ nên cho rằng cái “đẹp” là quan

trọng nhất, cũng đúng thôi, nhưng lòng thì vẫn băn khoăn và hoài nghi...? Đến năm thứ 3, khi học hết môn Lịch sử Kiến trúc thế giới, mới nghiệm ra là ba nói đúng “Nghệ thuật – Cái đẹp” là quan trọng nhất; ví dụ như viện bảo tàng Louvre của Pháp, vốn là một pháo đài, rồi trở thành cung điện của nhiều đời Vua Pháp, Sau khi cung điện chuyển về Versailles thì nơi đây trở thành bảo tàng, nơi cất giữ hầu hết các tác phẩm nghệ thuật tiêu biểu nhất Châu Âu. Do đây là một quần thể công trình kiến trúc cổ đẹp, hơn 800 năm tuổi, nên được giữ lại, thiết kế cải tạo, bổ sung, tôn tạo thành một công trình Bảo tàng mỹ thuật, cùng với Tháp Eiffel là những biểu tượng kiến trúc của nước Pháp ngày nay. Như vậy “cái đẹp” mới là quan trọng nhất, mới tồn tại. Cũng giống như nhiều công trình nổi tiếng khác trên thế giới, qua thời gian, “cái đẹp” đều được lưu giữ, bảo tồn, còn công năng thì có thể thay đổi cho phù hợp chức năng sử dụng hiện tại như ý ba đã nói.

Những tác phẩm hội họa, điêu khắc, công trình kiến trúc của ba càng làm cho con thấy rõ tính vĩnh hằng của cái “đẹp”

Năm 1986, Khi là sinh viên Kiến trúc năm thứ 1, lên tham quan công trình tượng đài Vĩnh Trinh, Duy xuyên mà ba là tác giả thiết kế quy hoạch, điêu khắc và đang thi công xây dựng. 38 năm sau trở lại. Khi đã là kiến trúc sư với hơn 30 năm làm nghề, đi tham quan công trình, thấy

sự bố trí sắp xếp, quy hoạch cảnh quan, lối đi lên đồi được thiết kế rất phù hợp, thoải mái... Từ không gian bao la của núi đồi, bước vào một không gian “kín” được ngăn cách bởi bốn bức tường, kết hợp các mảng phù điêu, như các bình phong che chắn các lối đi trực tiếp từ dưới lên, rồi bước vào một không gian riêng biệt “Không gian tưởng niệm”, tập trung vào khu di tích (có hồ nước vuông tái tạo hình ảnh hồ Vĩnh Trinh bên cạnh, đồng thời tạo môi trường mát mẻ, với 38 hoa sen tượng trưng 38 liệt sĩ, và một nụ sen tượng trưng cho một hài nhi còn trong bụng của một nữ chiến sĩ), tạo nên một quần thể đẹp hài hòa, có ý nghĩa nhân văn, chắc chắn sẽ tồn tại mãi với thời gian! Thông thường, đối với nhiều điều khắc gia, khi thực hiện một công trình tượng đài thì cần có kiến trúc sư hỗ trợ việc quy hoạch xây dựng tổng mặt bằng, cảnh quan, v.v... Riêng ba, thì ba đã trực tiếp làm luôn việc quy hoạch, thiết kế xây dựng và điêu khắc các công trình như tượng đài Vĩnh Trinh, Cây Cốc, v.v. Đó là dấu ấn, là sự khác biệt của ba so với các họa sĩ, điêu khắc gia cùng thế hệ với ba, thậm chí cả hiện tại...!

Con rất ngưỡng mộ và rất tự hào được là Con của Ba...

Nhớ Ba...

KTS. PTS

Tặng Tấn Tài

TIẾNG CHIM MÙA GIÁP HẠT

*M*ùa vàng
nắng dậy lời xuân
Chim vui ríu rít
xanh từng chồi non.

Hoa thơm
sắc thắm vừa tròn
Cội mai giấu tuổi
môi son thấp ngày.

Cúc - hồng
nghiêng nụ tỏ bày
Trăng soi mười sáu
duyên say môi hường.

Cách xa
trăm nhớ ngàn thương
Xuân tràn giáp hạt
ngát vườn tình xuân.

TTT

GIAI ĐIỀU XUÂN

Em bây giờ
mềm nắnng hai vai
áo trắng bay bay
sao mùa đến vội
Cánh phượng hồng
thơm lên nắnng mới
giai điệu thắm thì
đường đất thân quen.

Giai điệu sương mù
cánh chim trĩu nặng
nóc nhà cao nguyên
mùa đông im ắng
Em bây giờ
sóng sánh mây bay
tóc ngắn ngang vai
dài thêm nỗi nhớ
Đòi thông duyên nợ
lắng tình tháng chạp
gió về băng quơ.

Giai điệu cuối đông
mây tím chốn cũ
thung ngàn muôn thú
bóng lá rơi rơi
Con đường trắng soi
lối mòn cỏ chín
mùa chim ca hát
suối róc rách reo
muôn dặm đường đèo
đâu là chốn cũ.

Giai điệu xuân về
mẹ dãi mắt trông
suối hát lời sông
ngày vui đoàn tụ
Mùa chim di trú
sắc nắng hồng tươi
tím - vàng hoa cúc
nàng xuân mĩm cười.

TTT

GIẤC MƠ MÙA HOA CAU NỜ

Làn mưa chen kín giấc mơ
giọt thương lẫn khuất chơ vơ nẻo về

Một lần xa nợ cùng quê
bàn tay mùa vụ bộn bề lo toan

Sương rơi nhẹ xuống bàng hoàng
tiếng chim gọi nhớ chiều loang bóng chiều

Tìm nhau hoá đá lời yêu
hoa lau dật tím sóng triều môi thơm

Lời hoa ngan ngát tay mềm
gửi trao ánh mắt lắng thêm bao điều

Bóng trắng nghiêng xuống liêu xiêu
hoa cau trắng rụng rơi nhiều bóng em

Tiếng cười trong trẻo bờ đêm
nghe trong hơi thở hát mềm lời ru

Cách xa nỗi nhớ ngục tù
đông qua xuân tới
tình như vẫn hoài.

TTT

CUỐI ĐÔNG MÙA TRỞ GIÓ

Cuối đông
trời trở gió se
thơn thơn vòm lá
sắc hoe nắng vàng
Đất trời vạn dặm lang thang
mây ngàn đồng nội
mùa đang tới gần.

Cánh chim đêm
vỗ trắng ngàn
sóng dâng bọt nhớ
bâng khuâng ngày về
Dấu chân in bóng lời thề
dương cầm liễu hát
đê mê nhạc lòng.

Vàng trắng gợn đục khơi trong
khuyết bao nhiêu khuyết
tròn đầy bấy nhiêu
Cách xa đã cách xa nhiều
đông về trở gió
cuối chiều đầy nhau.

Thời gian xếp đặt trước sau
qua đêm ngày cũ
năm nhàu tháng quên
Xuân phai môi thắm ai đền
chiều đông trở gió
bồng bênh nhớ thương.

Xuân về
xanh mượt tóc gương
rưng rưng khoé mắt
môi hường khế thơm ...

TTT

TÍ TÁCH LỬA CƯỜI . . .

Phơn phớt chiều
ngọn gió tiến chân
Gió cứ đùa lên hai vai mùa cũ
lại nhớ về nhau
những hạt mưa ướt nắng không về
Màu áo chiều xanh vạt cỏ triền đê
cứ thao thức nghiêng hoài một phía.

Hương hoa gì
trên ngực áo em làm sao cắt nghĩa
hai nửa dồn lên thôi thúc tiếng còi tàu
Cánh cửa toa nào còn vẫy tay nhau
như nhắc nhớ bao mùa vàng hoa cúc.

Xuân lại đến rồi sao mà cánh én về thúc giục
khép lại mong chờ tay ấm những vòng tay
Ngây ngất làn môi
ngút tận cơn say
mộng mị trần ai chôn vùi theo dĩ vãng.

Áng mây trời phiêu bồng lãng đãng
mưa nắng phận người một kiếp nhân sinh
Dòng sông lở bồi ngày mai ai tính được
ngăn cách đôi bờ nén mãi khúc tình nhau.

Xuân đến rồi đi thoáng vội qua mau
những cánh hoa tươi một thời sắc đỏ
Yêu tha thiết tình nhau mùa trở gió
tí tách lửa cười
môi mẹ ấm tình khuya.

TTT

TRONG XANH MÙA CHIM ÉN

Suối reo trong vắt ánh trời
bàn tay níu chờ cuối tháng
Môi thơm thâm thì nắng vội
thời gian gió thổi đá mòn.

Lá bàng ru tình sắc đỏ
bóng soi giấu tuổi qua cầu
Tóc phai giữ màu nắng cũ
kỷ niệm hoài thức đêm sâu.

Địu nhau phố chiều tay ấm
gương soi con dốc đứng chờ
Vắng em công viên lẻ bóng
mây hồng mềm góc lòng tôi.

Nhớ nhau lẽ nào phải tội
lời ru khuyết tại vầng trăng
Phất phơ chi hoài vạt áo
Gió ơi! Thương nhớ bao mùa.

Cội mai nhựa mềm sương xuống
nhớ chi bao ngày giông bão
Hai vai nắng dòn mưa đổ
mộng đời rồi ngày sẽ qua.

Mong sao tình hoài cháy mãi
sắc hoa giữ lửa ngày đông
Đi - về rồi xuân sẽ tới
vỗ bay chim én tình nồng.

TTT

NHÂN GỬI MÙA XUÂN

Đồng chiêm
sóng gợn vàng tranh
Vu Gia con nước
bồng bênh cuối đông

Bến đò
thuyền đợi ngóng trông
Chờ ai một dạo
tình nồng đắm say

Nhớ nhau
hơi ấm vòng tay
đi về quên lối
rủi may dặm trường

Cuối mùa
thấp ngọn khói sương
đón xuân
đất nước phổ phường rộn vui

Núi sông
thấm đượm tình người
sắc xuân
thấp đỏ lửa cười quá khuya.

TTT

CHỚM ĐÔNG

*N*gày đầu đông, chớm vào ngày tháng mới
cơn gió leo phèo giăng tơ nhện giao mùa
Nắng khép mình đón vội những cơn mưa
các chú chim quen cũng dần thưa tiếng hót.

Giọt mưa đông reo lên mùa gieo hạt
rộn nhịp đi về tiếng ghé ọ làng quê
Bờ đê lên xanh hương mùi cỏ mới
lất phất trong chiều tím tím cánh sâu đông.

Ngon khói lam chiều, những ánh mắt đợi trông
con sóng sông quê chờ thay mùa tuổi mới
Cho ruộng đồng thêm xanh,
bớt dâu bẻ tháng ngày
Bình dị lòng sông xuôi con nước thẳng ngay
thương nhớ tình nhau bao mùa gió cũ.

Như còn đâu đây mùi khói thơm bao phủ
Ấm ngọn lửa lòng cho đất ải thâm canh
Lắng lại mây chiều, bao mùa giông bão
Nhắc nhớ trên môi ấm tia nắng mây hồng.

Lẽ sống cuộc đời không tự nhiên không
trắng lấp ló đầu non nở tròn mùa lễ hội
Đông đến rồi đi xưa nay vẫn vậy
để lại đón xuân về
một năm mới lên ngôi.

TTT

XUÂN VỀ SE NGỌN GIÓ ĐÔNG

Bao cơn gió so le mùa bắc lạnh
ngọt ngào hương hoa thơm vạt áo khăn quàng
Tiếng còi tàu giục giã báo xuân sang
lao xao lá đông về xao xác nhớ.

Thương nhớ về nhau đến từng hơi thở
góc phố chiều lên, sương xuống ven hồ
Ngọn đèn đêm cùng đôi ta một dạo
kỷ niệm dâng tràn thắm đẫm ngang vai.

Con dốc dọc dài mộng ước tương lai
yêu biết mấy tay cầm tay ngăn ngại
Có sợi tóc nào ghi lại mốc thời gian
Vàng trắng khuyết mơ tròn xuân mười sáu
khép một vòng đầy khuất lấp những lo toan.

Khoảng trời xa xăm cơn gió thoảng vội vàng
như muốn gọi tên em bao ngày yêu dấu
Điệu nhạc đâu đây, dòng sông nhân hậu
soi bóng lòng tin thắm thĩ với nồng nàn.

Dẫu nói gì mùa cũng đến, xuân sang
thời gian khắc vào tim nhau ngập tràn hạnh phúc
Như cánh én về ngày cuối năm thúc giục
lại một mùa xuân đầy sắc thắm hoa vàng.

TTT

NẾU CÓ THỂ ...

Nếu có thể. bao mùa xuân nữa
anh sẽ về thăm lại bến sông quê
Nơi một thuở từng đi về chung bước
khúc sông xưa, non mướt cỏ bờ đê.

Nếu có thể. cùng em về thăm lại
mái trường xưa. thuở cấp sách đến trường
Từng hẹn ước bao mùa xuân phía trước
vạn dặm đường quê con nắng đứng chờ nhau.

Hoa vẫn nở và bao mùa xuân đã ...
cứ mãi xa như con sóng xa bờ
Xuân. hạ. thu qua và bao mùa trăng trở
Hoàng hôn khuất dần. trăng khuyết phía tình xa.

Xuân lại sắp về. bắc lạnh mấy mùa hoa
khăn quàng cổ sắc màu không đủ ấm
Anh lại nhớ nụ hôn ngày rét đậm
đạt dào hương từ mái tóc bông ...

Xưa một thuở. nay mùa xuân lại tới
mong ước gần nhau. hoa thắm bến hẹn hò.

TTT

Hồ Sĩ Bình

BÓN MÙA CỬA LỚP

Áo hoa thêu nắng tháng giêng non
em vô tình đuổi mùa thu ra cửa lớp
nhưng tóc xoã nhịp chiều như ngọn khói
trong mắt ai đã rụng lá ngô đồng
em trộn lẫn hai mùa thành màu tranh thủy mặc
trộn nỗi buồn dài các chòm dưới sông sâu
những cuống quýt ngập ngừng ngày đầu đứng
lớp
phượng mở cửa chờ tim tím ngõ ngàn sau
mùa đông con cò choàng khăn nguyệt bạch đến
trường
mắt thơ đại các em nhìn ngơ ngẩn
để mai về vương vấn một màu trắng
người đứng lại bên đường cơn mưa lạnh
ai ngăn được mưa nương bóng để em về....
Nơi giấc mơ bắt đầu đã muện màng

Nơi những hoa cúc dại, cúc mặt trời
nốt nhạc trầm e ấp hoang vu
nghe hát mãi ngập ngừng hương bối rối
nơi tiếng gọi từ vực sâu làm lối.
Tôi vẫn đi theo câu hát
để tin rằng không hề ảo ảnh
không hề là hư vô.
Và gửi lại những mật ngôn ẩn ngữ thật tội tình
che giấu niềm yêu thương hồng lệ thế gian
Tôi sẽ bước qua khung cửa hẹp
như lời nguyện trong kinh thánh
để nói lời yêu dấu trong khổ lụy
Của một đời lặn chìm
bất chợt hạnh ngộ vòng nguyệt quế của tình ca.
HSB

ĐƯỜNG TÀU HOA DẠI

Đã thấy gần hơn những khoảng trời
phân vân cánh gió màu sơn cước
đường tàu hoa dại trắng chơi vơi
thả hồn lên khoảng mờ bóng núi

lòng cứ mong mây mang về bên đèo cũ
có bạc phai vạt áo khúc nguyệt trầm
những vực đá xếp hàng trơ vơ biển lạnh
con sóng lạc loài đi mãi giữa trùng dương

tháng Chạp rồi mà hoa vàng thao thiết
giữ giùm nhau hương phấn kẻ phai tàn
thương nỗi mình níu mãi những câu ca rất cũ
gửi cho ai ngày nắng dội mưa dầm

trong mắt biếc nụ cười xôn xao bên đằm phá
có phải người đối bóng mình thềm thềm xa xăm
ai đâu biết người chợt đến chợt đi mà vọng nuôi
sang sông rồi phía ấy sóng triều dâng.

HSB

GỬI PHỐ NÚI NGÀY XA

*N*hững nuối tiếc chập chờn khuya rớt mộng
bồng hoa kia, đã muộn lấm cuối mùa
núi ngàn xa biển mênh mông dài rộng

trên kẽ tay người vọng niệm xa
cũng là chiều gần như hơi thở
sao hoang vu tắt nắng tự bao giờ
người giữ mãi một loài hoa mắc nợ
để đêm về tìm biếc những câu thơ

đừng tưởng gió mượn mưa ngẫu làm đổi
chớ để trăng kia tàn lụi gót chân người.

HSB

CỎ THI

*R*êu xanh đá thẫm ngàn xưa huy
thấy lòng động gió thổi hư vô
rượu đã nhạt phai màu thu thủy
vấn cứ say hoài nét xuân sơn
ai xa vương bận áo sơn quỳ
lời như trong nội đà hoang phế
mơ mãi chi hoài thương tre biếc
đồng vọng chân người lều cỏ thi
chưa về ngõ ấy ngày em lại
để thấy vườn xưa dậm dấu hoài
cái buổi quay đầu nghe chiều ướm
bóng mẹ nhòa theo những tàn phai
HSB

ĐỌC LẠI

Tôi đọc cuốn sách của em trước khi xuất bản
nơi những bông muối và hàng cây long não
thơm lừng hương nắng
không còn những bông phượng hồng phủ
trên những mái vòm cũ kỹ
mùa đã bay đi khỏi mặt đất
không còn tiếng guốc rợn rã nụ cười
những bước chân đã lạc bóng trên những
ngọn đồi ngũ sắc
phượng đã đổi mùa trong sương tím
em bước ra từ trang sách đã bạc màu từ cổ
chìm sâu khuất bóng hồ nghi những gì giữ lại
cuốn sách biên niên không cần ghi ngày
tháng
đang chèo ngược thuyền trên dòng sông quá
vãng
những dòng chữ đã nhòa đi trong tiếng vọng
ngút ngàn
và nỗi nhớ dậy tràn tiếng sóng em
đã giữ lại điều gì khi không thể
nhưng đã níu lại những gì đã giữ - tình yêu
Tôi đọc sách khi những chiếc lá rụng xuống
mặt đường
để giữ mãi tiếng động khẽ khàng của lá chạm
vào mặt đất
đọc lại đời mình ở phía nơi em

HSB

MÀU HOA SÓNG DỘI

Đôi mắt ai đã đắm màu dâu bẻ
nhưng thanh xuân vẫn gõ cửa bên đời
lúng liếng nụ cười tươi vui đến thế
rũ hương bay nắng sớm trên đời

người đợi mùa về thương nhớ cũ
màu hoa kia phiêu dạt cả hồn tôi
đêm ngồi lại giữa lòng nghe sóng dội
chim từ quy khản giọng cuối chân trời

những hẹn ước sợ sự đời hư ảo
và chiêm bao ngờ ngật với non ngàn
Xuân ơi sao khép lòng mà hoa nở
để đường dài ngun ngút bóng sương tan

chung rượu ngọt môi thơm lừng giai điệu
màu rêu xanh dịu biếc mộng tà huy
câu thơ viết tâm tang người ở lại
để người về sương khói cũng bay đi.

HSB

CỎ HỒNG

Cỏ chi mà hồng thắm
như môi thời con gái
sắc màu cứ miên man
đánh rơi ngày xa ngái

hình như cỏ xôn xao
chớm đông lần trở lại
mái tóc xoã ngang trời
làm nắng mai bối rối

cánh hạc bay ngút ngàn
làm đầy thêm nỗi nhớ
mây cứ xanh ngập tràn
em một mình cỏ thơm

sao anh mãi cánh chim
áo trắng của ngày xưa
anh có nhìn mây trắng
em đếm đời nắng mưa
tiếc nuôi mấy cho vừa

cỏ chi hồng da diết
môi em nhạt lòng đau
HSB

KHÚC DU MIÊN

Em của ta giờ ở đâu
trời có lạnh phương trời ấy
mù sương lam không rõ mặt
nhoà đi ngút ngát ngàn lau

ta ngồi buồn nghe gió lộng
phía em về mưa lất lay
trời buốt hình như bão dông
em xa rồi những ngón tay

đêm mơ ngày giấc du miên
quên đi đừng làm buồn nhau
phút giây đắm màu lưu biệt
tóc có phai màu, mưa ngâu

cứ hẹn chờ cứ hư không
những bông hoa lạc mất mùa
bài toán đời không giải được
bóng người cầm nín đời xưa
HSB

BÀI HÁT CHỈ NGHE LẠI MỘT LẦN

Bài hát một thời xa tít tắp
em kéo chân trời lại phía mình
và thời gian như vết xước dư âm

bằng giọng hát run run nụm nịm
một lần thôi
không hát lại bao giờ
để quên đi một niềm ân hận
thử còn ai xứng đáng...

không ai cứ ngồi kể chuyện bên cầu
khi nước chảy chẳng hề quay lại

nhưng phải nói một lần như lời nguyện
này với em dòng sông kia tới biển
dẫu bọt sóng tràn đâu để chia tay
giây phút bên nhau mặn nồng lửa cháy
ta cùng nhau về phía ấy chân mây
HSB

BÀI THƠ VIẾT BÊN CẦU

Ngày em khoác vội hoa vàng
tôi về tìm lại tấm lòng huế xưa

đôi thông lẻ bóng mù sa
lất lay hoa dại hiên nhà đăm đăm

em ngồi với những thi thầm
Trăng buồn thưở ấy xa xăm quê nhà

Bên cầu rụng mấy bông hoa
Ngùi thương đá cũ người xa vô vàn

Tường vi ai níu khế khàng
Mà nghe lã chã bàng hoàng khói sương

Cầm lên một chut vô thường
Mai về nơi ấy mà thương nỗi mình
HSB

LẠI NHỚ RỪNG

Trong tấm thảm sương đặc quánh của rừng
một bàn tay xoè ra kéo tôi đi

tôi nghe có tiếng cười khúc khích,
tiếng hát nhỏ nũng thơm mùi lửa ấm

tôi thấy mờ mờ khuôn mặt không son phấn
màu môi hồng mận chín
chú chít tiếng chim sẻ khe khẽ

như thể đó là sự thực
những buổi nói chuyện trên đồi
đầy ngạc nhiên của bóng tối

rừng đã bị tàn phá lở lói
nhưng mặt đất lại quá bao dung
tất cả những rác rưởi bỏ lại
đã vứt đi
đều được đất ủ ấm chờ ngày phục sinh
cân bằng sinh thái

tôi nghe như tiếng hát thánh ca bên nhà thờ
đẹp như sự cứu rỗi
ma mị lòng tôi những ngày phiêu dạt
một tiếng nói thầm bên tai
tôi không thấy mặt người xa quá

và bằng tình yêu những cánh rừng
bao lâu nữa, những mùa thu

HSB

Hùng Bằng Long

TRƯỜNG CŨ

(Thương tặng ngôi trường cấp 2 Nghi An 1982-1986)

Em có về trường cũ với anh không?
Tên gọi Nghi An...rồi Số 2 Hòa Phát
Theo năm tháng tháng trăm nay đã khác
Những dãy phòng thành nhà họp Ủy ban thôn.

Em có về trường cũ lúc hoàng hôn
Nhặt ký ức nơi gốc phượng già đỏ rực
Tuổi học trò vẫn còn nguyên màu mực
Trang giấy đời thao thức giấc mơ xưa.

Em có về trường cũ những ngày mưa
Bi bõm nước nhớ mùa đông đi học
Người ướt sũng mắt đỏ hoe như khóc
Dành áo mưa gói sách vở cũ nhàu.

Em có về trường cũ những năm sau
Vẫn đường tàu và sân bay phía trước
Cơm áo đời làm sao mà níu được
Cây kem dừa, viên kẹo ú của ngày xa.

Em có về trường cũ tóc sương pha
Nhớ buốt tim ta tháng năm khó nhọc
Kho đạn, bầu sen những chiều trốn học
Kỷ niệm vui buồn đâu để phai phôi.

Em có về...trường cũ đã xa xôi
Vật đổi, năm trôi cảnh đời đã khác
Bạn đó, ta đây tóc đều đã bạc
Ê a cùng câu hát...Nhớ trường xưa!
HBL

PHỐ THƯƠNG!

(Đêm mơ phố 8/2021 mùa cách ly Covid)

Phố bệnh rồi con hẻm rộng thêm ra
Người tránh nhau xa, nhà nhà kín cửa
Những tiếng rao khuya tìm đâu ra nữa?
Ngọn đèn đêm cũng chắt chứa u buồn.

Phố bệnh rồi chùa vắng lặng tiếng chuông
Chỉ tiếng cầu kinh trầm buồn khe khẽ
Trường học, công viên đâu rồi tiếng trẻ?
Thương loài người nhỏ bé giữa cao thiên.

Phố bệnh rồi trôi nổi phận truân chuyên
Xẻ áo, chia cơm mọi miền đất nước
Nhưng đâu thể làm sao tròn hết được
Những mảnh đời xuôi ngược bước mưu sinh.

Phố bệnh rồi đêm cũng hết lung linh
Sợ những bình minh bỗng rào ngang ngõ
Sợ những sợi dây hai màu trắng đỏ
Sợ bột độn đây đó búa vẩy quanh.

Phổ bệnh rồi dự tính hóa mong manh
Chuyện cơ quan, chuyện học hành con trẻ
Chuyện áo cơm biết tìm đâu chia sẻ
Những u hoài lặng lẽ giữa mệnh mông.

Phổ bệnh rồi hẹn ước cũng hư không
Chuyện lứa đôi, chuyện thiệp hồng gác lại
Sinh nhật, liên hoan, tiệc tùng thân ái
Sẽ khơi nguồn tai hại dịch lan ra.

Phổ bệnh rồi thôi cũng hết hát ca
Lặng tiếng kara, loa thùng kẹo kéo
Những quán cóc nép mình nằm khô héo
Những chõng, lều xiêu vẹo bước chân voi.

Phổ bệnh rồi...Đà Nẵng thương yêu ơi!
Hỡi những vui chơi tạm thời khép lại
Triệu trái tim kết vòng tay nhân ái
Đồng một lòng đánh bại dịch đi xa

Chỉ nay mai...Đà Nẵng khỏe thôi mà
Đạp căng, vươn vai theo đà tiến bước
Qua dịch bệnh thêm vững vàng hơn trước
Phổ khỏe rồi...! điều mong ước không thôi.

HBL

BÃO

Đêm bão về làn gió tập thơ xưa
Con chữ theo mưa ướt nhòa vụn vỡ
Dòng định mệnh chảy tràn bờ duyên nợ
Thuyền yêu thương không chờ nổi u sầu.

Con gió nào thổi suốt những cơn đau
Xơ xác thân cau lá trầu mộng ước
Đất lở sau lưng bão gằm phía trước
Mỗi phận người có họa phước chung riêng.

Bến tương tư cỏ dại phủ đôi miền
Tình mắc cạn giữa đôi dòng trong đục
Bờ nhân nghĩa quặn mình đau uốn khúc
Để miền man con nước cuối chân nguồn.

Đêm bão về lảng lạng mấy hồi chuông
Tiếng khản niệm gió trời xin ngưng thổi
Ồi tiếng khản một thời ta nông nổi
Mẹ đêm đêm sớm tối vẫn nguyện cầu.

Đêm bão về vọng lại những ân sâu
Xoa dịu nỗi đau mái đầu điểm bạc
Thân ở nhân gian mà hồn trôi lạc
Mấy mươi năm vay mượn một cuộc tình.

Bão tan rồi trời cũng đã bình minh
Cơn áo mưa sinh một ngày vội mở
Trong đó nát những nụ đời bùng nở
Cơn bão nào đang chờ...gió qua tim !

HBL

TÌNH KHÚC THÁNG MƯỜI

Đã tháng Mười rồi em có hay ?
Lá thu khô rạt ngón tay gầy
Câu thơ trĩu nặng ngày cơm áo
Mộng ước chao lùa mưa gió lay.

Đã tháng Mười rồi tim rét căm
Nghe mưa rơi bạc tóc đêm nằm
Sắc hương rệu rã bờ môi lạt
Lạnh nhạt đi về theo tháng năm.

Đã tháng Mười rồi em ở đâu ?
Hai năm dịch bệnh thể nhân sâu
Mong manh phận số đời tang tóc
Ngậm khóc dân tình bao nỗi đau.

Đã tháng Mười rồi em biết không ?
Thuyền đi đã tỏ mấy lòng sông
Bến xưa lá đọng mùa ủ dột
Dạ buốt theo từng cơn gió đông.

Đã tháng Mười rồi thôi ngóng trông
Trăm năm như lá mục trong lòng
Tĩnh tâm gói lại ngày miên viễn
Lặng tiếng chuông chiều nghe sắc không.

HBL

CHIỀU HÒA PHƯỚC

*M*ột chiều Hòa Phước tháng Năm
Tôi về quê Ngoại sau rằm tháng tư
Văng chùa, hương viếng ni sư
Lặng nghe trời đất tâm từ vọng xa.

Sắc - Không, đâu ở ta bà
Tiếng chuông loang vỡ âm ba phận người
Cội đề phủ phục xanh tươi
Nhẹ tênh buông giữa nụ cười Thế Tôn.

Về Hòa Phước, buổi hoàng hôn
Lặng nghe trong gió lối mòn Ngoại xưa
Nhớ thương đong mảy cho vừa
Khói hương bay tỏa lưa thưa cuối chiều.

Về Hòa Phước, một niềm yêu
Miếu Bông, Nhơn Thọ nay nhiều đổi thay
Tuổi thơ ơi, những tháng ngày
Một miền ký ức đong đầy trong tôi

Bước chân quen, lạ bồi hồi
Quê hương...dấu có xa xôi vẫn về!
HBL

CÓ MỘT MÙA HOA CẢI

Có một mùa hoa cải nở ven sông
Em vội lấy chồng lên nhằm kiệu cưới
Nên hương tóc chẳng còn thơm hoa bưởi
Câu hò buồn rã rượi bến sông quê.

Có một mùa hoa cải nở đam mê
Tôi xa xứ trở về ngày giáp tết
Em rộn rã cõi lòng sao nói hết
Hoa cải ngồng đón cái tết trong mơ.

Có một mùa hoa cải nở nên thơ
Cánh rụng thắm óng đôi bờ hạnh phúc
Tôi ngạo nghễ bước qua triền uốn khúc
Có đâu ngờ cải mọc dưới chân trời.

Có một mùa hoa cải nở trong tôi
Tay chậm hái để rồi ngồng vị đắng
Bao ký ức gửi nương nhờ vật nặng
Hoa cải buồn quạnh vắng bến nhân gian.

Có một mùa hoa cải nở miên man
Mặc mưa gió vẫn óng vàng bến bãi
Đưa tay hái chạm vào thời con gái
Gửi lên trời hoa cải nhớ thương ơi.

...

Có một mùa hoa cải nở chơi vơi!

HBL

THÁNG GIÊNG (*Buồn tàn xuân*)

Tết tàn rồi, cái nắng cũng vàng phai
Mùa đã Giêng hai người đi sao xác
Rượu, bánh, hoa sao níu ngày xuân lạc?
Chỉ chút lòng man mác với trang thơ.

Xuân đến, xuân đi giờ chẳng mong chờ
Ngũ thập tri thiên...hững hờ tuổi đá
Nâng cánh mai nhớ vòng tay ngày lạ
Mặc rộn ràng thiên hạ chẳng thêm xuân.

Tết tàn rồi, hoa trăm sắc cũng quay lưng
Nhặt chút nắng xuân lưng chừng tuổi dốc
Cảm thi hứng hong vết lòng cô độc
Trải chân tình lẫn lóc giữa nhân sinh.

Tết tàn rồi, phố xá vẫn lung linh
Áo mới em xinh gói ngày dung dị
Góp buồn cũ làm bạn đời tri kỷ
Gom ngàn lời hoa mỹ gửi năm trôi.

Tết tàn rồi, vội vã chén ly bôi
Bạn ở, bạn đi liêu xiêu chiều phố nhỏ
Kỷ niệm học trò còn vương đầu đó
Tháng năm mòn nghe tuổi nhỏ lăn qua!

HBL

GIAO MÙA

*M*ùa về níu lại mùa đi
Mưa ngày xóa vội những gì đêm qua
Chiều ra quét lá sân nhà
Ơ hay, con nắng đã già hơn xưa.

Cây vườn lá rụng thưa thưa
Bớt bao nhiêu lá cho vừa thu đi?
Tiếc thanh xuân có được gì?
Đắm say nào chẳng cuồng si hẹn thề.

Nụ hôn nào đọng say mê
Vòng tay nào đọng vụng về trong nhau
Một thời ngời vẻ tình sâu
Ơ hay, mưa ướt lá trầu bơ vơ.

Đông về ướt đọng câu thơ
Thu đi mất ướt thẩn thờ hiên đêm
Nằm nghe ký ức qua thềm
Ơ hay, xanh tóc môi mềm qua mau.

Đường xưa mưa gió ngang đầu
Buồn xưa giờ gửi cung sầu hư không
Người xưa hỏi có mặt nồng?
Ơ hay, tình cũng sang đông lâu rồi.

...

Chiều vàng sương khói nhẹ trôi
Lặng nghe tiếng đế bên đời hoan ca!

HBL

Xuân Hồng

GIỮ LẠI THÂN YÊU

Chẳng đợi đến lúc ta đi đất mới hóa tâm hồn
Ngôi trường thương yêu trong tôi đã thành máu
thịt
Nơi tôi dâng tặng tuổi thanh xuân đầy nhiệt huyết
Nơi tôi trải lòng cho cuộc sống thăng hoa.

Những trái tim non rộ ràng theo lời giảng thiết tha
Các em lớn lên , tôi già theo năm tháng
Dấu bụi thời gian phủ tím màu quên lãng
Nhụy hương đời vẫn ủ mật hồn em.

Từ già bạn bè, lớp học thân quen
Giờ giảng cuối...lòng cứ trào nước mắt
Tim nín giữ bao ảnh hình thân thiết
Mai xa rồi...xin giữ lại thân yêu!

(18.11.2009)

XH

CHIA TAY

Có ai đã ví cuộc đời dạy học
Như tầm ăn lá dâu xanh nhà sợi tơ vàng
Ba mươi năm dệt cho đời lụa óng
Tầm ung dung hóa bướm thên thang .

Gởi lại trường xưa những buồn vui trần trở
Kỷ niệm ngày qua thành quà tặng ngọt ngào
Ánh mắt trò ngoan đọng tròn nỗi nhớ
Nụ cười vui vọng mãi xôn xao .

Hàng phượng già vẫn ngời xanh sắc lá
Tặng cho đời hoa thắm mỗi hè sang
Dẫu không còn trải lòng trên bụi giảng
Tình yêu người nguyên vẹn với thời gian.

Lớp học vắng lời ân cần tha thiết
Cổng trường băng khuâng níu bước chân quen
Phút chia tay...nghe lời không nói hết
Mắt lặng thầm gửi lời chúc bình yên .

(20.11.2008)

XH

Lưu Văn Niên

ĐÓN NẮNG

Đón hạt nắng thu tỏa khung trời
Rặng bờ cây đánh võng à ơi
Rừng lá phong xưa màu đổi mới
Mặt biển lung linh nước xanh ngời

Em đến tận phương nào xứ lạ
Tươi mát hồn thơ thuở ngọc ngà
Rèm mi lấp phủ đời lạnh giá
Khoe dáng thanh tuyền giữa bao la

Tô điểm làn da trắng mịn màng
Bướm giỡn hoa cười giọng ngân vang
Ngọn liễu buông lơ lửng thấp sáng
Ru cánh hải âu lướt nhẹ nhàng

Một buổi giao mùa tim trống trải
Ngõ vắng hao gầy vọng tiếng cu
Đội gót chân quen nàng trở lại
Chiều muộn khói sương cảnh mịt mù

Sóng vỗ mơn man giấc mộng huyền
Sợi nhớ vo tròn mối nợ duyên
Thổi điệu ca dao lòng xao xuyến
Đẹp nhất trần gian ..bến yêu thuyền !

LVN

QUA MIỀN QUÊ MẸ

Qua miền kỷ niệm xa xưa
Nắng vàng chen lá đong đưa cỏ gầy
Côn trùng ẩn nấp quanh đây
Dấu chân tìm lại những ngày bé thơ

Dòng sông khói sóng phủ mờ
Bến neo đò dọc lững lờ nước trôi
Khoảnh sân nhân ảnh mẹ ngồi
Ở ầu.. cánh vông trên môi ngọt ngào

Đời nghèo hôm sớm cần lao
Nhà tranh liếp rạ xôn xao gió đồng
Được mùa cảm tạ thần nông
Đầu làng cuối xóm chung lòng yêu thương

Dấu cho cay đắng dặm trường
Gọi thầm hai tiếng .. quê hương nồng nàn
Ấn tình nghĩa nặng cưu mang
Chiều say mắt biếc dịu dàng cõi mơ

Bấy lâu khao khát đợi chờ
Trở về nguồn cội nguyên sơ thuở nào
Dắt hồn phiêu bạt trắng sao
Bữa cơm cà muối canh rau... nhớ hoài !

LVN

NGHE TỪNG GIỌT NHỚ

Em góp từng giọt nhớ
Lắng nghe nhịp tháng ngày
Thực hư chìm mộng vỡ
Trôi về xứ mây bay

Em thả hồn theo gió
Đầy ấp khoảng bình yên
Thương vãn thơ lá cỏ
Vẽ mắt nhung dịu hiền

Em là dòng sông nhỏ
Sóng đùa tóc heo may
Anh ngại ngần trước ngõ
Ước mơ phút sum vầy

Em gọi thuyền đò bến
Cách xa biển mù khơi
Đợi hương yêu tìm đến
Ngất ngây giữa cuộc đời

Bóng chiều rơi phố cổ
Triền lá trút ngân nga
Đóa hoa hồng mấy độ
Vươn cánh mỏng ...dại khờ !

LVN

NƠI ẤY ANH VỀ

Hoa tím đầy trước ngõ
Khung chiều chênh choáng say
Cảnh vật còn đâu đó
Huyền ảo dưới chân ngày

Nơi mùa xuân bắt nhịp
Đợi chung bóng dài lâu
Nguyện đá vàng muôn kiếp
Chia niềm vui nỗi sầu

Nắng thiêu miền tháng hạ
Sen nở nụ trong đầm
Ve nấp từng khóm lá
Tiếng đục rè vang âm

Khi gió thu chậm chậm
Thổi làn tóc em bay
Nắng lụa vàng sưởi ấm
Lời yêu chớm tỏ bày

Anh kéo mây xuống thấp
Đỡ cánh diều lên cao
Ký ức dâng dồn dập
Vẳng điệu ru ngọt ngào

Lòng trăm thương ngàn nhớ
Bến thuyền thỏa duyên mơ
Đông lạnh lòng một thuở
Nép vai ngoan... đợi khờ !

LVN

ANH VỀ TRÁI LỤA

Chân bước nhẹ trên đường loang nắng
Nhớ tươi bời thâm lặng phút giây
Hôm nao tóc phủ vai gầy
Mắt nhung ngán lệ thơ ngây già từ

Lòng thắc thèo tương tư bóng dáng
Mộng vơi đầy lãng mạn trinh nguyên
Đôi tim giữ trọn lời nguyên
Nguyệt tơ tiền định mối duyên sẵn dành

Em khoác áo thiên thanh ngà ngọc
Cô nép vào một góc ngợi khen
Chiều trôi phỏ xá đồ đèn
Dòng người tấp nập đưa chen nhịp nhàng

Cây rụng lá ngổn ngang màu úa
Mảnh sương mảnh ngập ngựa phong rêu
Còn đâu vóc liễu yêu kiều
Rũ xương cành gãy vẹo xiêu cuối mùa

Nhiều tác giả - Tình thơ MÙA XUÂN

Ngõ hoang vắng mây lùa gió tạt
Vết lạnh lòng man mác lưu linh
Giờ trang nhật ký chuyện tình
Gọi tên kỷ niệm ảnh hình xuân tươi

Giấc mơ ngủ nụ cười trong trẻo
Thơm làn môi chiếc kẹo nồng nàn
Đốc đời sum họp rồi tan
Trời già thách đố tâm can nhuộm sầu

Bên lối cũ gieo cầu hạnh ngộ
Cảnh độc hành mưa đổ sang đông
Trách ai nữ vội theo chồng
Anh về trái lựu ngóng trông ... tháng ngày !

LVN

TRĂNG KHUYẾT HỒN THƠ

Trăng đánh võng treo vắn tứ tuyệt
Phút chạnh lòng điểm khuyết hồn thơ
Lả lơi tình tú xa mờ
Đêm khuya tĩnh mịch nhả tơ giữa trời

Trăng cảm gọi bao lời ấp ủ
Vẫy khăn chào vũ trụ lung lay
Đường ong lỏi bướm tỏ bày
Đợi chờ năm tháng đổi thay vết tình

Trăng rét mướt phiêu linh quạnh quẽ
Bến neo thuyền cặp mé bờ sông
Hôm nao tiến bước theo chồng
Mất nhưng nhòa lệ má hồng nhạt phai

Trăng ngất ngưỡng canh dài man mác
Rặng cây thưa xào xạc lá sầu
Đỉnh đồi lặng cánh chim câu
Nhạn bay về núi trắng màu sương rơi

Trăng bốn cột trò đời đen bạc
Vấn niềm tin ký thác cho người
Trưa chiều môi kém nụ tươi
Nhắc chi chuyện tuổi đôi mươi đại khờ

Trăng thỏ thức hững hờ mê tỉnh
Mảnh sao băng rụng chín tim gầy
Thu chìm gợn gió heo may
Kéo mùa đông đến nơi này lạnh căm

Trăng mộng ảo im nằm tưởng nhớ
Dĩ vãng xưa một thuở yêu nàng
Bể bàng ngậm trái nhân gian
Câu thề vỡ vụn đá vàng ... lãng quên !
LVN

BUỔI SÁNG MÙA XUÂN

Bình minh thấp lỏi cỏ gầy
Tiếng chim lãnh lót đầu đây hữu tình
Đường về quê mẹ đẹp xinh
Ngàn hoa thắm nở lung linh đón mừng

Nắng xuyên cành lá lửng chùng
Hạt lặn xuống đất ...hạt bưng má em
Đào mai hé nhụy khát thèm
Bồng bênh mây trắng buông rèm vân du

Mấy năm cách biệt xa mù
Đợi nghe ký ức lời ru mặn nồng
Én trời liệng khúc thông dong
Sợi sương ướt đẫm môi hồng sớm mai

Qua đông khô hạn lạnh dài
Nhường xuân hớn hỏ trang đài kiêu sa
Làng trên xóm dưới thuận hòa
Cổ mâm đầy áp bánh quà mứt dưa

Rộn ràng cười nói dạ thừa
Khảy đàn ca hát giao thừa huyền thuyên
Bút mơ toả sáng ba miền
Văn thơ xướng họa đắm triền thế nhân

Gặp nhau rót rượu ân cần
Chúc mau thắng lợi mười phân vẹn tròn
Ngoài sân háo hức trẻ con
Phong lì xì tết ví von vui vầy

Cuộc đời thêm tuổi mộng xây
Áo nàng khoe sắc lộc cây biếc màu
Dù đi bất cứ nơi đâu
Không gì sánh nổi nhiệm màu... xuân quê !

LVN

GIÁC MỘNG CHIỀU XUÂN

Vỗ áng mộng lành hiện dáng em
Áo tím hoa xoan nhẹ vương thềm
Hy vọng thời gian ngừng đọng đếm
Nỗi nhớ len vùng mắt dịu êm

Em khua cành biếc sóng long lanh
Đồi hoang má phấn đảo khuynh thành
Tóc lả vai rung bờ mảnh khảnh
Môi cười hé mở nụ chồi xanh

Anh nắn cung đàn nâng viển du
Nắng thơm rộn rã tiếng chim gù
Siết chặt eo thon đầy quyến rũ
Gã gió trêu đùa khóe mi nhu

Ta hãy dìu nhau trong tỉnh say
E ấp hồn nhiên suốt vạn ngày
Lá ngọc trinh nguyên chìm tê dại
Hạnh phúc giao kẻ vũng thiên thai

Sưởi ấm nguồn thơ xoay bể dâu
Thêu lụa ngô vân trắng tinh cầu
Giáp mặt huyền linh mừng Bắc đẩu
Lượn vòng nhiệt đới cõi nông sâu

Tôi rước em về buổi linh thiêng
Cúi lạy tổ tiên phước duyên nguyên
Năm mới xuân sang niềm lưu luyến
Mọi miền thịnh vượng sống đoàn viên

Ngã xé hoàng hôn vẫn mơ màng
Mở trang thần thoại chốc dỡ dang
Tiêu dao ảo diệu lừng lãng mạn
Giấc mộng chiều xuân dẫu...phai tàn !
LVN

HOÀNG HÔN THÔN THỨC

Hoàng hôn .. thấp lửa trên đầu
Thả vài tia sáng ruộng sâu cánh đồng
Bầy cò cõng nắng qua sông
Sắc mây đỏ lộng phiêu bồng nhẵn nha

Hoàng hôn .. vắt vẻo la đà
Cảnh quê mát rượi bóng đa đường làng
Yên bình tưới tắm không gian
Dừa reo trước gió thẳng hàng mé mương

Hoàng hôn .. chở nặng đời thường
Xóm thôn vất vả tựa nương sớm chiều
Giữ gìn kỷ niệm chất chiu
Chôn nhau cắt rốn mến triu tuổi thơ

Hoàng hôn .. rụng chín vô bờ
Dặm trường lũy thứ xây mơ trắng ngàn
Đắm chìm mấy ải phù vân
Mộng lòng bay bổng theo dần tháng năm

Hoàng hôn .. giữa giọt thâm trầm
Vết đau loang lổ kim châm nửa vời
Đôi lần khẽ gọi... tình ơi
Trái duyên gãy đổ tại bờ đặng cay

Hoàng hôn .. thỏn thức đoạ đày
Muôn trùng lấp lối rủi may chực chờ
Thu sầu cuộn lá bơ vơ
Trải khung kiệt tác quyện mờ thế nhân

Hoàng hôn .. bảo bọc ân cần
Quan tâm đón nhận tấm thân bụi bùn
Khoác mình chiếc áo thủy chung
Trở về nối nhịp tương phùng bấy lâu

Hoàng hôn .. chất phác dãi dầu
Chứa niềm chân thật cho nhau mặn mà
Nguyện cầu xin được thứ tha
Đất nghèo che chở thuận hòa .. thương yêu !
LVN

THUYỀN TRÔI BẾN NHỚ

Bến chạnh nhớ thuyền đi từ độ ấy
Biển ngàn năm run rẩy ngọn sóng xô
Mây cuối đông tung ảo ảnh mơ hồ
Hồn buốt lạnh đôi nhánh khô cào xước

Mai nở sớm cánh tơ vàng mướt rượi
Én rợp trời xuôi ngược báo tin xuân
Buổi hoàng hôn xanh thắm biếc trong ngần
Môi thèm khát chạm tình nhân sưởi ấm

Bến ôm cát in mòn chân dấu đậm
Hương vị chiều thắm đắm dáng phong sương
Chuyện ngày xưa reo trầm bổng lạ thường
Lay tiềm thức niềm vẩn vương bất tận

Bến thương cảm đóa hồng phai lặn đặng
Nhặt bật tâm lệ mắt ngấn bể dâu
Thời gian trôi hoa tuyết nhuộm mái đầu
Nuôi hạnh phúc đã bao lâu rồi nhỉ

Bến ngẩn nhìn chón xa xôi hải lý
Quả tim hồng riêng chỉ có em thôi
Lời yêu đương chợt xao xuyên bồi hồi
Bước trên phố ta sánh đôi nồng mặn

Bến ngại ngừng hôn má thơm ửng nắng
Khẽ thì thầm đều đặn lửa đam mê
Cuốn đời nhau qua giông bão dầm dề
Thơ phác họa bức tranh quê tuyệt mỹ

Bến thuần khiết nét hoang sơ ngự trị
Dẫn mạch nguồn chứa tràn vị cao sang
Hít thật sâu men khí quyển rộn ràng
Mừng năm mới giữa muện màng ... tuổi trẻ !
LVN

Ngô Nguyễn Xuân

ĐƯỜNG VÀO CÔNG LÀNG

Cổng làng xưa của những ngày thơ ấu
Cây tiêu điều, đường đất đỏ nắng ran
Bóng con trâu và người đi áo nâu
Cỏ dại khô hanh nhuộm vẻ điêu tàn

Quê nhà đó miền Trung khao khát nhớ
Mái cổng làng hiu hắt vọng trầm tư
Những bóng cây võ vàng đang chờ gió
Như xưa đi nổi quạnh vắng âm u

Từ buổi ấy người đi không về lại
Dù đường về làng chỉ một lối đi
Em có trách ước mơ sao lẫn lửa
Như cánh cò chiều ấy đã thiên di

Ngày trưa trở giấc trưa hè nắng đỏ
Bóng trời in quạnh quẻ con đường làng
Tuổi thơ xưa có in vào giấc nhớ
Cánh diều bay phơ phất nẻo lang thang

Đường dẫu nắng gồ ghề con trâu bước
Bóng trải mềm người quảy nhịp đường xa
Cánh đồng nép phía xa xa bờ núi
Ngày ngày đi, mỗi ngày cứ đi qua

Ôi làng quê của một thời cha mẹ
Ôi cội nguồn non nước của ai ơi
Vươn sức sống với những ngày dâu bể
Mà đi qua, đi qua biết bao thời

Con đường đã bao người từng đi học
Đã bao bàn chân có đi và về
Con đường làng người đi gieo hạt thóc
Người đi gieo sự sống mảnh hồn quê

Ai chấp nhớ cho dài thêm nỗi quạnh
Bao người đi mà chẳng có người về
Làng quê hỡi, con đường nguyên sơ gánh
Nỗi niềm dân đã sống những chiều hè

Chiều oi nồng con đường làng ra phố
Ra chợ quê và ra những cánh đồng
Soi bóng đời bao ngàn năm có nhớ
Biết bao nhiêu lớp người đã gánh gồng

Ai chấp lời cho em thành câu hát
Lời con đường quê ru giấc ngủ đường làng
Giữ trong lòng một tình yêu ngan ngát
Một tình yêu mưa vỡ ruộng thơm hương
NNX

HOA MẮC CỜ

Đứng ven đường chào bao người qua lại
Không xông hương, không sắc sỡ sắc màu
(xếp cánh lá, e ấp niềm con gái)
Cha mẹ chưa định chỗ cho mai sau

Em là hoa, cũng hồng, cũng màu tím tím
Cũng nụ, cũng cành...nhưng bé nhỏ bên đường
qua
Nằm sát chân người như nỗi lòng thầm kín
Chưa tỏ bày cho ý tưởng sâu xa

Em có bốn mùa, không thu chẳng hạ
Không đỏ vàng, chẳng rực rỡ xông hương
Dù đông hay xuân, em không như cây lá
Nằm dưới chân người qua lại bên đường

Em !! Một loài hoa khô ai chưng diện
Không được khoe khoan lễ hội trang hoàng
Em cúi đầu, khép mình không hoa kiểng
Không sánh vai, cầu hai chữ bình an

NNX

LỜI THƯA

Tôi về gởi đất cho cây
Gởi hoa cho lá, gởi ngày cho đêm
Cũng đành phượng đỏ màu tim
Tìm đâu bóng mát hoa niên thuở nào
Hoà vang trường cũ, bạn đâu
Tôi về tìm lại tiếng chào ly hương
Kể từ xa biệt mái trường
Tôi về tìm gặp chút hồn nhiên xưa
Tìm gặp lại những LỜI THƯA
Cùng Thầy Cô với góc đùa vui thơ
NNX

CÓ MỘT KHOẢNG TRỜI

Có một khoảng trời xanh suốt chân mây
Để hao hức thời tuổi nào ngây dại
Làm chênh chao viết bài thơ quan ngại
Yêu thương nhiều mà không biết nói chi

Có một khoảng trời đau đáu mê ly
Không biết nói không biết ghi diễn cảm
Để từ đó mang theo niềm hoài vọng
Thiết tha yêu mà chưa đủ ngôn từ

Có một khoảng trời không thực chẳng hư
Đã đi theo suốt hành trình nỗi nhớ
Để những bữa hồn đi qua dốc thờ
Ta thấy mình bé nhỏ áo thư sinh

Có một khoảng trời lướt qua quá nhanh
Ta ngỡ ngàng làm con chim di trú
Rồi mất hút qua thời gian ngái ngủ
Gặp lại bây giờ làm tê buốt máu tim
NNX

VỀ NGANG TRƯỜNG CŨ

Một buổi sáng mông mênh về ngang trường cũ
Cổng khép hờ, nhìn góc phượng trơ vơ
Một góc sân trường loạn nhịp bàn chân mớ
Như tuổi thơ băng qua còn dấu tích

Ngang qua trường mà chẳng vào thăm cho biết
thầy cô còn hay đã mất tự ngày xa
Bạn bè chừ chắc tuổi cũng đã già
Hướng chi mình phong trần bao năm nhĩ

Bao mùa hạ, rồi mùa thu ko về lại
Người ra đi như bến tiền con đò
Dù mỗi năm khách vẫn là học trò
Và thầy cô rồi vỏ vàng héo hắt

Bụi thời gian cuốn người qua tầm mắt
Khách liêu trai đâu tiếc mấy lần đi
Như bao lần thu tiễn biệt xuân kỳ
Nghe băng giá hồn trai ngày chiến quốc

Tình bạn học đâu phải như Cao Tiệm Ly vì Kinh
Kha mà khóc
Hay một đêm bạc tóc Ngũ Tử Tư
Về ngang trường dù bao độ xuân thu
Chén hồ trường chưa lần vung chí cả

Về ngang trường tình cò như từ giả
Áo chinh nhân chưa mặc "quá môn quan"
Đi và về có sắp ngựa chuyện nhân gian
Nhưng cũng biết đi qua thời hò hẹn

Về ngang trường nghe như đò lữ chuyển
Ông giáo làng ngồi mơ tuổi thơ xưa
Và mùa xuân chừng như đã chuyển mùa
Ta gặp lại ta con đò vĩ tuyến

Bờ tuổi thơ như gặp tuổi bây giờ xao xuyên
Gõ âm vang nhịp khúc về ngang trường
NNX

TẠM BIỆT MÙA HÈ

Kể từ đây không ai nói lời chia biệt
Mùa Hè ơi ! đã đi về phía nào
Tôi gánh đời thả xuống dòng công việc
Đằng sau lưng đã ngày tháng chiêm bao

Ở phía ấy có hoàng hôn dĩ vãng
Có trăm năm ánh sáng một ban mai
Có sân trường và êm đềm cổng lớp
Có mùa đi và trăm sắc hoa cài

Có ở lại những niềm vui bất chợt
Những niềm vui nghịch ngợm bạn bè ơi
Tạm biệt mùa hè ... vào tuổi lớn
Mà chẳng khôn ... nên nhớ mãi .... khung trời
Bữa hôm theo mùa thu vào cửa lớp
(Đưa con đến trường mới nghe tiếng thỏ ...ngày
xưa)
Một nắng hạ trong veo và choáng ngợp
Như lâu rồi ... chờ ai bán để ... mua
Tạm biệt mùa hè - tạm biệt hoa niên
Tuổi thơ xưa đã chôn vào sách vở
Mà cứ gặp hoa học trò ...cứ đổ
Như mùa thu không hề có sang mùa !!!
NNX

MỘT ĐOÁ HƯƠNG DƯƠNG

Có xứ sở nào mà mặt trời không mọc
Có dải đất nào mà không có ánh sáng chiếu soi
Nếu địa cầu vẫn sống cùng Thái dương hệ thôi
Có những tinh cầu vẫn còn lạc loài

Khi đoá hương dương khấn cầu cho ánh sáng
Khi em sinh ra cõi đời sâu cạn
Nhắc nhở nhân sinh rằng có Mặt trời
Em đi qua những ngày hội yên vui

Niềm khai hoá nẩy lên từ đất
Đầu tháng chạp, tháng cuối năm tất bật
Có em reo ca nhịp sống phồn vinh
Bắt đầu từ hai tiếng bình minh

Em về cao nguyên dẻo mềm đất đỏ
Ai gọi ba-dan cho trí độ đồng bằng
Hoá thân dã quỳ bạt ngàn đồi trắng
Dấu chân mùa thu trải vàng dã thảo

Em lung linh bên dòng người hội phố
Dù em chưa biết nói lời gì
Cao nguyên vẫn bạt ngàn lời thông reo ghi
Mỗi ngày mỗi tháng năm chập chùng sương khói

Mỗi sáng mù tăm nghe bình minh gọi
Lời chim reo ca giấc nhớ hương tình
Em vẫn trầm mình khe suối lung linh
Ca dao vọng ngàn xưa cổ độ

Hương dương ơi người qua có nhớ
Ánh mắt trầm trồ lượn những dốc quanh
Bầu trời xanh và mặt nước hồ xanh
Soi nghìn năm vàng đã quý quanh quất

Đêm nay có bao người thức
Chờ bình minh gọi một hương dương
Cầu bình an cho nhịp sống vô thường
Sáng soi những bước đường còn tới

Ánh sáng phương mặt trời vời vợi
Từ đất em ra đón ngậm cho đời
Hương dương nè, đây hương dương ơi
NNX

QUÊ NGOẠI

Đĩ nhiên quê nội ngọt ngào
Mái tranh, đường đất, hàng cau ngõ nhà
Còn quê ngoại vẫn nơi xa
Chiều xanh lã ngọn tre là đà ru

Tiếng kéo kẹt giọng chiều sâu
Xa xôi vắng tiếng cu gù rơi rơi
Ta còn ở một bên đời
Những ngày đi học vẫn rơi rớt buồn

Nhớ về quê ngoại chiều hôm
Bụi tre, gốc ổi, cây rơm, góc hè
Quê nào cũng bóng hương quê
Nghìn trăm thương nhớ mà tê tái hồn
NNX

HOA ĐẠI DƯƠNG

Có một loài hoa nở hoài trong biển nhớ
Không ai đặt tên, ta tạm gọi hoa đại dương
Đã mệnh mông trong suốt tuổi thiên đường
Khi nhớ gọi, ba đào tràn mắt ngắm

Ta lặng lẽ bao mùa sông núi thăm
Băng qua cao nguyên rồi bổng tình cờ
Gặp em như dã quỳ hoang sơ
Ta nhắm mắt giờ đôi tay với

Em ở đó mà đi hoài không tới
Nên mặt trời chỉ sáng mỗi bình minh
NNX

BÓNG NÚI CÔ ĐƠN

Đã bao nghìn tỷ năm rồi núi ơi
Nằm giữa biển xanh ồn ào sóng vỗ
Núi vẫn lẻ loi tắm sương nhuộm gió
Trời xanh và nước biển ngàn xanh

Một sáng tình cờ bóng nắng khuyh thành
Tươi vào cô đơn xa xa bóng núi
Ta người lang thang cuối sông đầu suối
Con chim bay về ngày cuối mùa xuân

Giọt nắng miền Trung, giọt nắng rưng rưng
Chiếc áo phong phanh nắng choàng lên nhớ
Ta đi lang thang loài chim ở đợ
Hết mùa xuân rồi, trái hạ sắp khô

Núi vẫn cô đơn, bóng nấp biển trào
Chào đón ta về từ nhiều năm đợi
Bàn tay vẫn khô, bàn tay chấp chới
Ai chờ trông ai, tục phố hoàng hôn

Vẫn đau lòng ta, giọt nước nỉ non
Rớt xuống cô đơn nghìn xưa bóng núi
Ta đi về đâu, bốn mùa có vội
Chẳng có ai chờ ai đợi bên sông

Chiếc cầu bắc ngang nổi nhịp đôi dòng
Núi vẫn cô đơn nghìn năm trông bóng
Hoàng hôn vội vàng cời màu tím mộng
Ta chờ nghìn sau... bóng núi ta ơi

NNX

Nguyễn Hữu Ngại

NHỮNG CON CHIM

Nghe tiếng hót không lạ
Nhìn chim tôi mừng quá
Đông Tây đều giống cả
Đôi bạn chim chích chòe
Chim kêu dưới nắng hè
“Nghe lòng mình thổn thức”
Chim chuyền dưới gốc me
Hè ơi, xa rạo rức!

Những con chim nhỏ nhỏ
Như chim sẻ quê mình
Cũng kêu vang cũng hót lúc bình minh
Cũng chuyền dưới mưa “mưa sinh vất vả”
Có những loài chim không lạ
Như bồ câu, cò, quạ bay đàn

Tháng Tư trời hết lạnh
Tìm mồi trên cây chanh
Bỗng nhiều chim vỗ cánh
“Nắng mới trải vàng hanh”

Lần đầu trên đất Mỹ
Tôi giật mình nhìn kỹ
Bầy chim ri chim sẻ
Có vằn, màu hạt dẻ
Dáng nhanh nhẹn giống y
Khác nhau to hơn tí!

Mùa đông di trú phương nào?
Mùa hè về lại xôn xao mai chiều.

NHN
Arp, 2023

TRẦN TRỞ

Con đò không hiểu dòng sông
Chờ bao con nước lớn ròng, đầy vơi?
Hoài chi sông chẳng bắc cầu
Tìm em bến đợi, mùa cau đỏ vàng.
NHN

CÂY VÀ SÂU

Tìm những con sâu đo sâu mọt
Cứu những cây xanh tươi tốt nhiều hoa
Chặt bỏ những gốc già cấn cỗi
Uốn nắn hình hài già dối xa xăm.
NHN

VÒ VỎ QUÊ XA

*M*ây lãng vãng chân trời thay đổi mãi
Trôi lang thang hẹn lại biển – sông – nguồn

Biển sâu, sông vòng vo, nguồn kiệt
Người với người hơn thiệt “hư vô”

Hiu hắt lạnh, “phong” chuyển vàng cam đỏ
Lãng mạng xứ người vỏ vỏ quê xa

Tuyết chưa dậy rừng thông xanh quay quắt
Vạn vật bình yên chỉ mỗi ve sầu

Mỗi mùa mỗi vẻ đẹp giao thoa
Chào nước Mỹ!

Quê nhà trong tim.

NHN

Bang Nevada-California

2012 – 2013

TÌNH NHỚ

*Tặng chị Lê Thu Phong, cựu giáo chức trường
PCT-ĐN, em Nguyễn Hữu Ngân (Hội đồng hương
QN-ĐN) ở San José*

Vẫn nhớ về dĩ vãng

Còn trong tôi năm tháng cuộc đời
Một mối tình bên đời dã chiến
Như vàng trắng khuyết nửa chơi vơi!

Ngày ấy

Còn trên bục giảng
Tình đầu năm tháng mộng mơ
Chiều Bạch Đằng – Quang Trung mát lạnh
Sông Hàn xanh, trắng mọc mập mờ
Nụ hôn đầu như tỉnh như mơ!

Anh đón em về

Tan trường không trở
Ngờ đâu
Chim én bay xa
Cổng trường khép lại...
Chiến tranh chia cắt mối tình
"Ba sinh" có lẽ chờ mình kiếp sau!
Cuối đời không hết nhớ nhau
Vàng trắng còn nửa nỗi đau một đời.

NHN

TÁM LÒNG

Các em tìm tôi
Gặp tôi
Tôi như mơ như thật!
Những mái đầu lất phất mưa xuân

Nước mắt vui
Tủi tủi mừng mừng
Mấy chục năm rồi
Thăng trầm dâu bể...
Chuyện gia đình
Thầy trò kể nhau nghe.

Em đọc thuộc lòng
Những câu thơ “chinh phụ”
Những đoạn “Kiều” Nguyễn Du
“Thiện căn ở tại lòng ta
Chữ Tâm kia mới bằng ba chữ Tài”

Hẹn tiễn em về
Tôi người lỡ hẹn
Sân ga buồn lê thê
Nắng mai đọng giọt nắng chiều
Cuộc đời có hạn! Tình yêu vô cùng...

NHN
2004-2009

GẶP HẠN

Lên rừng, rừng cháy ngấm nắng hạ
Xuống biển, biển lạ vô hồn
Ngán ngẫm trên cánh đồng nhiễm mặn
Ruộng chua phèn, đất nẻ thiếu phù sa...

Khe vết cho suối những dòng nước ngọt
Cho dòng sông chỉ có lối không bồi
Cá nhiễm độc nhiều vùng chết trắng
Bất ổn môi trường, hạn hán... gia tăng
Đất nước vết cho con tình yêu từng giọt
Để cho con khôn lớn sẵn sàng...
“Triệu Tiết thích lớn phải tiêu vong”³

Biển đảo sẽ trả lại màu xanh
Rừng sẽ điều hòa mưa nắng
Lòng yêu nước là niềm tin chiến thắng
Dân tộc mình không hổ thẹn cha ông.
NHN

---

³ “Đại cáo bình Ngô” của Nguyễn Trãi.

Vỹ Nguyên

NGƯỜI VỀ CUỐI ĐÔNG

Mùa đông lạnh

Phố Cẩm sớm đầy sương thình lặng
Những chuyến xe xuôi Bắc, ngược Nam
Chờ bộn bề cuối năm rã khắp mọi cung đường,
Cho mùa xuân đến sớm.

Phố Cẩm vào xuân đẹp lắm!
Thêm những con đường mới, đẹp, ngược - xuôi
Phố xá rộn vui, đêm ngày đông đúc
Bè bạn gần xa gặp gỡ tự tình.

Ở phương xa đã tính về chưa?
Hãy mau về xua tan mùa đông lạnh.
Bầy cò trắng trên đồng không còn nữa
Đã bay đi, sưởi ánh nắng mặt trời.

Mong em về cuối đông
Chuẩn bị vào xuân, quê mình đã khác
Sông Cẩm đó bấy lâu nay mãi đợi
Người vô tình sao, không nhớ quay về.

Bãi sông quê rộ những cánh đồng hoa,
Ngấp ghé triền xuân chờ người về thấy hội
Vẫn cứ đợi mong, dù em chưa về kịp

Nên dành cho em cả một xuân trào.
VN

GIAO MÙA

Đêm giao mùa kì diệu không em?
Giây phút giao thừa mưa xuân lãng đãng...
Sáng mừng Một nắng xuân vụt sáng
Đường về quê gặp biết mấy bạn bè.

Hương xuân đêm qua đậu trên cành mai
Trên luống cải, trên giàn bầu bí
Vươn lên hàng cây, lồi vào nhà mẹ
Đậu trên vai em, áo ngực căng tròn.

Mưa xuân đêm qua đậu trên câu thơ,
Với nét xuân thì lòng đà phơi phới
Mong mùa xuân ngày dài, đêm rộng
Rạng rỡ quê cha, rộn vui quê mẹ
Cho chúng mình thêm nguồn tươi trẻ
Vào đường xuân hương sắc muôn trùng.
VN

THÁNG CHẠP

Chiều cứ rũ ta đi vì tháng chạp
Năm cũ sắp qua, xuân tràn ngập bao miền
Bao luyện tiếc ngày cuối đông sẽ đến
Giá lạnh kia rồi cũng phải sang mùa.

Đời có được bao tháng ngày như thế
Muốn cuốn theo mây vạc nắng chiều
Thôi thúc mình về quê hay về phố
Một năm qua rồi cho phận bót cô liêu.

Tháng Chạp ơi!
bao xô xao lại đến
Những âu lo, bề bộn rũ nhau về
Vai đã trĩu hành trang chờ đón Tết
Chân dậm dài, mãi đi dọc triền xuân.

Giờ này phố hay quê đều rộn cả
Bao lá hoa, mầm nụ chửa vươn mình
Đêm không ngủ, sợ qua đi tháng Chạp
Sớm mai xuân về,
bừng dậy những bình minh.

VN

QUÊ VÀ EM

Nhớ ngày nọ theo em về phố quận
Gác nỗi tình riêng, bao thồn thức đời
Thời gian đã ba mươi năm rồi đấy
Cứ tưởng như ngày nọ mới theo nhau.

Vẫn còn đó bãi sông quê xanh ngát
Bên lúa, bên rau bồi bổ đôi bờ
Quên sao được chiều tắm sông, mò ốc
Bến sông này cứ níu gót người đi.

Còn nhớ mãi, khi nắm tay thề thốt
Cây cỏ ven sông làm chứng đôi mình
Và từ đó, buộc nhau vào nhung nhớ
Nên tình mình, thơ viết hóa thành thơ.

Cứ bước tới dẫu đôi lần nghiêng ngã
Dù râm nắng chiều, vì phố Cẩm và em
Chơi với phố nhưng không quên quê được
Bao lần say cũng nhớ mãi đường về.

Quê quán ấy nuôi tình mình thác lũ
Cuối con đường,
Ta còn lại nhau thôi.

VN

MẸ VÀ MÙA XUÂN

*M*ẹ bao la như biển khơi.
Biển xanh lại sâu thăm thẳm
Làm sao đo được lòng mẹ.
Làm sao hiểu hết suối nguồn.

Đời mẹ bao la, độ lượng
Thuyền con chèo chằng tới bờ
Mẹ là con nước nâng cánh
Cho thuyền con vào biển mơ

Mẹ cần cù như đàn kiến.
Tha mồi xây tổ trú đông
Mẹ là Ông Bụt nơi chùa.
Bỏ qua bao điều phiền muộn.

Như người lao công cực nhọc
Luôn nhận việc nặng về mình
Mẹ là miếng trầu ly rượu
Đãi xuôi bao chuyện thế gian.

Đất quê cả đời chăm chút
Cho cây trĩu trái, đâm chồi
Bao vụ được mùa khoai, lúa
Tích cóp nuôi con một đàn.

Mẹ là mùa xuân bất tận
Cháu con mãi hưởng phúc hồng
Dù nay mẹ đã khuất núi
Xuân về, con mãi ngóng trông...

VN

XAO ĐỘNG MÙA XUÂN

Quê mình vào xuân, phố đang khoác lên
màu áo mới
Giá rét đi qua, nắng vàng kịp tới
Em ở xa có nghe trong lòng rộn rã
Những khóm hoa chen nhau nở rộ: chào xuân!

Những hàng cây mặc áo mới đẹp lên
Phố phường cờ hoa, sắc màu hiển hiện
Bước chân nồn nao, mắt nhìn lúng liếng
Mùa xuân ơi!
Tràn ngập cả lòng người.

Quê mình vào xuân
Ở phương xa mong em hãy về thăm
Ăn cái Tết với bà con quê làng mình nhé!

Năm nay không bão giông, lụt lội
Năm nay lúa khoai, rau quả được mùa.

Quê mình vào xuân,
Chiều cuối năm lại cuốn ta đi, với bao
điều rộn rã.

VN

TIẾNG CHIM VỌNG SÁNG

Thời gian qua rồi, hơn sáu mươi năm
bao con phố, những miền quê xa lắc
làm sao quên bờ vai gầy của mẹ
lúc con đổ mồ hôi hay con ốm đau .

Có nhiều đêm mẹ thức cả năm canh
con trần trọc, mẹ ôm ru tới sáng
chim chèo bẻo trả canh,
nghe sao lạnh lốt
tiếng mẹ ru, hòa lẫn tiếng chim vườn.

Con ốm mẹ lo là việc bao đời
mùi hương mẹ,
ngạt ngào hơn hoa trái
giọt sữa mẹ là thuốc tiên huyền thoại
lành bao vết thương để bước vào đời.

Đi xa làng đã mấy chục năm
quê quán cũ làm sao quên được
vẫn đi về với bà con thân thuộc
đất mẹ, quê cha, nuôi dưỡng nên người.

Quê mình bây giờ cũng đã hoá thân
ít dần đi hàng tre, bụi chuối
cũng thưa dần, những vạt rau, đám sắn
để những con đường chờ phố về quê.

Mỗi đời người chỉ có một quê thôi
như mỗi người chỉ một cha, một mẹ
khắc ghi trong lòng thuở còn thơ dại
dù nay tiếng chim chèo bẻo không còn.

Hoà Châu đầu xuân 2024

VN

GỌI TÊN DÒNG SÔNG

Sông cứ thế, vẫn hữu tình năm tháng
Vệt trắng rằm soi bóng người qua
Em thướt tha, chuyển mình như cơn gió
Sông vẫn bao năm, mong ngóng người về.
Nhớ thuở xưa, thường ngoe nguẩy nước sông
Nước trong vắt, soi bóng nhau hiển hiện.
Bãi La Hường những ngày hè rong ruổi
Hàng sắn, vòng khoai, trái dưa hấu căng tròn...

Dòng sông của quê, còn bãi của lòng ta
Năm tháng chất chồng, mà lòng luôn nhớ
Ta đi bốn phương, chốn này em ở
Lưu những dấu xưa, đọng đến bây giờ...

Sông Cẩm ơi!
Người nguyên vẹn bao năm
Dấu sông có lúc bên bồi, bên lở
Làm sao quên chốn xưa từng đã
Theo suốt đời nhau nên kỷ niệm chất chồng.

Cẩm Lệ 3/2023

VN

ĐÔI ĐIỀU VỚI MÙA XUÂN

Mới ra giêng,
hương xuân còn đây.
Bao niềm vui về với mọi người, dù quê hay phố
Cớ sao ai nói lời chia tay rất vội
khi ngày xuân còn ấm áp muôn nhà.
Mùa đông năm nay giá lạnh kéo dài,
đất trời giận ai mà mưa dầm, thác đổ...
Thế gian chưa gởi cho đời lời nào bội bạc
Sao giận dữ với mùa màng, lỗi hẹn với mùa xuân
Có phải mùa đông còn luyện tiếc điều gì
Chậu mai xuân Tết này nở muện
Hoa đâu nợ nần chi năm cũ,
          hay mùa không thương,
          mai lỡ hẹn với nhà mình.
Hương hoa Tết còn,
trời đất ngát xuân
nắng vàng tơ đang ngập tràn quê, phố
Thoát cả xiêm y mùa màng hoa lá
cây mai đầu sân bật nở dẫu muện màng!
Ai cũng mong mùa vui,
ai cũng đợi sum vầy
chỉ có Tết mới chứa chan bao thứ
Một năm đi qua lắm điều hiền và dữ
chỉ cần lòng người một dạ vì xuân.

Cuối năm 2024

VN

VIẾNG MẸ

Vác cuốc dẫy chòm cỏ dại
mọc trên mộ mẹ hoang vu
Thưa mẹ, ngày xuân sắp đến
sửa sang để đón mẹ về.
Đầu xuân cháu con đông lắm
về đây để viếng mộ bà
rất buồn không gặp được mẹ
tuy gần nhưng mẹ rất xa.

Ngày xuân gia đình đoàn tụ
niềm vui mẹ để lại đời
lúc sống - mẹ bao vất vả
ra đi - lòng mẹ thanh thoi.
Mẹ là mùa xuân vĩnh cửu
cháu con tận hưởng suốt đời
Xuân về quê mình đẹp lắm
chỉ còn thiếu một mẹ thôi!

VN

Đặng Bảo Tiến Minh

XUÂN NGỌT

Trời vui ấm áp dịu dàng
Giao thừa tết đến mở màng đầu năm
Chung vui xuân ngọt ấm đảm
Nàng xuân rục rờ đi thăm đất trời

*

Tím về mây dạt hoa giăng lối
Rớt mộng xuống vườn nở chơ vơi.

TM

CỨ' NGÃN NGƠ'

Hồn đã lên rồi cơn gió tơ
Hoài reo êm ả tiếng thơ mơ
Nỉ non tí tách hòa đồng vọng
Mà sắc hương đời cứ' ngẩn ngơ'

*

Nhỏ nhẹ rơi hồn trong lòng biển
Tâm tình ơi hỡi! Tâm tình riêng.

TM

VÔ ĐỀ 1

Em về dệt mộng thêu hoa
Sông thơ hương chảy bốn ba theo dòng
Anh đi ngõ lạ ước mong
Đường hương thiện mỹ thông dong cõi lòng
Tơ buồn vương nắng sầu trong
Ru em vào hạ ngập lòng nhớ nhung

Nổi cả trời xanh vòng đất lại
Ôm hôn ra đứng những chùng mơ.
TM

AI MONG

Đường xưa ai lắng đọng
Tâm tư con gió sầu
Miên nan chiều khoảnh khắc
Ai nông đời hoang lâu

Buồn xơ xác đó buồn ơi!
Mà rồi cũng có một đời an vui.
TM

VÔ ĐỀ 2

Niềm trong mơ gió hững hờ chẳng
Tiếc nuối yêu thương hỏi chị Hằng
Vàng vặc sao đêm lòng rộn rã
Vòng đời tự tại vẫn cách ngăn

Cây đa bên cũ con đò nọ
Bao lớp người đi gởi dưới mô.

TM

VÔ ĐỀ 3

Điu dịu hương đưa chảy ít dòng
Tình về ngỡ lại ước mơ trong
Chậm chậm thôi ơi! Vờn gió nhẹ
Ngập ngừng ai lại rất chờ mong.

TM

ĐÂU RỜI

Đường xưa ai nổi nhịp cầu
Hương xưa ai tỏa ra bầu chung vui
Nhớ nhung lòng dạ bụi ngùi
Hương buồn trôi dậy nước xuôi đâu rồi

TM

CHẰNG HẾT

Thì thôi những lúc âm thầm
Lúc thì nắng nóng mưa dầm cũng ghê
Có khen thì phải có chê
Đi hoài chẳng hết vui về khổ đau.
TM

NÓI

Người về trong cõi ước mơ
Bắt cầu thiên lý nói thơ chảy vờn
Trùng dương ngọn sóng phân vân
Ở trong biển nhớ mỗi lần gió reo.
TM

BẮT CÂU

Hồn đi nắng gọi say mê
Tiếc thương ngày đó không về nữa đâu
Dặm đường sóng gió mưa lâu
Nở hoa màu trắng bắt câu ân tình.
TM

Võ Văn Ngọc

VỀ MÁI TRƯỜNG XƯA

Em ơi! Em hãy quay về
Sân trường còn vắng lời thề năm xưa
Chiều buồn trời đổ cơn mưa
Phượng chung nỗi nhớ đong đưa xác hồng!
Bây giờ em đã theo chồng
Phượng buồn ủ rũ não lòng xót xa
Hiên trường tựa gối ngâm nga
Câu thơ hờn dỗi, câu ca phụ tình!
Người đứng đầu cửa riêng mình
Mà sao cứ nhớ tìm hình sân xưa
Mái trường xác phượng lưa thưa
Có ai thấu được sao chưa thấy về?
Ít nhiều cũng nhớ lời thề
Nôn nao đêm vắng não nề tình xưa?
Trời buồn cứ trút cơn mưa
Còn ta chìm đắm say sưa thơ tình!
Buồn này ai hiểu cho mình?!

Hà Lam, hè 2024

VVN

- Đã quen rồi bao nỗi nhớ nhung
Mà đâu có về quê đồng nội
Em lại nhớ Hiên từng phút từng giờ
Nhớ tiếng trẻ đùa vui trong nắng,
tiếng chim rừng hót buổi sớm mai
Nhớ tiếng chày vỗ nhịp khoan thai
Và tí tách đêm rừng nghe lửa hát
Hiên bao la rừng vang vang khúc nhạc...
Anh lên đây càng thêm yêu tiếng hát
Cả tiếng chim rừng lẫn tiếng hát em
Yêu ánh nắng chiều vàng óng ả,
tiếng suối rừng róc rách êm êm
Yêu tiếng giảng bài và thở thở...
- Em mến anh!
Hiên trong xanh và mắt em thêm xanh
Cô giáo vùng cao, em bên anh
Ta gọi cho nhau nhiều quý mến
- " Mai về, em chắc nhớ anh!
Có tiếng chim chi hót trên cành
Mà như nghe rõ tiếng *Em, Anh*
Đường xe nghiêng ngã đôi bờ lá
Cứ rộn lòng anh...Đôi mắt xanh!

Huyện Hiên, 1989

VVN

* Huyện Hiên nay là huyện Tây Giang tỉnh Quảng Nam.

THẬP HƯƠNG MỘ BẠN

Người đi thì đã đi rồi
Còn ta ở lại bồi hồi nhớ thương
Hôm qua ôm ngủ chung giường
Hôm nay bạn ngủ bên sườn đồi hoang
Chiều buồn chia sẻ đôi đàng
Nâng ly rượu đắng hai hàng lệ rơi!
Hai bảy năm cũng một *Đời*
Bảy tư năm cũng rã rời kiếp thân
Phận duyên trời bắt phong trần
Hai ta tuổi trẻ nhiều lần dục ngang
Bây chừ lệ chảy đôi đàng
Nhớ thương bạn cũ buộc ràng đời trai
Buồn lòng trời bắt cách hai
Bốn lăm năm chẳng đâu phai nỗi sầu?
Thập hương khăn vái nguyện cầu
Bạn về Cực lạc nhiệm màu an nhiên!

Hà Lam, 15/10/2024

VVN

ĐÊM MƯA HUẾ

Đêm nay,

Mưa ngoài trời kéo dài lê thê
Gió lùa khe cửa lạnh tái tê!
Đông tràn vào lòng anh buồn cô quạnh
Bến Vân Lâu ngày ấy đón em về
Cầu Tràng Tiền gãy khúc lối câu thề
Em biệt tha phương im ỉm quá!

.....

Đêm nay,

Một mình anh bên cốc cà phê
Quán thân quen đường Nguyễn Huệ
đón nhau về

Em nép vào lòng anh tỏ thề
(Nhớ nghe anh mình giữ trọn lời thề)
Chữ còn chi hồn lạnh buốt tái tê
Cà phê nhạt nhòa... Tình xưa chết lịm!

.....

SINH NHẬT BẢY HAI

Hôm nay vừa chạm bảy hai
Đúng như trong giấy ba khai sinh mình
Đạn bom Pháp nổ đùng đình
Dưới hầm trú đạn mẹ mình sinh con
Năm hai nạn đói đồ dòn
Gia đình sớm tối không còn cơm ăn!
Cuộc sống trăm nỗi khó khăn
Mẹ cha gian khổ bao năm đỡ đần!
Nợ nần gắn với nợ nần
Tản cư tránh giặc chạy gần chạy xa
(Sự đời như chiếc lá đa
Đen như mồm chó chém cha sự đời
Sự đời như chiếc nón cời
Rách toe tua cũng chịu lời đấng cay
Sự đời như cái cối xay
Vòng tròn định mệnh lay hoay cũng rồi
Cối xay mồm chó, nón cời
Cùng nhau góp nhặt sự đời dân gian)
Vượt qua trăm nỗi gian nan
Chừ mình cuộc sống đàng hoàng thanh thoi
Công cha nghĩa mẹ sinh thời
Ca dao thấm đượm cả đời rưng rưng
"Ngó lên Hòn Kẽm Đá Dừng
Thương cha nhớ mẹ quá chừng bậu ơi"
Bảy hai năm ngót một đời
Bây chừ càng ngấm những lời mẹ ru!

20/09/2024

VVN

HỌP MẶT

🕒 hay! Máy năm qua?
Bây giờ họp mặt tại quê nhà
Thỏa lòng bao nỗi nhớ!

HỜN ANH

🌟 Sao em còn bỏ ngõ
Siết chặt tay nhau thỏa nhưng nhớ
Đừng giận anh...Làm ngơ!

NHỚ

📖 Anh ngồi chép bài thơ
Mấy mươi năm rồi thật bất ngờ
Lòng trào dâng nỗi nhớ!

VVN

NHỚ SÀI GÒN

*N*goài trời mưa rì rào
Đêm về không ngủ còn cao nhớ
Sài gòn một thuở nao!

NHỚ NGƯỜI XƯA

*T*ràng Tiền - cổng Văn Khoa
Ngồi thềm trường cũ xót xa nhớ
Một thời đã đi qua!

LỜI TỎ TÌNH VU VỢ

*H*ãy nhìn sâu mắt anh
Bóng hình em long lanh trong đó
Lời ngỏ...Tình vu vợ!

VVN

Hồ Thanh Hải

GÓP PHẦN GIỮ LỬA BÀI CHÒI

Bài chòi là loại hình nghệ thuật văn hóa dân gian, mang tính độc đáo của nhân dân vùng Trung bộ Việt Nam. Việc UNESCO ghi danh nghệ thuật bài chòi là di sản văn hóa phi vật thể đại diện cho nhân loại, là sự khẳng định đúng đắn giá trị bản sắc văn hóa nghệ thuật của bài chòi ở vùng đất Trung bộ.

Bài chòi ra đời và phát triển mạnh nhất là giai đoạn nhân dân ta kháng chiến chống Pháp và chống Mỹ cứu nước. Đây là giai đoạn bài chòi phát triển sâu rộng cả về nghệ thuật lẫn nội dung, vì vậy nghệ thuật bài chòi đã thực sự cuốn hút người nghe ngày càng đông đảo hơn. Tính chất của bài chòi vừa mang tính trữ tình, vừa mang tính chiến đấu, nên trong các lần điệu của bài chòi không những thể hiện sự lôi cuốn cả về nội dung, mà còn hấp dẫn cả về hình thức nghệ thuật. Trong những năm kháng chiến chống Pháp và chống Mỹ cứu nước, bài chòi là

động lực tinh thần mạnh mẽ, phục vụ đắc lực cho hai cuộc kháng chiến. Đến năm 1954 bài chòi Liên Khu 5 đã ra đến đất Bắc và năm 1957 lần đầu tiên vở ca kịch bài chòi “Thoại Khanh, Châu Tuấn” của tác giả Nguyễn Tường Nhân, đã đánh dấu, mốc son lịch sử của nghệ thuật bài chòi giữa thủ đô Hà Nội.

Quê hương Quảng Nam và thành phố Đà Nẵng chính là cái nôi phát triển và bảo tồn nghệ thuật bài chòi. Trong những năm chiến tranh ác liệt, bài chòi không chỉ phản ánh kịp thời các đề tài về chiến tranh cách mạng bằng kịch bản sân khấu, mà nó còn thu hút mạnh mẽ người nghe ở vùng giải phóng ngày ấy bằng nghệ thuật độc đáo như vở Kịch “Chim chèo bẻo”; “Tiếng Sấm Tây nguyên”; “Hạt muối Bác Hồ”, “Ba Cha con”, vv... Sau ngày quê hương hoàn toàn giải phóng năm 1975, bài chòi tiếp tục với sự phát triển vừa mang tính hiện đại vừa mang tính truyền thống dân gian với các vở ca kịch: “Chuyện tình bên dòng Sông Thu”; “Một mạng người”; “Khúc hát tình đời”, “Quê hương dậy sóng”, vv...

Trong những năm kháng chiến chống Mỹ cứu nước, anh em chúng tôi, có một thời gian tham gia trong các Đoàn Văn công, Đoàn tuyên truyền văn nghệ vũ trang, dù chiến tranh bom đạn ác liệt, nhưng chúng tôi vẫn đem lời ca tiếng hát ngợi ca quê hương, ngợi ca người chiến sĩ cách mạng xông pha vào trận tuyến, kêu gọi binh lính địch bỏ súng đầu hàng, bằng những làn điệu bài chòi mượt mà, sâu lắng và chính làn điệu bài chòi ấy, đã tạo ra động lực tinh thần mạnh mẽ, của quân và dân vùng giải phóng ngày ấy.

Từ sự yêu thích, say mê bài chòi hồi còn đang công tác, cho đến lúc nghỉ hưu, anh em chúng tôi vẫn say sưa với giọng ca bài chòi. Ngày 24.3.2012, nhân ngày giải phóng quê hương Quảng Nam, anh em chúng tôi gồm: Hồ Thanh Hải, Nguyễn Đắc Dũng, Nguyễn Văn Liễu, Nguyễn Thanh Bình và NSUT Ngọc Thủy, đã nhóm họp lần đầu tiên và hình thành Câu lạc bộ “Những người yêu thích bài chòi”. Sau nhiều năm hoạt động, mặc dù không có kinh phí, nhưng Câu lạc bộ những người yêu thích bài chòi của chúng tôi vẫn giữ được nền nếp sinh hoạt. Chúng tôi xác định, đã là yêu thích nghệ thuật thì dù có bỏ tiền túi ra hoạt

động cũng vẫn thấy vui. Và sự thật như vậy, chúng tôi đã hoạt động theo phương thức đó và đã đi về một số nơi phục vụ theo yêu cầu của bà con ở Đại Lộc, Hòa Vang, Điện Bàn, bằng chính giọng ca của mình được bà con ủng hộ, nên đã duy trì cho đến ngày hôm nay. Có được những buổi sinh hoạt đầy ý nghĩa đó, tôi xin thay mặt anh chị em trong Câu lạc bộ, chân thành cảm ơn các anh chị em là những doanh nghiệp, những người đồng chí anh em yêu thích bài chòi đã tài trợ chính cho hoạt động này.

Ngày nay, do tác động của cơ chế thị trường nền nghệ thuật bài chòi đang đứng trước thách thức lớn và gặp nhiều khó khăn về mọi mặt, nhưng theo tôi, bài chòi sẽ tồn tại mãi mãi. Bởi chính nó ra đời từ dân gian, lưu truyền từ đời này sang đời khác, nên nó sẽ sống mãi trong dân gian. Mặc dù trong thực tế hiện nay, nghệ thuật bài chòi không đủ sức cạnh tranh với các môn nghệ thuật và phim ảnh hiện đại như bây giờ, nhưng người dân của vùng Trung bộ Việt Nam vẫn không quên những lời ca ngọt ngào mùi mẫn, những làn điệu trữ tình sâu lắng của nghệ thuật bài chòi vốn đã thấm đẫm từ máu thịt của họ trong cuộc sống ở vùng nông thôn. Và đó, chính là món ăn tinh thần không thể thiếu.

Từ đây, bài chòi đã trở thành Di sản văn hóa phi vật thể, đại diện cho nhân loại, tôi và

tất cả những người yêu thích bài chòi sẽ tin rằng, trách nhiệm của các tổ chức Nhà nước và toàn xã hội đối với nghệ thuật bài chòi sẽ được đầu tư, quan tâm đúng đắn hơn, tạo điều kiện hơn về mọi mặt để bài chòi tiếp tục được bảo tồn, phát huy và phát triển đúng với tính chất nghệ thuật dân gian của nó.

Hoạt động của câu lạc bộ những người yêu thích bài chòi chính là sự ủng hộ mạnh mẽ cho nghệ thuật bài chòi phát triển sâu hơn, lan tỏa mạnh hơn trong cộng đồng dân cư và trong nghệ thuật sân khấu!

Mong rằng phong trào bài chòi của thành phố Đà Nẵng, tỉnh Quảng Nam vững bước đi lên xứng đáng với danh hiệu Bài chòi là Di sản văn hóa phi vật thể của nhân loại./.

HTH

Hồ Thanh Hải

DÂN CA BÀI CHÒI

QUẢNG NAM MẢNH ĐẤT AN HÙNG

Lời:

Sông Thu Bồn trong xanh dòng nước mát
Phố Hội An vọng khúc hát dân ca
Ta về đây với đất Quảng quê nhà
Nơi từng ghi bao chiến công thời đánh giặc
Mảnh đất đó đậm tình sâu nghĩa nặng
Khí phách hiên ngang trung dũng kiên cường

Xuân nữ:

Quảng Nam mảnh đất yêu thương
Trên năm thế kỷ mở đường dựng xây
Chiến công tỏ thắm đất này
Bồ Bồ đánh giặc còn đây trang sử vàng
Núi Thành trận đánh mở màn
Quân dân đất Quảng sẵn sàng giữ quê hương
Cấm Dơi, Thượng Đức, Đồng Dương
Việt An, Gò Nổi chiến trường lập công
Mỗi làng quê ngọn núi dòng sông

Thấm máu đào của bao lớp cha ông năm nào
Quảng Nam ơi! đất mẹ tự hào
Địa linh nhân kiệt nêu cao chí anh hùng

Vọng kim lang:

Nhớ năm xưa đất Quảng quê mình
Bao anh hùng thể đứng dậy quyết hy sinh
Đánh tan quân thù cùng bảo vệ giữ quê hương
Tự hào quê mình trên đà đổi mới
Nhắc nhau rằng dù khó vẫn vươn lên
Để bao công trình càng phát triển thêm nhanh
Để quê hương trọn tình nghĩa nặng với non
sông
Cùng nhau ta quyết chung tay
Xây cho đất Quảng đẹp xinh
Lòng ta nặng tình quê hương quyết tâm ta dựng
xây

Hồ Quảng:

Quê hương ta từng ngày đổi mới
Từ trên rừng xuống biển tới đồng xanh
Làng nông thôn mới tiến nhanh
Đường quê đẹp bởi long lanh nắng chiếu
Tam Kỳ thành phố mến yêu
Phố phường rực rỡ bao điều đổi thay
Từng con phố nhỏ đêm ngày
Đông vui nhộn nhịp đắm say tình người

Xàng xê:

Mời anh về Khu kinh tế mở
Thăm Trường Hải ô tô ngắm cảng Kỳ Hà
Tàu thuyền tập nập vào ra
Chu Lai rộn rã khách phương xa đổ về
Trung du nắng đẹp chiều quê
Ghé thăm Tiên Phước thắng về Trà My
Hương thơm tiêu, quế, linh chi
Sâm Ngọc Linh níu bước người đi chẳng đành
Đường Hồ Chí Minh uốn lượn vòng quanh
Núi liền rừng núi non xanh đại ngàn
Rừng Pơ Mu nổi tiếng Tây Giang
Chè thơm Quyết Thắng tiếng vang khắp vùng

Hồ Quảng:

Về thăm Gò Nổi Điện Bàn
Anh hùng đánh giặc sử vàng ghi danh
Thả tầm mắt ngắm dâu xanh
Mỹ Châu tơ lụa long lanh kén vàng
Mỹ Sơn di tích tiếng vang
Phương xa du khách rộn ràng đến đây
Mừng vui trên mảnh đất này
Nhịp cầu Giao Thủy đã đổi thay bao đời

Hồ quảng:

Bãi Bàng biển đẹp nên thơ
Làng rau Trà Quế ngăn ngõ lối về
Đẹp thay xứ Quảng chốn quê
Qua cầu Cửa Đại nhìn về Trường Giang
Thả hồn trong gió biển mơ màng
Khu du lịch mới Nam Hội An đón chào
Vùng quê cát trắng năm nào
Bây giờ đường nhựa thẳng vào Chu Lai
Ngắm nhìn sông núi đắm say
Quê hương Xứ Quảng đổi thay từng ngày
Hãy cùng chung sức dựng xây
Văn minh hiện đại hẹn ngày vinh quang./.

HTH

ĐÀ NẴNG THÀNH PHỐ ANH HÙNG

Hò khoan:

Nhìn lên đỉnh Bà Nà mây vờn trong nắng
Ngó xuống Cảng Tiên Sa sóng vỗ trắng bãi
ngang
(Chứ) ai về ghé bến sông Hàn
Lặng nghe tiếng hát hò khoan quê mình...
(khoan hồ hởi là hò khoan).

Lối:

Tiếng ai hò trên Hàn Giang thơ mộng
Đà Nẵng ơi! Thành phố biển mến yêu
Cánh điều bay lấp lánh dưới nắng chiều
Thuyền lướt sóng vươn khơi ra biển lớn
Đà Nẵng hôm nay với bao niềm kiêu hãnh
Thành phố kiên trung của mảnh đất anh hùng.

Xuân nữ:

Hải Vân rừng núi chập chùng
Đèo cao dốc đá điệp trùng mây bay
Ngày xưa trên mảnh đất này
Thái Phiên đứng dậy phan thây lũ bạo tàn
Cắm thù chòng chát ngút ngàn
Quân dân Đà Nẵng sẵn sàng đứng lên
Mậu Thân ngày ấy không quên
Tổng tiến công nổi dậy viết nên trang sử vàng
Tự hào mảnh đất Hòa Vang
Bao năm kháng chiến gian nan nhưng anh hùng

Đất hồ lòng Hán:

Bao năm tháng bao người trông đợi
Đà Nẵng ơi! nay đã tự hào
Phố xưa giờ đã đổi thay
Ước mơ trông đợi vẫn chờ (là chờ) đến hôm nay
Đường phố đẹp, bao cầu xây mới
Biển Mỹ Khê (mà biển Mỹ Khê) bao du khách
ngỡ ngỡ
Nam Ô, Liên Chiểu, Hoà Vang
Quê hương đổi mới mà niềm vui (niềm vui)
dâng tràn
Đất ơi! Hãy nhớ ngày xưa ấy
Có được ngày nay đâu dễ phai
Cùng nhau đi tới tương lai
Quyết xây Đà Nẵng càng ngày, (càng ngày)
tiến lên.

Xuân nữ:

Vui thay Đà Nẵng quê mình
Biển khơi nổi nhịp mới tình Hoàng Sa
Tình em tình biển bao la
Hòa vào con sóng đôi ta vững bền

Ru con:

À... ơ... “Chiều chiều mây phủ Sơn Trà
Én bay Cửa Đại trời đà chuyển mưa”
Thuyền đà cập bến hay chưa
Dù có phong ba bão táp, (à ơ... dù phong ba bão
táp)
Dù nắng mưa vẫn vững lòng.

Xuân nữ:

Tiếng ru của mẹ ngày xưa
Dặn rằng nên nhớ dù nắng mưa không xiêu
lòng
Trải qua bao cảnh long đong
Hãy cùng chung sức đồng lòng dựng xây
Phổ phương Đà Nẵng hôm nay
Lung linh ánh điện đăm say lòng người
Chợ đêm rộn rã tiếng cười
Cầu Rồng rực ánh lửa hồng bay cao
Lặng nghe giọng hát ngọt ngào
Bài chòi sâu lắng biết bao trữ tình

Xàng xê:

Mời anh về thăm quê hương Hòa Phú
Ngắm cảnh đẹp thiên nhiên của núi Thần Tài
Thả hồn du khách đắm say
Ngâm mình trong khoáng nóng, ngắm mây bay
giữa rừng
Bà Nà cảnh đẹp lấy lòng
Sương giăng đỉnh núi mây vờn ánh trăng
Không nơi nào đẹp sánh bằng
Cầu Vàng du khách ngợi khen hết lời
Ngũ Hành Sơn danh thắng tuyệt vời
Vọng Hải Đài nghiêng bóng ngắm trời mây bay

Hồ Quảng:

Ta đứng giữa nhịp cầu quay gió lộng
Nhìn phố phường Đà Nẵng đẹp như mơ
Thành phố bao cảnh nên thơ
Hôm nay thoả nguyện ước mơ của bao đời
Tương lai rộng mở sáng ngời
Dù khó khăn còn lắm vẫn một lời quyết tâm
Dựng xây Đà Nẵng tiến nhanh
Văn minh hiện đại rạng danh anh hùng.

Đà Nẵng, 09/5/2021

HTH

THĂNG BÌNH MÃNH ĐẤT YÊU THƯƠNG

Hồ khoan:

(Chứ) Núi Chóp Chài lượn mình trong mây trắng

Biển trong xanh rực ánh nắng bình minh
Về thăm mảnh đất Thăng Bình
Có núi cao, biển rộng hữu tình lắm bạn ơi
Đông Dương nổi tiếng một thời
Quân thù khiếp sợ xác phơi chất chồng...
(Khoan hổ hợi là hồ khoan)

Lối:

Qua Trường Giang bỗng ùa về bao nỗi nhớ
Con đò xưa chở ký ức của tuổi thơ
Trở lại chiến trường xưa ngày ấy
Lòng lâng lâng một nỗi nhớ dâng trào...

Xuân nữ:

Quê hương đất mẹ tự hào
Dù khó khăn gian khổ nhưng biết bao nghĩa
tình
Đã bao đời chiến đấu hy sinh
Trả thù nhà nợ nước giữ quê mình yên vui
Nhớ những ngày cay đắng ngọt bùi
Qua rồi gian khổ niềm vui dâng tràn
Rặng dừa soi bóng Trường Giang
Cây dương thân năm ấy vẫn hiên ngang giữa
trời
Những người con anh dũng tuyệt vời
Lập chiến công tô thắm sáng ngời quê hương
Về thăm mảnh đất Bình Dương
Ba lần nơi ấy được tuyên dương anh hùng
Bao lớp người chiến đấu kiên trung
Vụ thảm sát Chợ Đước là mối thù chung của
bao đời
Linh Càng, Bình Phú là nơi
Căn cứ cách mạng một thời còn vang
Ghé thăm Bình Quý, ga Phú Càng
Mía thơm ngày ấy tiếng vang năm nào

Xàng xê:

Thăng Bình có biển bạc rừng vàng
Trường Giang soi bóng bên hàng dừa xanh
Cùng lên Bình Trị với anh
Nước hồ Đồng Tiền long lanh nắng vàng
La Nga, Cao Ngạn dâng tràn
Đồng xanh Bình Quế mùa vàng trĩu bông
Xuôi về mảnh đất vùng đông
Nhớ khoai lang Trà Đào, nhớ tôm sông Chợ Bà
Quê hương Bình Hải, Bình Sa
Đường về nơi ấy cầu đà sang sông
Thênh thang đường Võ Chí Công
Nói liền các xã vùng đông với Núi Thành
Bình Minh du khách tặng nhanh
Xóm làng vùng cát trở thành phố quê
Ngọc Phô, Hưng Mỹ ai về
Ghé thăm vùng lúa xóm quê Tú Trà

Xuân nữ:

Thăm lại Kế Xuyên ghé tới Quán Gò
Đường bê tông thẳng bến đò Tây Giang
Phương Tân, Đông Tác tên làng
Miền quê nơi ấy rộn vang tiếng hò.

Đất Hồ lòng Hán:

Nơi quê ấy trên đã xây dựng
Đường thênh thang giữa bãi cát vàng
Mẹ ta giờ đã rộn vui
Tháng năm nhìn lại vẫn đợi chờ (là chờ) đến
hôm nay
Nhìn thấy được quê nhà đổi mới
Mẹ voi đi (mà mẹ voi đi) bao năm tháng nhọc
nhằn
Qua bao gian khổ đắng cay
Quê hương khởi sắc mà lòng say
(lòng say) dâng tràn
Đất ơi! giữ lấy niềm tin ấy
Thị trấn Hà Lam mãi đẹp xinh
Xây cho đất mẹ văn minh
Quê hương giàu đẹp Thăng Bình
(Thăng Bình) tiến lên

Hồ Quảng:

Đất và người đã đi vào lịch sử
Một vùng quê giờ đã đổi thay
Từ xưa cho đến hôm nay
Tình người tình đất vẫn nồng say mặn mà
Thăng Bình ơi! Đất mẹ của ta
Quê hương chỉ sĩ Tiểu La - Nguyễn Thành
Nêu gương chỉ khí hùng anh
Dựng xây quê mẹ yên lành ấm no./.

HTH

Trần Trung Sáng

HÌNH TƯỢNG CON RẮN TRONG TÁC PHẨM MỸ THUẬT

Là một linh vật huyền bí, quyền lực với những thần tích thú vị trải dài qua các nền văn hóa nhân loại... Con rắn luôn là một đề tài hấp dẫn trong sáng tạo nghệ thuật, đặc biệt qua sự thể hiện đa dạng, độc đáo từ những tác phẩm mỹ thuật của những họa sĩ tài danh.

Rắn trong tranh họa sĩ Nguyễn Tư Nghiêm

Theo họa sĩ Đỗ Phán, trong nền mỹ thuật đương đại nước ta, có lẽ bắt đầu từ Nguyễn Tư Nghiêm (1918-2016) và đến nay vẫn chưa có ai thực hiện được những tác phẩm tầm vóc lớn đến như ông về đề tài con giáp. Dù trên thực tế, ông cũng chỉ bắt đầu chú tâm vào việc vẽ tranh con giáp kể từ sau hòa bình lập lại năm 1954. Đỗ Phán kể: “Tôi được tiếp xúc với tranh con giáp của ông Nghiêm từ lúc còn rất nhỏ. Đúng ra phải gọi là lần đầu tiên tiếp xúc với hội họa. Hầu như tết năm nào ông cũng tặng bố tôi một vài bức. Mang về nhà sai thằng con lấy com ngụy dán lên cửa kính chơi tết. Những bức

tranh con giáp ông Nghiêm vẽ bằng bột màu lên giấy bản. Màu thấm dày dặn loang nhòe êm ái. Có cảm giác như nó được vẽ ra từ não nao xa lắc. Cổ kính. Trầm mặc. Lộng lẫy. Những tiếp xúc đầu tiên ấy không ngờ trở thành nỗi đam mê ám ảnh tôi suốt đến tận bây giờ”.

Tuy nhiên, trong 12 con giáp, không phải con vật nào cũng dễ dàng thể hiện bay bổng như nhau. Chẳng hạn, có những con vật như rắn, rồng chẳng có nhiều hình ảnh và động tác để tưởng tượng. Rắn thì bò và rồng thì bay. Thế nên, có giai thoại Trang Quỳnh xưa chỉ sau một tiếng trông đã vẽ xong mười con Rắn. Đạo diễn Xuân Phụng, năm nay 95 tuổi, tác giả Hồi ký “Gánh gánh...gồng gồng...” (Nxb Hội nhà văn, 2020) là một trong những người bạn được Nguyễn Tư Nghiêm tặng tranh con Giáp trong 12 năm liên tục, đã tiết lộ trong hồi ký: “Hoa sĩ Nguyễn Tư Nghiêm thường nói, con rắn khó vẽ nhất trong 12 con giáp (mà bà Phụng lại là tuổi Rắn)”.

Rắn trong tranh họa sĩ Lê Trí Dũng

Họa sĩ Lê Trí Dũng, là một trong số rất ít họa sĩ nổi tiếng vẽ nhiều tranh rắn cũng cho biết: “Trong 12 con giáp thì ngoài rắn, còn có hai con vật khác nữa là Chuột và Khi đều rất khó vẽ. Ngay cả những họa sĩ chuyên vẽ con giáp cũng vẫn thường bỏ lửng khi gặp mấy con vật này. Riêng với con rắn, về mặt tạo hình là

khó với họa sĩ. Nhìn theo "chuyên môn" mỹ thuật, thì để có một bức tranh Rắn đẹp là không dễ chút nào. Tôi có một người bạn, một người em là Trương Nhuận, bây giờ đang làm Giám đốc Nhà hát Tuổi trẻ, rất mê tranh của tôi. Năm nào Nhuận cũng nhờ tôi vẽ cho cậu ấy tranh con vật biểu tượng của năm ấy. Nhưng rồi đến năm Ty (2001) tôi bảo với Nhuận là tôi khó có tranh Rắn đẹp cho cậu ấy, vì tôi không có tứ gì cho con vật này cả. Trương Nhuận mới gợi ý tôi nên vẽ Rắn gắn với hình ảnh người đàn bà thì sẽ rất đặc biệt. Cái tứ này Nhuận lấy từ tích Adam và Eva xuống trần cùng con rắn, và lấy tích từ vụ án Lệ Chi Viên trong lịch sử. Sau gợi ý của Nhuận, tôi thử vẽ và thấy có lý thật. Nghĩ ngợi sâu sắc hơn, không chỉ về mặt tạo hình, mà trong nhiều ý nghĩa khác thì con rắn và người đàn bà luôn có một mối liên hệ nào đó, ví dụ như sự mềm mại, khó nắm bắt..."

Eva, Con rắn và Thần chết

Eva, Con rắn và Thần chết (63 cm × 32,5 cm) là tựa đề một bức tranh của họa sĩ thời Phục hưng người Đức Hans Baldung, được lưu giữ tại Phòng trưng bày quốc gia Canada, Ottawa. Bức tranh được cho là ra đời dao động ở khoảng thời gian năm 1510, 1525, 1530. Bốn yếu tố chính của bức tranh là: Eva trong Kinh thánh, một nhân vật nam

tượng trưng cho Thần chết thường được ví như Adam, một con rắn và một thân cây.

Các hình thể trong tranh có kích thước lớn, chiếm toàn bộ không gian, và các màu nền nhạt được sử dụng trên nền tối. Các yếu tố chính được đan xen; con rắn quấn quanh thân cây và cũng quấn quanh Death, người mà anh ta giữ chặt vào cây. Cánh tay phải của Death vươn lên để nắm lấy quả táo. Con rắn, có đôi mắt đỏ và đầu giống như con chồn, ngậm chặt hàm của nó quanh cổ tay của Death, đồng thời nắm chặt cánh tay trái của Eve. Bàn tay trái của Eve giữ một phần đuôi của con rắn, trong khi bàn tay phải của cô ấy cầm một quả táo sau lưng. Phía sau là một khu rừng rậm rạp trong khi hai thân cây khác, mảnh, góc cạnh và song song, chiếm phần giữa. Một cây marguerite, có lẽ là hoa cúc oxeye, nằm ở gốc của thân cây chính, trước gót chân phải của Thần Chết.

Bức tranh từng nằm trong bộ sưu tập của chính trị gia người Anh William Angerstein trước khi được bán đấu giá vào năm 1875 tại Christie's với tư cách là tác phẩm của Lucas Cranach the Elder. Gần một thế kỷ sau, chi nhánh Scotland của Sotheby's xác định đây là tác phẩm của Baldung, nơi nó được bán đấu giá vào năm 1969. Người mua đã bán nó cho Phòng trưng bày Quốc gia Canada ở Ottawa vào năm 1972, nơi bức tranh đã được phục chế kể từ đó./. TTS

Võ Văn Hào

NGHỆ THUẬT ĐIÊU KHẮC GỖ CƠ TU – MỘT GÓC NHÌN

*N*ghệ thuật tạo hình người Cơ Tu phát triển đều khắp trong cách nhìn vào không gian sinh tồn của họ từ rừng núi, khe suối, sông ngòi đến những con thú trên cạn, động vật dưới nước như cá dưới lòng sông suối cũng được nghệ thuật điêu khắc gỗ Cơ Tu phản ánh. Đặc biệt là hình tượng về con người vừa con người hiện thực nhưng quan trọng hơn vẫn là con người dưới cái nhìn tâm linh tôn giáo của họ. Bên cạnh đó các biểu tượng là biểu hiện về mặt nghệ thuật của tộc người, biểu tượng mà người ta thường thấy và có sức lan tỏa xã hội là tượng về các vị yang, các vị ma cả ma hiền (tại nhà mô Cơ Tu) và ma dữ (đặt phía ngoài làng). Ngay cả hình ảnh biểu trưng về một gương mặt ma rừng là thế nào được các nghệ nhân người Cơ Tu tưởng tượng và thể hiện ra thành những tác phẩm điêu khắc đa dạng, tả thực thành hình ba chiều trong không gian. Toàn bộ hình khối của

bức tượng được thể hiện bằng ngôn ngữ mảng, khối.

Năm 1938, Le Pichon, một người Pháp đến Việt Nam trong vai trò là người lính viễn chinh và còn là nhà nghiên cứu văn hóa tộc người Cơ Tu tại miền Trung, đã viết trong *Les chasseurs de sang*, in trong tạp chí *Những người bạn cố đô Hué* (Bulletin des Amis du Vieux Hué) đã nhận xét về nghệ thuật điêu khắc gỗ Cơ Tu vùng Quảng Nam: “*Thông thường người ta bắt gặp ở bên cạnh một con đường mòn, trong rừng sâu hoặc ở giữa một vài cái rẫy, một tượng (tên m – nui) được đặt ở đó để hãm dọa các abui (a bhuy) hay là thần ác... Những tác phẩm chính của người Ka Tu (Cơ Tu) là nhà mồ (pĩn) (ping) và quan tài (tãram). Chúng được trang hoàng bằng những hình vẽ và những điêu khắc cách điệu cực kỳ đa dạng; mỗi một tác phẩm có cá tính riêng của nó và kiểu mẫu không bao giờ trùng hợp...Nghệ thuật Ka Tu (Cơ Tu) này chỉ có thể xuất xứ từ một nền văn minh tương đối tiến bộ mà những gì còn lại sẽ biến mất, nếu chúng ta không can thiệp vào để cứu lấy nó*”. Đây chính là những biểu hiện nghệ thuật của điêu khắc gỗ Cơ Tu. Quan sát đối tượng các tượng gỗ, có thể nhìn nhận các đường nét, hoa văn, những đường vẽ kỹ hà trên tấm rơ măng, trên cây x’nur, hay những đường nét kỹ xảo, tinh tế trên chim tr’iing (bỏ cành) cho hay rằng đây là sự biểu hiện về mặt nghệ thuật, phản ánh nền văn hóa tộc người gắn với tự nhiên, xã hội – nơi sản sinh ra

nền văn hóa đó - Ở đây, tộc người Cơ Tu cho ra đời nền văn hóa nương rẫy – săn bắt và hái lượm. Đây là đường nét, hóa văn, hình nổi không được tinh xảo, dịu dàng mềm mại nhưng có sức biểu đạt mạnh mẽ. Trên mỗi tác phẩm điêu khắc gỗ Cơ Tu, nhìn tổng thể một cấu trúc khắc gỗ thể hiện mối quan hệ nhị nguyên hỗ trợ nhau trong mối quan hệ giữa *cái biểu đạt* và *cái được biểu đạt*. Thông qua biểu tượng điêu khắc gỗ, các nhà nghiên cứu có thể tìm thấy sự ẩn dụ các thành tố văn hóa Cơ Tu, đặc biệt quan niệm vũ trụ quan, nhân sinh quan của họ trên rừng núi Trường Sơn. Và đây là sự thể hiện ý nghĩa chiêm đa số của điêu khắc gỗ Cơ Tu. Ý nghĩa của các tượng gỗ được chấp nhận và được lan tỏa trong cộng đồng, đã đi vào chiều kích xã hội mà mọi thành viên trong cộng đồng không chỉ có biểu hiện về yếu tố thẩm mỹ mà còn có thể chấp nhận xem đây là nét đặc trưng riêng có của tộc người mình, cần được bảo vệ và duy trì.

Điêu khắc gỗ của người Cơ Tu không có lý luận về điêu khắc điều chỉnh và soi sáng. Họ là người dân thường trong một làng hay một cộng đồng, không được tìm hiểu về bố cục, không gian, đường nét,... của điêu khắc gỗ là thế nào. Vậy mà những hình khối điêu khắc bằng gỗ của họ biểu đạt được nguyện vọng của họ trong cuộc sống. Đây chính là sự sáng tạo thành các đối tượng biểu hiện ý nghĩa mà người Cơ Tu gán cho chúng. Bởi vì cho thấy về mặt ý nghĩa biểu hiện và sự lan tỏa xã hội đều được cả cộng đồng công

nhận. Họ xem đó là sự biểu hiện và ghi đậm dấu ấn văn hóa tộc người từ núi rừng, sông suối, cây cỏ, các loài động vật có ích và có hại,... tất cả đều được họ sáng tạo nên bên cạnh biểu tượng về nhân sinh quan, vũ trụ quan mà đặc trưng là biểu tượng các vị thần trong đời sống văn hóa tâm linh tôn giáo của họ. Đây chính là những thành tố góp phần tạo nên đặc trưng riêng, hình thành bản sắc riêng có của người Cơ Tu.

1. Chim tr'iling

Chim tr'iling trước hết trong quan niệm người Cơ Tu là biểu trưng cho sự tự do. Chim tr'iling sống trên vùng núi cao, là loài chim quý hiếm (không được săn bắn), bởi chim đẹp và mang ý nghĩa của sự tự do như người Cơ Tu vậy. Nghệ nhân Cơ Tu quan sát bằng mắt và biểu hiện bằng thao tác đục đẽo trên thân gỗ, để có biểu tượng một chim tr'iling bay nhảy trong không gian mà chúng tồn tại. Họ không có lý luận về đường nét, hình khối,... mà chỉ là sự mô phỏng hiện thực để sáng tạo ra một con chim theo sự tưởng tượng của mình, phục vụ nhu cầu biểu đạt về cái đẹp của họ mà chất liệu lấy trong tự nhiên mà có.

Và vì bay nhảy được nên là biểu trưng cho các mối liên lạc giữa Trời – Đất – Người. Người Cơ Tu thông qua chim tr'iling (bồ cành) như là sứ giả làm gạch nối giữa Người – Trời – Đất. Trong truyện cô người Kinh không thiếu cánh chim, bởi chim nhẹ nhàng bay được. Truyện *Tiên Sa* tại bãi Tiên Sa ở bán đảo Sơn Chà thành phố Đà Nẵng

cũng là motif cánh chim mà các nàng tiên mượn cánh để bay xuống trần gian. Chim tr'ing của người Cơ Tu cũng vậy, cũng thể hiện bay lượn, làm nổi bật tính nhẹ nhàng, bỏ lại bao nỗi nặng nhọc, bề bộn ở trần gian. Như thế, chim tr'ing là hình ảnh linh hồn con người thoát khỏi thể xác. Điều đó cho hay rằng chim tr'ing vừa là sứ giả của người Cơ Tu nhưng đồng thời cũng biểu trưng cho sự sinh sôi, tự do, nhẹ nhàng bay lượn của các linh hồn về với Yang – nơi cõi Trời.

2. Gà trống – thân rắn (*Thần nước – rắn thân*)

Người Cơ trong nghệ thuật tạo hình có mảng điêu khắc gỗ thể hiện tín ngưỡng đa thần, sự phối hợp các thần, ta tìm thấy biểu trưng con gà trống màu trắng. Gà trống được xem là biểu tượng ám chỉ mặt trời, bởi tiếng gáy của gà trống báo hiệu trời sáng, mặt trời mọc. Gà gáy tan là trời sáng và mặt trời bắt đầu xuất hiện, thế nên gà trống thường được gắn với mặt trời là thế. Cư dân khu vực Đông Nam Á, coi gà trống là điều tốt đẹp, thể hiện ở những đức tính được cho là cao cả, cho nên gà được làm vật linh hiển cúng thần linh. Đó là các đức tính mà gà có, trước hết là biểu trưng của “kẻ đầu đàn” bởi vì mào của gà trống làm cho nó ra vẻ đầu đàn, mang yếu tố dẫn dắt; đức của sức mạnh, đức của các chiến binh vì gà trống nào có cựa được biểu trưng cho sức chiến đấu và đó chính là sức nạnh của nó; tính dũng cảm của gà trống, biểu hiện trong những lần chiến đấu giữa hai gà trống, dễ nhìn thấy ở những cư dân có tục

chọi gà; gà trống còn có tính tốt bụng, bởi đứng trước các gà mái, gà trống luôn gọi gà mái đến và đưa thức ăn cho mái; đức của sự tin cậy, bởi gà trống đập cánh gây vang là báo hiệu tan canh, mặt trời mọc.

Con rắn được hai học giả người Pháp Jean Chevalier và Alain Gheerbrant trong Dictionnaire des symboles, cho rằng: *rắn là con vật có xương sống, hiện thân cho tâm hồn hạ đẳng, cho cái tâm hồn tối, cho cái không bình thường, khó hiểu, huyền bí.* Trong nghệ thuật điêu khắc của người Cơ Tu, gần đây tại huyện Tây Giang, ta thấy họ điêu khắc trên gỗ với hình tượng *thân rắn – đầu gà*. (Do sự đa nghĩa của biểu tượng nên có nơi người ta gọi là *Thần rắn*, cũng có người gọi *Thần nước*).

Điều này liên quan đến hình ảnh tái hiện trong giấc mơ của chủ làng hay vị già làng, sau đó thường tìm đến giấc mơ để giải cấu trúc giấc mơ, phân tích các hình ảnh tái hiện tìm các hình ảnh tốt, có tính tích cực. Thân rắn – đầu gà trống là biểu hiện quan niệm thế nào trong nghệ thuật điêu khắc gỗ Cơ Tu? Có ý kiến cho rằng “Hai con vật này đánh dấu một giai đoạn của tiến hóa nội tâm: sự hòa nhập những sức mạnh bản năng ở cấp độ nhân cách, nơi mà tinh thần và vật chất cố gắng thăng bằng hoá để tạo nên một thể thống nhất hài hòa.” Điều mà người Cơ Tu muốn trong môi trường tự nhiên khát nghiệt miền núi rừng Trường Sơn sự hài hòa, cân bằng giữa thiên nhiên với con người trong cuộc sống của họ. Mặt khác

cũng hiểu rằng sự hóa thân của dáng tối cao, rằng muốn điều chỉnh các hành vi không tốt của con người. Những lúc như thế thần rắn xuất hiện bảo ban, rắn đe con người nếu muốn thực hiện điều gì xấu thì không nên. Hình tượng thần rắn – đầu gà cuộn vòng quanh thân cây gỗ được cách điệu là quán lấy cái gốc của trục thế gian. Thần sẽ bảo vệ con người tránh những điều sai trái. Con gà là biểu trưng sự thăng hoa, đẩy lùi đêm tối của sự mục rã, mang lại ánh sáng ban ngày rạng rỡ, thu nạp năng lượng và tỏa ra cho cuộc sống khởi sinh. Đầu gà đứng trên thân rắn, được thân rắn biểu trưng cho sức mạnh nâng phần đầu lên cao, vươn tới sự thăng hoa, che dấu sự hung hăng và biểu lộ sức mạnh của thần. Thế nên, ta còn gặp con rắn độc (mai gầm) với hai màu đen trắng (là quan hệ nhị nguyên) đối lập giữa cái ác và cái thiện cùng tồn tại trong một sự vật, được khắc trở tại gươl. Đây là sức mạnh của rắn được phát lộ của vị thần bóng tối mà con rắn là hình tượng phổ biến thường gặp tại gươl Cơ Tu. Điều này không thể tìm thấy trong lịch sử, chắc chắn không thể tồn tại có thực theo cách đầu gà – thân rắn. Điều cần nhận ra trong tính đa nghĩa của biểu tượng là gì? Tại sao có thể tồn tại như vậy? Nguyên nhân xuất hiện của hình tượng thần rắn cần được giải cấu trúc tư duy của người Cơ Tu xưa là thế nào mà đến nay ta vẫn chưa hiểu biết thỏa đáng những hình tượng thần rắn – đầu gà trống không có trong thực tiễn, lại trở thành cái có thể, thể hiện trong tín ngưỡng của người Cơ Tu.

Đó phải chăng là tư duy về các vị thần của thời nguyên thủy còn sót lại. Sự kết hợp việc thuần dưỡng gà rừng làm thực phẩm thường đối phó với các loài rắn và thú hoang dã phá hoại, từ đó xuất hiện tư duy gắn rắn với đầu gà trông như là biểu hiện của sự thăng hoa nhưng đồng thời cũng thể hiện sự hủy diệt không lường trước được của loài rắn độc. Theo thời gian, gắn với tiến trình lịch sử, hình tượng rắn thần – đầu gà xuất hiện với sự sáng tạo quần vòng quanh trục thế gian, nghĩa là biểu đạt con người luôn chịu sự tác động của hai mặt đối lập: cái thiện – cái ác luôn song hành tồn tại. Gắn liền với quan niệm thiện – ác là các hành vi dựa vào ma thuật nhằm biểu đạt ý muốn của thần Rừng/ mẹ Rừng hay dâng tổi cao – dâng Trời – thể hiện.

Tại Tây Giang, tìm thấy nhiều tượng gỗ, thể hiện năng lực mô phỏng tự nhiên thông qua nghệ thuật điêu khắc gỗ, cho biết tư duy hình tượng của các nghệ nhân tại đây thể hiện cảm xúc về cuộc đời, về sự sống và về gắn kết với thần linh. Nơi gươl, tại điểm tiếp giáp xà ngang với xà dọc, các chủ làng Cơ Tu sắp đặt các tượng ché có chim cú đậu trên nắp ché, và tượng cái ché không nắp đây, nổi lên là cây cột (như là cột thông thiên – cột x’nur) là hình tượng con rắn quấn quanh thân cột với đầu gà. Đồng thời cũng tìm thấy nhiều tượng gỗ có khuôn mặt dữ tợn được bố trí trước mặt tiền của gươl, như để trấn áp các loại ma xấu hay các loại quỷ tràn vào gươl phá hại. Gươl tại huyện Nam Giang lại có thêm tượng gỗ *mình*

người đầu chim. Là chim malai (?) được cho là ăn thịt người mà trong Cơ Tu gọi là loài quý ajêh, quý đhăm mariêng có sức mạnh siêu nhiên, phép thuật khôn lường, luôn hung dữ và phá hại. Những tượng gỗ như thế đặt tại gươl tạo cho không gian thiêng của gươl mang yếu tố huyền bí và thể hiện tính ma thuật của không gian thờ cúng trong gươl.

3. Tượng người, ma rừng

Trên quan tài và chung quanh cỗ quan, người thân đặt nhiều tượng gỗ, mỗi tượng biểu đạt nhiều cảm xúc khác nhau. Có thể những tượng gỗ thể hiện đức tính mà sinh thời người quá cố thường có thói quen thể hiện trong cuộc sống. Quan tài mới được đưa vào nhà mồ, người thân dùng cái khay (kẽ vẽ nhiều họa tiết hoa văn màu sắc rực rỡ), đặt trên quan tài. Tại bốn góc khay đặt bốn bức tượng gỗ. Trong tín ngưỡng, đây được cho là thể hiện lòng biết ơn của người thân đối với người đã mất.

Trong nhà mồ Cơ Tu, thường đặt một khay gỗ mà bốn góc thiết trí bốn biểu tượng giống nhau, nhìn ở góc độ nào đó là chiếc sừng trâu, ở một góc nhìn khác là hai vàng trắng khuyết giao nhau. Người Cơ Tu cổ xưa gửi vào đó điều gì? Không chỉ là người Cơ Tu mà các tộc người thời nguyên thủy gửi vào đây ý nghĩa được biểu hiện qua chiếc sừng trâu được khắc chạm trên một tấm gỗ đối xứng nhau là đầu trâu với hai sừng. Thuở xưa nhiều tộc người nguyên thủy gọi đó là “*đầu trâu máng nước*”. Sừng trâu biểu trưng cho phái

manh, sự mạnh mẽ, biểu hiện ý nghĩa vươn lên; đồng thời còn hiểu là biểu trưng cho tính “phồn thực”. Sừng trâu cong như vàng trăng khuyết để phân biệt đực – cái, là âm – dương, là nhị nguyên trong một sự vật và hiện tượng. Nhiều tộc người thời nguyên thủy coi cặp sừng là biểu hiện của uy quyền, theo đó, có tù trưởng bộ tộc thường sử dụng cặp sừng để tỏ rõ uy quyền của mình. Thời nay ta còn gặp những cặp sừng màu vàng, màu đỏ, màu đen xuất hiện trên các sân bóng đá ở Châu Âu. Họ cổ động cho đội bóng của họ với ý chí vươn lên mạnh mẽ - mạnh mẽ và chiến thắng. Còn máng nước thời nguyên thủy được xem là biểu trưng cho giống cái, cho phái nữ nên là âm tính. Điều này cho thấy có tộc người ở Tây Nguyên khắc trở hình tượng âm – dương thông qua hai biểu tượng một đàn ông và một đàn bà với động tác “phồn thực”, dùng chiếc “sừng trâu” và “máng nước” trong thế lưỡng hợp giữa âm và dương. Di sản này còn tiếp nối đến thời đương đại khi con người còn dùng “úp máng” để chỉ về cái giống cái – nữ tính.

Nước là vật thể yếu mềm được tìm thấy người Cơ Tu khắc chạm phần dưới của x'nur hay phần gốc trên biểu tượng cây rung rang. Nước là vật thể không định hình, chỉ sự yếu mềm, nhưng rất mạnh mẽ, bởi nước là vật thể dễ tồn tại, dễ khai sinh vạn vật và nước cũng dễ sinh tồn. Người ta thường nhìn vòng đời người phụ nữ có trăng đầy, trăng tròn, trăng khuyết, trăng mười sáu, trăng hai mươi, trăng non, ... Như thế trăng là nữ tính.

Thế nên có thể nhận ra các sản phẩm điêu khắc như mặt nạ (hiền, dữ), tượng (ma rừng, ma hiền, quỷ ajêh) của người Cơ Tu đã gắn với đặc trưng nền văn hóa sản sinh ra chúng. Đối với người Cơ Tu cổ xưa là văn hóa núi rừng mà phương thức tồn tại của họ là phát rẫy ươm lúa, săn bắt và hái lượm.

Còn nếu nhìn từ một góc nhìn khác bốn góc của khay (như máng nước) lại thấy hai vàng trắng khuyết tiếp giao nhau. Biểu tượng mặt trăng trong tâm thức người nguyên thủy được ví như và đồng nhất là cánh sừng trâu. Và vì thế vàng trắng khuyết chính là cái sừng trâu – hàm nghĩa là sự mạnh mẽ không chỉ là dương mà cho cả của âm. Trăng còn ví như vòng đời người theo chu kỳ đến sự trưởng thành.

4. Sự lan tỏa của nghệ thuật điêu khắc gỗ Cơ Tu trong cộng đồng

Điêu khắc gỗ Cơ Tu tôi nghĩ chia thành năm nhóm theo chức năng của tượng:

1- *Nhóm các tượng gỗ đặt tại nhà mồ: như nhóm các tượng người trông coi mộ, gồm nhóm đứng và tượng ngồi nhìn về rất xa để giữ mộ.* Nhóm này thường thể hiện tôn giáo tín ngưỡng tâm linh của tộc người. Các tượng nằm trong nhóm này thường không đặt tại gươl mà đặt tại nhà mồ Cơ Tu. Đây là nhóm người Cơ Tu gán cho chức năng coi ngó, giữ nhà mồ và đồng thời quan trọng hơn là giúp hồn ma của người thân về với cõi yang mà không làm những điều tiêu cực với người thân, người làng.

2- *Nhóm các tượng án giữ các loại ma dữ: như nhóm các tượng đặt bên đường vào làng, tại cổng làng để ngăn giữ, không cho các loại ma dữ được vào làng để gây tổn thất nhân mạng, hoặc làm cho mùa màng thất bát, đói kém, bệnh tật xảy ra.*

3- *Nhóm các loại mặt nạ thể hiện các loại quỷ ajêh, đhăm mariêng,... chức năng của các loại này thường ám hại người trong cộng đồng làng. Loại hình điêu khắc này thường được người Cơ Tu gán cho chức năng cai quản guol làng, theo đó quan niệm thẩm mỹ về loại tượng gỗ, mặt nạ này cũng khác, ít thân thiện.*

4- *Nhóm các loại hình có chức năng thể hiện vai trò hỗ trợ cuộc sống của tộc người như: biểu tượng cây rau dớn, các loại hoa như a tút, bơ lom, một số loài vật,...*

5- *Nhóm các loại động vật như: các loại bò sát (thằn lằn, rắn rết,...), các loại động vật hai chân, bốn chân, như: gà, chim các loại, trâu, dê, nai, con tê tê, con voi,... họ gán cho chức năng phục vụ và duy trì cuộc sống của tộc người. Đây là loại hình điêu khắc gần gũi với con người, giúp người nâng cao hy vọng để duy trì cuộc sống, thường là gần gũi với con người.*

Mỗi nhóm loại hình điêu khắc gỗ thường tạo ra những thay đổi thẩm mỹ và cả trong nhận thức của tộc người. Tùy vào mỗi loại hình và mỗi nhóm mà có sự lan tỏa vào chiều kích xã hội. Nhưng phần lớn các loại hình hỗ trợ, phản ảnh

cuộc sống đa chiều của người Cơ Tu thường nảy sinh nhận thức và công nhận yếu tố thẩm mỹ tích cực trong cộng đồng tộc người. Theo đó, con người có thể nhận thức cái đẹp, nét thẩm mỹ của các loại hình trên qua nhãn quan thể hiện bằng nhìn ngắm. Sự lan tỏa nghệ thuật vào chiều kích xã hội đặt cá nhân trong cộng đồng tộc người vào góc nhìn mới, đôi khi vượt qua lằn ranh của nghệ thuật cổ xưa để hướng đến cách nhìn ngắm của người thời nay hơn là đánh giá thẩm mỹ như thời xưa tổ tiên họ đã từng đánh giá và công nhận. Thời nay, nghệ thuật điêu khắc gỗ Cơ Tu đã dần dịch chuyển đến phản ánh đời sống người Cơ Tu trên vùng rừng núi. Các nghệ nhân Cơ Tu lấy cảm hứng từ những câu chuyện kể về yàng, như tượng khắc gỗ Mẹ Rừng, cây rau dớn, múa tâng tung da dả..., đã được các nghệ nhân sáng tạo nên biểu tượng phản ánh văn hóa tộc người gắn với mỗi loại hình nghệ thuật. Và hiện tại chỉ dừng lại việc hướng thẩm mỹ của mỗi làng vào việc sáng tạo nên các tượng gỗ đặc trưng khu vực làng bản mà chưa có sự kết nối, giao thoa tiếp biến nhau thông qua các hình thức triển lãm, hay mua bán, trao đổi để nhân thêm chiều kích xã hội trong việc đưa nghệ thuật điêu khắc gỗ Cơ Tu lên một tầm cao hơn nữa./.

VVH

Độc quyền

Nhạc: Nguyễn Văn Tý

Thơ: Dương Xuân Định

Độc Quyền

Nhịp Berceuse - Vừa phải Nhạc: NGUYỄN VĂN TÝ
Thơ: DƯƠNG XUÂN ĐỊNH

Xin đọc quyển tình mắt của em, ánh mắt ấy bao lần tôi bắt
gặp. Những ngọt ngào hiến họa xưa thấp rồi dần dần ẩn dấu vào tim. Xin đọc
quyển nỗi nhớ của em. Nỗi nhớ ấy bao lần tôi đã hiểu. Những khoảnh
khắc bên nhau kỳ diệu mà vẫn mơ hồ mà vẫn mong manh.

Em đang gần hay em đang xa? Sao tôi mãi vùng vẫy rồi là! Thời gian
em cứ là em cũ, giữa âm thầm lặng lẽ thiết tha.

Nỗi nhớ ấy và đôi mắt ấy. Giữa cuộc đời bao sự chờ đợi. Xin em
hãy đọc quyển gửi lấy. Để mai rầy trao lại cho tôi

D.C.

Nhiều tác giả - Tình thơ MÙA XUÂN